

169

2.03

Nellore

శ్రీశ్రీధరాయనమః.

శ్రీమన్మహారాజరాజశ్రీ వేంకటగిరిపురాధీశ్వరులగు
శ్రీరాజగోపాలకృష్ణయూచేంద్రబహద్దరు, కె. సి. ఐ. ఇ.
మహారాజాగారి కంకితంబుగా
శ్రీబాబ్బిలిపురాధీశ్వరులగు
మహారాజరాజశ్రీ రాజా శ్రీ వేంకటశ్వేతాచలపతి
రంగరావు బహద్దరు, కె. సి. ఐ. ఇ.
మహారాజావారి యాస్థాన విద్వత్కవులలో నొకరగు
బ్రహ్మశ్రీ
మండపాక పార్వతీశ్వర కవీశ్వరులచే
రచియింపఁబడిన

శ్రీకృష్ణాభ్యుదయము.

ఇది

శ్రీ వేంకటగిరి పురాధీశ్వరులచే నమూదితగ్రంథచింతామణియందుఁ
బ్రకటితమనకై పనుపఁబడి
నెల్లూరు పురమతల్లి నుల్లసీల్లు
ఁజ్జోరియా, రంగనాయకీవిలాస, రమానిలయ
ముద్రాక్షర శాలలలో ముద్రితమై
అముద్రిత గ్రంథచింతామణి పత్రికాధిపతియగు
పూండ్ల రామకృష్ణయ్యచేఁబ్రకటితమయ్యెను.
రమానిలయ ముద్రాక్షరశాల.
నెల్లూరు.

Registered Copyright.

ప్రకటనము.

ఈ గ్రంథము నంకితముంబొందినట్టి మహారాజ రాజశ్రీ- ఉముదే-
రాజే- రాజసో- రాజా- శ్రీ- వెలుగోటిరాజగోపాల కృష్ణయాచేంద్ర
బహద్దరు పంజహజారిమస్సబు దారిత్యాచిబిరుదాంకితులగు శ్రీ వేంకట
గిరి స్రభువుగారు దీనిని మాపత్తాకయందుఁ బ్రకటితమగుటకుఁగా నని
ప్రీతిగావున ముద్రింపించి ప్రకటించితిమి. ౧౮౪౭ సం॥ నె ౨౦ రు ఆక్ట్
ప్రకారము దీని రిజిస్టరుచేయించి యున్నారము. ఇంక నెవ్వరు దీనిస్మృతిఁ
పఁగూడదు.

ఇట్లు

నెల్లూరు }
౧-౫-౦౩ }

పూండ్ల రామకృష్ణయ్య,
అముద్రితగ్రంథచింతామణ్యధిపతి.

శ్రీ కృష్ణా పుష్ప దయ సమః

శ్రీ కృష్ణా పుష్ప దయ పీఠిక.

1. ఈ గ్రంథమును (శ్రీకృష్ణా పుష్ప దయ మను) మండపాక పార్వతీశ్వర కవిగారు విరచించిరి. వీరుబాబ్బిలి సంఘానాథానంపు విద్వాంసులలో నొకరుగానుండి దీనిని శ్రీపేంకటగిరి పురవరాధీశ్వరులగు మహారాజగారిశ్రీ శ్రీమద్రాజగోపాల కృష్ణయూ చేంఱులవారికిఁ గృతనిచ్చిరి. పార్వతీశ్వరకవీశ్వరుల వారీగ్రంథమును 1895 సరి యైన మన్మథ సంవత్సరమునఁ బ్రారంభించి యతిశీఘ్రకాలములోఁ బూర్తిచేసిరి. దీనింగ్రంథకర్తగాను రాజనాజ్ఞపైరచియించినట్లుగా “నాత్మపర్యాయచర్యసంపర్య” అనెడు హరిహరేశ్వర శతకమున వ్రాసియున్నారు. ఈ హరిహరేశ్వర శతక మును మేము ముద్రింపించియున్నారము. దీనియందుఁ బార్వతీశ్వర కవిగారి చారిత్ర మంతయునగపడును. అద్దానింబార్వతీశ్వరులనారే విరచించియున్నారు. దానిం బరించినవారికెల్లఁదత్కవిసంహుని బీవితచరితమంతయుఁగరబదరాయమాణమనియెం చియుందుఁడెంచి లిఖింప విరమించితిమి. అయిననించుక దీనిలిఖింప మనసయ్యెడు.

2. ఈకవి బ్రాహ్మణుఁడు. వైదికి. విశాఖపట్టణముమండలములోఁ జేరినబాబ్బిలికి సమీపముననున్న పాలతేరను గ్రామము కాపురస్థలము. వీరు 1833 సంవత్సరము జూన్ 30 దీన జన్మించి 1897 సంవత్సరము జూన్ 29 దీనఁ బరమపదించి రి. వీరు తమ పండ్రెండవ వత్సరముమొదలుగ ననఁగా 1845 సంవత్సరమునుండి కవిత్వము వ్రాయుచువచ్చిరి. అపుడు “కవితాలతాంకురమును” నొకఘంటలోఁగాఁబం తగించి వ్రాసియున్నారు. ఇదియేవారి యాదికవిత్వము. (చూడుఁడు, హరిహరేశ్వర శతకము- పుట 29.) ఇంక వారియంత్య కవిత్వము 1897 సం॥ జూన్ 25-26 27-28 దులలో మృత్యుంజయ స్తవమునొనరించి 35 పద్యములువ్రాసి తే 29 దీనఁ గాలధర్మమునొందిరి. ఈపద్యములన్నియును, “మృత్యుంజయునకునమస్కరింతుఁడకిం తుక” అనిమకుటయుగానుంచి మృత్యువు నోటిలోమారునపుడు వ్రాయఁబడినవి. (చూ, హరిహరేశ్వర పుటలు 30, 31, 32.) ఇంకవారి బీవితములో వారువ్రాసిన పాదమును మాలికలకును, దండకములకును లెక్కయేలేదు. పోయినవి పోఁగా నిఘ గ్రంథములు 84 మిగిలియున్నవి. దీనినామములన్నియు హరిహరేశ్వర జేర్కొనఁబడియున్నవి. వీరివ్రతిగ్రంథమును గ్రంథములోని ప్ర.

పుష్టిగలిగియుండును. చప్పిడికవనమన నెట్టిదో వారెలుగారు. ఇందులకు నిదర్శనముగా వారిగ్రంథములలో “ గోపాలకృష్ణ ” శతకములోని పద్యముల గనుక గొన్నజాలు. ఆ శతకము ముద్రితముగానందున గ్రంథకర్తయొద్దనే ఖలమైనదట. దానికైమేము గ్రంథకర్తజీవించియుండఁగానే ప్రయత్నించితిమిగాని కాగితములు ఖలములైనవనియు దానియించలి యొకకొన్ని పద్యములు మాత్రమగ పడినవనియు వానినిమాకంపిరి- వానిని 1893 సం॥ జూన్ జూలై నెలల మయాఖములలోఁబ్రకటించియున్నారము. ఆపద్యములనేయిపుడీ శ్రీ కృష్ణాభ్యుదయమున 53వ- పుటయందు 274 275- 276- 277- పద్యములుగా గ్రంథకర్తగారు చేర్చియున్నారు. ఇదికవులకునైమే. భారతకవులు నిల్లెతమపద్యముల నొకచోనున్నవానిని మఱియొక్కచో నెక్కొలిపియున్నారు. వారిపద్యములకు వారధికారులు, ఇది గ్రంథచార్యముగాను.

3- ఈ గ్రంథమునకుఁ గృతిపతియగు శ్రీ వేంకటగిరి ప్రభువుగారు తామీ గ్రంథమునంకితమునొంది మాపత్రికానామమును సార్థకపఱుపఁపించియో, లేక, మాకుఁ దార్వతీశ్వరకవీశ్వరులవారియెడఁ గలుగు ననురాగ మెఱింగియో దీనినిమాపత్రికలోఁ బ్రకటించుటకుఁగా 9-2-01నఁ బంపిరిగాన వారియజ్ఞ శిరసావహించి మార్చి నెలనుండి ముద్రణమునకుఁ బూరంభించినను 1901 1902 సంవత్సరములలో బత్రికచక్కఁగఁ బ్రకటింపఁ బడనందున నింత కాలముగడిచినది.

4. వేంకటగిరి సంస్థానము ప్రప్రథమముననుండి విద్యావిషయపుఁజర్చలలోఁజేరెన్నికఁగన్నది. బమ్మెరపోతనామ్యుఁ డాదిగానేటిదనుక లెక్కలేని కవులకిక్కయైన సంస్థానమిదియొక్కటియేయని నొక్కివక్కాణింపవలసియున్నది. విద్యత్సంస్థానమనియే దీనించిలువఁ దగు. సంస్థానపుఁ బ్రభువులు విద్యత్ప్రభువులేగదా. రెంటూరి రంగరాజుగా రీసంస్థానపుఁ బ్రభువులలో నొక్కరిపై భానుమతీపరిణయము నంకితమిచ్చియున్నారు. ఆ కవనముంజూచినచో నచటిప్రభువులకెట్టి కవనముపై యభిరుచిగలదో తెలియనగును. ఎప్పటిసంగతియో యిప్పుడేల. ఈ శ్రీ కృష్ణాభ్యుదయ గ్రంథకర్తగారు వ్రాసినట్టి “ రాధాకృష్ణసంవాదము ” అనుశ్రీరాజగోపాలకృష్ణయూచేంద్రులవారి పట్టాభిషేక మహోత్సవ వర్ణనాగ్రంథముంగన్న నది హస్తామలకమగును. తామరతంపరంబోలి యీసంస్థానమిట్లే నెగడవలయునని శ్రీ జగదీశ్వరుని ప్రార్థించుచుండుము- మఱియు వాల్మీకిరామాయణమును జక్కఁగఁ దెలింగి

11డిగారి కంకితముంజేసిన గోపినాథమువేంకట కవీంద్రునిచేతనే వీరును దెలింగింపించి యంకితముంబొందియున్నారు. అది1904విద్యేపరీక్షా

వన్నెవాసింగన్నదనివిని ముదమండుచున్నారము

5. ఈసంస్థానపువారు గ్రంథముల నెంత శ్రద్ధతోఁ జదువుదురోయని వివర గోరుదురేని యింఁచుక వినుఁడు. ఈ గ్రంథమున 86వ పద్యమున నేనవబంతియందు “ దౌల్యమువహించి ” అనుటకుఁగా “ దౌత్యమువహించి ” అనిమేముపొరఁబాటున ముద్రింపించి మా మాససంచికను వారికిఁ బంపినవెంటనే దానింబఠించి యర్థము గామి సంశయించిగాఁబోలు, మాపేరనిట్లుగా వ్రాయించినారు. ఎట్లనః—

“ 86 వ నీసపద్యమున ‘దౌత్యము’ అని మూలమందేయున్నదా? ఉన్నచోనెట్లు ర్థముజేసి ముద్రింపించి తెలుపవలయును. దౌత్యముతప్పేని ధౌర్యమా, తౌల్యమా, యెట్లుండవలయునని సమన్వయించితిరో తెలియఁగోరి శ్రీ శ్రీయేలిన వారు సెలవిచ్చిరిగాన విన్నవించితి.

వేంకటగిరిపాఠా }
1- 6- 02. }

ఇట్లు
తిరుమలనెట్టి జగన్నాథము.”

అని వ్రాయించినారు. చూచితిరా, శ్రీప్రభువుగారి భాషాభిమానము. తమకున్న రాచకార్యంపుఁ బనులయొత్తడిలో నిట్టిచిట్టివిద్యావిషయంపుఁ బత్రికంగరమునం బట్టి పఠించియందలి లోపాలోపములఁ దత్తదధిపతులకుఁ దెలుపునట్టి రాజసింహులు మాపత్రికకు నిత్యపోషకులుగ నున్నారని మేమువిజ్ఞప్తిగచువ్వారము. ఒకవేరే కాదు, వీరిసోదరులగు శ్రీవేంకటకృష్ణయ్యాచేంద్రులవారును సంతతము విద్యావినోదములతోనే కాలముగడుపుచుందురనుటకును మాజనవరి సంచికయే సాక్షిగదా.

6. కృతిపతులవలెనే కృతికర్తలగు పార్వతీశ్వరశాస్త్రిలవారికినిమాయందు నెక్కుడనురాగముగలిగి మాపత్రికకు వారెన్నియో మాలికలు వ్రాసిపంపియున్నారు. వానింజదివి యానందింపవలయునేగాని, యవి రసపుష్టి గలవియని యెంతవర్ణించినను వ్రాయ నలవిగాదు. మా కోరికపైవారు ప్రబంధసంబంధ బంధనిబంధన గ్రంథమును వ్రాయఁగా దానిన్నేముమాపత్రికలోఁ బ్రకటించియున్నారము. మఱియు మా మాటను వారువమ్ముచేయక తమచారిత్రము ఛందోబద్ధముగ “ నాత్యపర్యాయచర్యసపర్య ” అను నామాంతరముగల హరిహరేశ్వర శతకమునువ్రాసి మా కిచ్చిరి. ఆ శతకమునందు వారు మమ్ముంగూర్చి వ్రాసినపద్యముల నీ గ్రంథమందే మఱియొకచో విషయసూచికకుఁ దర్వాతఁ బ్రకటించియున్నారము. ప్రబంధ బంధములను గూర్చివారి ట్లాగ్రంథముననేవ్రాసియున్నారు.

సీ! శ్రీమత్పినాకనీ సింధుతీరమున భాసిల్లు వెల్లూరిలోనుల్లసీల్లు

పూండ్లవంశంబునఁబూడమియీపుడమిలోఁ గవిపక్ష పాతియనా ॥

గడఁగి 'యముద్రితగ్రంథచింతామణి' యనుపత్రికనుబ్రకటనమొనర్చు
 శ్రీరామకృష్ణాఖ్యశేఁ దనర్చు సుదారకవిగోరి వ్రాసినకావణమన
 మహితబాబ్బిలిపురినుండు మండపాక | పార్వతీశ్వరకవి కతపయకవిత్వ
 బంధములకొకలక్షణగ్రంథమిపుడు | క్రొత్తగావేర్చినట్లొనగూర్చెనిట్లు॥

చ॥ సుకవులుబంధలక్ష్యముతెచూపిరిగాని తద్వల్ల లక్షణం
 బాకరునుజూపరైరితమద్ధరణార్థము పూండ్లరామకృ
 ష్ణకవిదృఢప్రతిజ్ఞఁడు రసజ్ఞఁడు గావునఁబూనియుండెఁగా
 తుకమునఁబార్వతీశ్వరుండు దోడ్పడఁ దత్ఫలసిద్ధికప్రమే॥

7. ఈగ్రంథమున శేష శకటరేఫలకు సాంకర్య మగపడకున్నను నీగ్రంథకర్త
 గారావిషయమున కిష్టపడియున్నట్లుగ వారి రాధాకృష్ణ సంవాదమున నాల్గవ
 యాశ్వాసమున 62 వ పద్యపుం డీకలో నగపడుచున్నది. సూత్రమున "రయోస్తు
 నిత్యంస్యాత్" అని వ్రాసినవా రేల సాంకర్యముం జేసేయుందురు? ప్రయోగములగ
 పడుచున్నవందురేని వానిం దద్గ్రంథకర్తయే వ్రాసినాడనుటకు వారికిఁ గల ప్రబల
 నిదర్శకములేవియో తెలియవు. అట్టి ప్రయోగములు పెక్కు లగపడుచున్నవన్న
 "గతానుగతకోలోకో" అని యున్నదిగా. దీనినొప్పుకున్న నీమార్గము "ఒజ్జల
 పుచ్చకాయం" బోలియుండుంగదా. అట్లేల భావింపవలయునో ఓచారింపుఁడు.
 అట్లే యికారసంధింగావించి చానికిఁ గొంతసమాధానము నీగ్రంథకర్తగారు రాధా
 కృష్ణసంవాదమున నాల్గవయాశ్వాసమునందే 50 దవ పద్యమున "మింటినుండిం
 టికికా" అను సంధింగూర్చి విశేషముగాఁ జర్చించియున్నారు. పూర్వకపులలో
 నేమి యిప్పటివారిలోనేమి యిట్లు భిన్నాభిప్రాయము గలిగి యుండుట నైజము
 గానే యగపడుచున్నది. ఏది యెట్లున్నను లక్షణమునకును రసోజ్ఞుంభణతకును
 సంబంధములేదు. చేమకూర వేంకటకవిగారి విజయవిలాసము దీని కుదాహరణము.
 ఆందుఁగొన్నిలక్షణ విరుద్ధములున్నను బిద్యము లమృతరసమును జిమ్ముచుండును. శ్రీ
 పార్వతీశ్వరులవారికవిత్వములో నభిప్రాయభేదముగల మార్గములు కొన్ని యగపడి
 నను గవనము ముద్దులు మూటగట్టుచుండును. ఈగ్రంథమున 16-17-68 99-107-
 154-171-173-274-275-276-277-308 మొదలగు పద్యములం జదివినచోఁ గవిత్వ
 మలోని లావణ్యము శ్రుతి గోచరమగును. అట్లే పీఠికలోని 14-15-26 పద్యములను
 చదివి సంతోషాంబుధి నోలలాడంగోరుచున్నారము. రాధాకృష్ణ సంవాదము
 లోని పద్యములవారి కవనలావణ్యముం భావుటకై ప్రకటింతుము:—

సీ॥ మీప్రపితామహుండై ప్రసేద్ధుండగు లక్ష్మణాఖ్యుడహీన లక్షణుండు
పాటించిలానన్నమాటఁదప్పనిమేటి వరసుమిత్రానంద వర్ధనుండు
విజయరామావనీ విభుడగ్రహారాధ్యభూదేవతాజాతిపోషణమున

ననుపఁగ భూతనయోక్తివశంబునఁబుణ్యజనాధీనముల నొనర్చి
విభునివలనిభయంబున విడిచెఁదనువు । దానిఁగాంచి విఘండుభేదమువహించి
యలవిరోధినడంచి శ్రీనధిగమించి । లక్ష్మణకుమారచింతఁగోల్పరచెఁగాదె॥

సీ॥ అనియంతనిలువక వినియంతపలుకులు వినియంతకంతకు వినయమెనయఁ
జని యంతరాయమొందనియంతిపురమునఁ దిని యంతరంగంబుదనియనిలుము
మనయంతవారము మనయంత మనమిత మనయంతరమెఱింగి మసలవలదె
నిజయంత్రచింతమాని జయంత్ర రథవాజి గజయంత్ర లచ్చరత్ గలసిరాఁగ
రాగమున ఛాసురాగసురాగసుమప । రాగవాసీతవనుల నిరాగసుండ
వగుచు నిర్భరముగసుఖివగుటమాని । మానివలున్లునివడుటిదిమాని తంచె॥

ఉ॥ యాచకకల్పవృక్షము క్రియాచతురుండు రిపుక్షిపార్వము
యాచణశేముషీధి నయాచరణావరణుండు సద్విధే
యాచలమానసుం డురుదయాచతురాస్యగురుండు రూపధే
యాచమితస్కరోజ్జ్వలుండు యాచమపేంద్రుండు మర్త్యమాత్రుడే॥

ఉ॥ చల్లనిమానసంబున నెసంగుచు నిర్మలపక్షపాతయై
యెల్లద్విజవ్రజంబు నుతియింపఁబయోంబుగతిక గుణాగుణం

బుల్లఘురీతి నేర్చితగవుల్ తగఁదీర్పఁగ నేర్చి ధూమిభు
క్తల్లజ రాజహంసమనఁగా భావదగ్రసుతుండు రాజిలుక॥

ఉ॥ వారిప్రసన్నజీవనత వారియవారిత పావనత్వముక
వారిసుశీతలత్వమును వారిజగత్పరిసేవ్యవృత్తియుక
వారిసముద్రసత్త్వగతి వారిసశైవలసత్త్వమాప్తియుక
వారిప్రభూతగౌరవము వారికవీడ్యత వారికేతగుక॥

మ॥ కడియాలంబున వైరులౌదురసుచుంగట్నంబుగా జాళువా
కడియాలంబుడుకం గరంబులకలంకారంబుగాఁదాల్చియి
క్కడియాలంబున మింతయొప్పునెయనంగాఁ జాలు మెప్పునిపె
క్కడియాలంబుల పౌజు రాజునెదుటక సాశ్చర్యచర్యందగెక॥

క॥ ఎంతటిమతిమంతులకును । మంతులుగ నవచ్చుఁగృతుల మహిఁగవన శ్రీ
మంతులు సామంతులు ధీ । మంతులు మంతులుదొరంగి మంతురు గుణముల్ ॥

క॥ నాతీయేమనిదెల్పుదు । నాతీరున నగరువెడలు నవుడు నృపుఁడు నా
నాతీర్థప్రజగన గణ । నాతీతోత్సవమొనర్చెనదియెట్లన్నఁక ॥

క॥ రాజాగమనమువేళఁక । ఔజనులకు సకల శకున సంతతిగల్గెఁ
రాజాగమనమువేళఁక । ఔజనులకు సకల శకున సంగతిగాదే॥

క॥ యమునాతరంగిణీతో । యమునాఁదమమమరె నచటనగు హంస నికా
యమునాఁదగె నుడుసముదా । యము నాఁటిది నాంతదీపికావలిరేవక ॥

క॥ ఘనచంద్రహాసరుచులం । గనితగెనౌరాచకోరికలనఁ జగముల్
ఘనచంద్రహాసరుచులం । గనితగె నౌ రాచకోరికలనం దగదే॥

క॥ అవనీతలావనీశ్లేం । ద్రవనీ తావకచతుర్థ తనయుండగు శ్రీ
నవనీతకృష్ణవిభుమా । ద్దవనీతులరీతులెన్నఁ దరమేమాకుఁ ॥

క॥ దేవరసజ్జమనోజ్ఞుఁడు । దేవరతొలుపట్టి కృష్ణదేవుఁడ యగుఁగా
దేవరగుణగరిమనువసు । దేవరసేంద్రుఁడని మిము నుతింపఁగవలదే॥

(ఇట్టివి చివ్యమైన పద్యములున్నవి- చూ, హరిహరే, పుటలు 21-22-23.)

8. శ్రీ పార్వతీశ్వర కవీశ్వరులవారి కవనాచలనుగుఱించి యనేకులు సదభిప్రాయములఁ బ్రకటించియున్నారు. వానికెల్ల నిటఁ బ్రకటించుటకు స్థలముసాలము. అయిన నట్టివానిలో శ్రీరావుబహద్దరు, కందుకూరి వీరేశలింగముపంతులవారును, మచ్చ వేంకటకవిగారును, వ్రాసి ప్రకటించియున్నట్టి యభిప్రాయములమాత్రమిచ్చట స్థలముసాలమి నీగ్రంథమునకుఁ గట్టుకడట ముద్రింపించి యుంచితిమిగానఁ జాతకులెల్లరు గానింజదువఁ ద్రార్థితులు.

9. ఇందుఁ గచభార, కుచభార, కటిభారాది వర్ణనలు మందునకైన నగపడక కేవల కథాప్రవాహమే ప్రసరించుచుండుంగాన యూనివర్సిటీవారు దీనింబ్రవేశపరీక్షకుఁ బఠనీయగ్రంథముగ నేర్పఱచి, కృతిపతికిని, గృతిక ర్తవంశజులకును, గృతింబ్రకటించినవారికిని ముదముఁగలుగఁజేయుదురుగాత.

ఇట్లు

1-5-03

నెలూరు.

}

పూండ్ల రామకృష్ణయ్య,

అముద్రితగ్రంథచింతామణ్యధిపతి.

విషయసూచిక.

పుట	విషయములు	పుట	విషయములు
1	{ ఇష్టదేవతా ప్రార్థనాపూర్వక { మంగళాచరణాదికము	13	నామకరణాది ప్రశంస బాలక్రీడా ప్రశంస ఉలూఖిలబంధనము అర్జునద్రుమభంజనము నలకూబరమణిగ్రీవశాపవిమోచన నవనీతభక్షణకారణము (ము విశ్వరూపప్రదర్శన ప్రశంస
4	గ్రంథరచనానియమనము కృతిపతివంశాను వర్ణనము	14	బందావనప్రవేశము పురనిర్మాణప్రశంస బృందావన ప్రశంస
5	కృతిపతివర్ణనము షష్ఠ్యంశములు	15	వత్సాసుర సంహారము బకాసురభంజనము అఘాసుర సంహారణము శ్రీరాధాకల్యాణము రాధావతార కారణ ప్రశంస
6	కథాసంబంధము	16	పర్యుషితాన్న భక్షణము ధేనుకాసుర సంహారము కాళియమర్దనము
7	కథారంభము దశావతారస్తవము	17	దవానలభక్షణము గోపీవస్త్రాపహరణము విప్రవనితాశాప విమోచనము విప్రవనితాశాపకారణము గోవర్ధనోద్ధరణము
9	శ్రీకృష్ణావతార ప్రశంస	18	ఇంద్రప్రార్థనాంగీకారము సర్వలోకప్రదర్శనాది ప్రశంస సాయంకాలాద్యభివర్ణనము
10	దేవకీసుదేవులకారాగృహప్రాప్తి దేవకీపుత్రపట్క పూర్వవృత్తాంతము యోగమాయాప్రశంస (తము బలరామజన్మ ప్రశంస శ్రీకృష్ణజాతక నిరూపణము		
11	నిజరూపప్రదర్శనాది ప్రశంస భగవదాజ్ఞాచరణము కంసప్రతినారదోపదేశము కంసప్రార్థనము		
12	కంసమర్దయము పూతనాసంహారము పూతనాపూర్వవృత్తాంతము శకటాసురభంజనము తృణావర్తునికథ వసుదేవరహస్యాగమనము గర్భాగమనము		

పుట	విషయములు	పుట	విషయములు
18	చంద్రోదయవర్ణనము	28	వాసుదేవప్రభావ ప్రశంస
19	సరోవర వర్ణనము		ముచికుండు చరిత్రము
20	జలక్రీడాది ప్రశంస		ముచికుండు స్తనము
	గోపీసంశయవిచ్ఛేదము	29	ముచికుండువరప్రదానాది ప్రశంస
21	గంధర్వశాప విమోచనము	30	శ్రీద్వారకాపుర ప్రవేశము
	శంఖచూడచూడామణిహరణము		శ్రీమధురాక్షేత్రమాహాత్మ్యము
	కపిద్ధాసుర సంహారము		శ్రీద్వారకాపుర వర్ణనము
	వృషభాసుర సంహారము	31	ఇంద్రదాద్యమరసమర్చిత తత్తద్వైభ
	కేశిసంహారము		వ ప్రశంస
22	వ్యోమాసుర సంహారము	32	రేవతీపరిణయము
	మాతులాహ్వనము		శ్రీరుక్మిణీ కల్యాణము
	దివ్యరూప ప్రదర్శనము		ద్రౌపదీస్వయంవర ప్రశంస
	దివ్యరూపవర్ణనము		జాంబవతీపరిగ్రహణము
23	అక్రూర స్తవము	33	సాత్రాజిత్ వివాహము
24	రజక సంహారము		కాళిందీ కల్యాణము
	కువిందరక్షణము	34	మిత్రవిందా పరిణయము
25	సుదామసంరక్షణము		నాగ్నజిత్ పరిణయము
	క్షుణ్ణావనము		భద్రోద్వాహము
	కంసకార్యుక శిండనము		లక్ష్మణాకల్యాణము
	సూర్యోదయ వర్ణనము	35	తీర్థస్నానాభిగమనము
	కంస సంహారము		నరకాసుర సంహారము
	కంసజన్మకారణ ప్రశంస		సశతషోడశసహస్రస్త్రీప్రశంస
26	జననీజనకసంభావనాది ప్రశంస		పారిజాతాపహరణము
	ఉపనయన మహోత్సవము	36	సాత్రాజిత్గౌరవాభివర్ణనము
	విద్యాభ్యాసము		శ్రీరుక్మిణీప్రణయకలహనివారణము
	గురుదక్షిణాప్రదాన ప్రశంస		నారదసందేహనివారణము
27	సృగాలసంహారము		ఆతిథిసత్కార ప్రశంస
	జరాసంధయుద్ధము	37	దూర్వాసుని జన్మవృత్తాంతము
	కాలయవన హననము		సుభద్రాపరిణయము
	కాలయవన జన్మవృత్తాంతము		కైలాసయాత్రా ప్రశంస

పుట	విషయములు	పుట	విషయములు
37	ప్రమ్యు మ్న పాఖ్యానము	45	బలరామశీర్థయాత్రాభి గమనము
38	రామకృష్ణుల సంతాన ప్రశంస		శ్రీకృష్ణ రాయభారము
39	అనిరుద్ధవివాహమహాత్మ్యము		యుద్ధాభిగమనము
	ఉషాపరిణయము		గీతోపదేశ ప్రశంస
	బాణాసురగర్వపరిహారము	46	భగవద్గీతా సంగ్రహము
40	కరిపురోత్పాటనాది ప్రశంస		గీతాసార సంగ్రహము
	పాండకవాసుదేవ సంహారము		అమానుషమహిమాను సంధానము
	కాళిందీభేదనము		హనుమచ్ఛాపవిమోచనము
	యమునానదీ వర్ణనము	47	శాపకారణము
41	వరుణాగమనాది ప్రశంస		బ్రహ్మవిద్యోపదేశ సంప్రదాయము
	ద్వివిదాసుర సంహారము		పైశాచభాష్యనిర్మాణము
	మాతృమనోరథ పూరణము		హనుమన్కహిమాభివర్ణనము
	విప్రశిశుప్రదానాది ప్రశంస	48	అక్షౌహిణీసంఖ్యానిర్ణయము
42	జరాసంధ సంహారము	49	కౌరవ పాండవయుద్ధప్రశంస
	శిశుపాలశిరచ్ఛేదము	50	ధర్మరాజపట్టాభిషేకాది ప్రశంస
	వరసన్తానము		భీష్మ సంరక్షణము
	దంతవక్త్రాద్యసుర సంహారము		పరీక్షద్రక్షణము
43	శిశుపాలదంతవక్త్రులపూర్వ		విద్యారహస్యోపదేశాది ప్రశంస
	వృత్తాంతము	51	శ్రీకృష్ణోదంక సంవాదము
	ద్రౌపదీమానరక్షణము	52	ఉదంక ప్రార్థనము
	కుచేలసంరక్షణము		ఉదంక ప్రార్థనాంగీకారము
	నృగశాపవిమోచనము	53	గోపాలకృష్ణలీలావతారరూప
	కామ్యకవనాభిగమనము		ప్రదర్శనము
44	సంపద్దిదృక్షుత్తోజీశ్వరాగమనము	55	దివ్యరూపప్రదర్శనము
	కౌరవ పాండవ సమత్వ సూచనాది		అనందోన్మాదము
	ప్రశంస	58	భగవద్వాక్యావళి
	దుర్యోధనార్జునప్రార్థనాప్రశంస	59	శ్రీద్వారకాపుర ప్రవేశము.
45	ప్రార్థనాంగీకారము		

ప్రకటన.

సీ॥ ప్రకృతమ ముద్రితగ్రంథచింతామణి
పత్రికాధిపతియై పగఁగుపూండ్ల
రామకృష్ణామాత్యరత్నమకృత్రిమ
మిత్రమైమిగుల నామేలుఁ గోరి
మచ్చరిత్రంబుఁ దానచ్చుపేయఁదలంచి
పలుమాటుజాబులు పంపఁజూచి
ననునీవుప్రేరేచి నాచేతనే నా చ
రిత్రత్రాయించి యామిత్రునకిచ్చు
డంపఁబూనినకతన జన్మాదిపప్త
వత్సరంబుల చర్యజేత్రాసినాఁడ
నిదేనిజమ్మని నమ్మింపు మెల్లప్రజల
హరిహరేశ్వర దేవమహానుభావ॥

సీ॥ ఆసేతుకాశీతలాంత భూమాలవేల
కొలఁదిగామిత్రులుగలరుగాని
పూండ్లకులావృతాంబుధిచంద్రుఁ డగురామ
కృష్ణకపీంద్రుఁ డకృత్రిమాను
రాగసాంద్రుండయి రాకపోకలుదర్శ
నస్పర్శనంబులెన్నడునులేక
యున్ననుమిగులఁ బ్రసన్నుఁడైనాచరి
త్రధరిత్రనికాశాశ్వతముగనెల్చు
మాద్రుముద్రింపఁ దలఁచి పల్కాటుఁ గోరె
నిట్లుగోరినవారులేరితఁడు దక్క
నితనిసంకల్పమిడెర్చియేలుకొనుము
హరిహరేశ్వర దేవమహానుభావ॥

ఇట్లు
మండపాక పార్వతీశ్వరశాస్త్రి
శ్రీ బాబ్బిలి సంఘానాథానకవి.

శ్రీకృష్ణాభ్యుదయము.

శ్రీమన్మండపాక పార్వతీశ్వర కవీశ్వర విరచితము.

పకాశ్వాసము.

అవతారిక.

ఇష్టదేవతాప్రార్థనాపూర్వక మంగళాచరణాదికము.

- శా॥ శ్రీలానీలలు మేలుమేలన సముజ్జ్వలభత్సమాలింగన
శ్రీలాభంబుల నెక్కటం దనుపుచుం జెన్నెందు వెన్నుండు గు
శ్రీలుండై వెలుగోటివంశమణియా శ్రీరాజగోపాల కృ
ష్ణేలాపాలకమాళికీపుత మసౌభీష్టంబు లెల్లప్పుడు॥ 1.
- శా॥ శర్వుంగొందలు శౌరింగొందలు సరోజాతాయతాక్షుల్ దమిక్
సర్వావస్థలఁగొల్చునట్లు దను భాషాయోష నామాకృతుల్
వేర్వేరుఁగొనికొల్వ నుబ్బవిధి తీర్తిరాజగోపాల కృ
ష్ణోర్విపాలవరుఁ నిరామయచిరాయశ్శ్రీయుతుఁ జేయుతఁ॥ 2.
- మ॥ జనులాత్మీయసమత్వముఁ బొగడఁగా సామేన నా మేనకా
తనయుఁ స్వర్ధనిమూర్ధమందునిచి తద్వంద్వంబునం దేకనం
దనుఁగాస్కందునిఁగాంచిమించు శివుఁ డుద్యద్రాజగోపాలకృ
ష్ణసృపాలాగ్రణికిచ్చుతఁ బహుముఖాంచచ్ఛాశ్వతైశ్వర్యముల్॥ 3.
- *నీ॥ తనకుసాజంబుగాఁ దనరుచాంచల్యంబు చంచలాక్షుల దృగంచలములందుఁ
దనకునైజంబైన దయితవక్షస్థితి కొమ్మల రతివిశేషములందుఁ
దనకుబీదలపట్లఁ దనరువైముఖ్యంబు కల్గిమిన్నల పాలయల్కలందుఁ
దనకుసాదులపట్లఁ దనరుకాతన్యంబు కుంభికుంభస్థనీ కుచములందు
నునిచి యనుచితవృత్తులిట్లు నిరసించి సరసతరహించి సరసిజసద్వపద్మ
పద్మజాగ్రణియగుకృతిభ ర్తయింట నిలుకడవహించినిరతంబు నిలుచుఁగాత 4.

- *నీ॥ తనచంచలత్వంబు వనచరాగ్రణులందు మత్తతవారిసామజములందుఁ
దనవంకజాతాస్తి దర్పితాశులయందు నీచాశ్రయత వారి నెలఁపులందుఁ
దనపతితోషణాదర మనుత్తములందు జడవృత్తి వారి యాశ్రమములందుఁ
దనమధుపాస్తి ధూర్తకదంబములయందుఁ ద్రిమ్మట వారి నేత్తములందు
నునిచి యనుచితవృత్తులిట్లు నిరసించి సరసత రహించి సరసిజసద్వపద్మ
పద్మజాగ్రణియగుకృతిభ ర్తయింట నిలుకడవహించినిరతంబు నిలుచుఁగాత॥

- మ॥ సదలంకారగుణభవనుల్ వెలయఁగా సద్వృత్తయై సద్రసా
 స్పదయై సత్పదరీతియై సతతభాస్వల్లక్షణాకారయై
 ముదమెచ్చుం గవిరాజమాన సరసాంభోరాశి జన్మించి పెం
 పొదవక సత్కృతిలక్ష్మి వేంకటగిరింబ్రోల్లాసముంగూర్చుతక 5.
- నీ॥ తనరసజ్ఞాశ్రయత్వంబాత్రితులకిచ్చి వెలయించుచుండు నే విశ్వజనని
 తనశతానందోచితవ్యాప్తి భక్తులకొదవించి మనుచు నే సదయహృదయ
 తనదివ్యసారస్వతస్ఫూర్తిదాసుల కొసఁగి మన్నించు నే యసమచరిత
 తననిసర్గాక్షరాత్మకశక్తినతులకు వలలించిపోచు నే వర్ణనీయ
 యట్టిశారద రసనాగ్రమందునిలిచి నవ్యసత్కృతికర్తగా నన్నెనర్చి
 భవ్యవెలుగోటిరాజగోపాలకృష్ణ । విభుని సత్కృతిభర్తగావించుఁగాత॥ 6.
- *మ॥ చను శృంగారరసంబె శాంతరసమై, శాంతంబె శృంగారమై
 కనుసఖ్యంబనుచుక - దదైక్యము శివాఖ్యందెల్పి నానారసా
 యన చర్యల్లల యార్యకార్యచతురుండౌ రాజగోపాలకృ
 ణ్ణ నరేంద్రాగ్రణికిక సమగ్ర సకలానందంబులం గూర్చుతక 7.
- శా॥ బంగారేచమనాయఁ డిట్టుండని స్వప్నంబందుఁ బ్రత్యక్షమై
 గంగాంతర్గతలింగమింకొకనికిం గాన్పించి తద్యుక్తిచే
 తం గాశీస్థలినుండి వేంకటగిరిస్థానీయముంజేరి తే
 వం గొల్వంబడు విశ్వనాయకుఁడు తద్వంశాగ్రణింబోవుతక 8.
- శా॥ భూమింగాంచి యశంబుఁగాంచి నిగమంబుల్ పుణ్యకోట్యంచితం
 బీమేల్ ప్రాసమించువేంకటగిరిక స్వేచ్ఛంబ్రవేశించి పూ
 జామాదంబునఁ బొల్చు శ్రీవరదరాజస్వామి తత్పట్టణ
 స్వామిం గామితకల్పకంబగుచు వాత్సల్యంబునం బోవుతక. 9.
- శా॥ స్వస్వామిత్వమువర్ధిలక వరదరాజస్వామిఁ గోదండరా
 మస్వామిక స్వయమాగతుండయిన సమ్యక్కాశికా విశ్వనా
 థస్వామిక గనవచ్చునంచుబలె మధ్యస్థాయీ నాంజనే
 యస్వామిక గృతిభర్తగాల్చి విజితస్వామిత్రుండై యుష్వతక 10.
-
- *మ॥ ధర నాద్యంత రసద్వయంబునకు భేదం బింతయుక లేదట
 న్ను రహస్యంబుశివాఖ్యచేదెలుపుచుక నానా రసాకార యా
 చు “రసోవై” యనుగూర్తిచేత నదియే సూచించుచుక బొల్చు నీ
 శ్వస సర్వజ్ఞ కులేశ్వరుంగృతిపతిక వర్ధిల్లఁగాఁజేయుతక ॥ (పాఠభేదము.)

- శా॥ శ్రీ సర్వజ్ఞకుమారయాచ మహిభృ ద్భృందావనానీత పూ
జాసౌధోదర సంప్రతిష్ఠిత సదాసంపూజ్య మానోజ్ఞ్వల
ద్రాసేశ్వర్యధినాథపాదుకలు జాగ్రద్రాజగోపాలకృ
ష్ణాసాధారణ ధారుణీంద్రునకు సర్వాభీష్టముల్ గూర్చుతఁ ॥ 11.
- చ॥ అనుభవశాలివై యభినయాగమముం బచరించితిపు నా
కనుభవనీధ్ధమీపని గజానన! కాదన వాదులాడఁ జా
ల ననెడు వల్లభాంగన తలంపు నెఱింగి తదిష్టపూర్తిఁ జే
సిన గణనాయకుండు దయచే మదభీష్టములెల్లఁగూర్చుతఁ ॥ 12.
- ఉ॥ ప్రామినుకుల్ నిజాకృతిగ భాసెలుచుం గమలోదయార్హ చ
ర్యామహనీయుండై నరకహరిగురున్నతి వర్ధనుండునై
వేమఱు శ్రీధరుండనెడు విశ్రుతిఁగాంచి వెలుంగు వేవెలుం
గామయముల్ వెలార్చి తమమార్చి క్రమమ్ముగ మమ్ముఁగావుతఁ ॥ 13.
- ఉ॥ వ్యాసు నివేదితవ్య పరమార్థవదద్భగవన్ముఖోద్ధ డి
వ్యాసురసంపదాద్యతిరహస్యనివేదక సారభారత
వ్యాసు గతాగతక్రమ భవత్ప్రణవాత్మకహంసమంత్ర భ
వ్యాసునిజాంతరంగ జలజాంతర నిత్యనివాసుఁ గొల్చెదఁ ॥ 14.
- సీ॥ శ్రీవత్సహితశుచిదృగ్చిసంపృక్తి సత్యాత్మబంధుదక్షగురుభక్తి
యమవిరోధములేని విమలధర్మవ్యక్తి యక్షతస్మతపారుషానురక్తి
సుస్థిరబ్రహ్మశిరస్థాపనాసక్తి పుక్కిటవిషమూసఁబోనిసూక్తి
సూర్యవతంసయశో భాష్యవదయుక్తి కాపాలికాది వాగ్ధరణశక్తి
మనఁగళానిధిమండలమధ్యవర్తి యై యభవుండై ప్రకృతి నద్వితీయుండై య
నుగ్రుండై శంకరాచార్యజాగ్రదాఖ్య! నవతరించిన సర్వజ్ఞు నభినుతింతు॥ 15.
- చ॥ కవనగురుండు దండ్రీయగుకామకవీంద్రుని సత్కళాగురుం
డవు నల తాతసూరయ సమాఖ్యకవిక నిగమాంతమంత్రముల్
సవిధిగఁదెల్పినట్టి గురుచంద్రునిఁడై పద మస్కరీంద్ర పుం
గవు గురుమండలాన్వితముగా భజియింతుఁ బ్రబోధసిద్ధికిఁ ॥ 16.
- ఉ॥ పూజలొనర్తు వాక్కు సుమ పుంజములం గుశలాభివృద్ధికై
భ్రాజితసత్కవిత్వ రసరంజిత సర్వ జగత్పవిత్ర తే
జో జయశాలి కీర్తిజితశుభ్రమయూఖ కళాశయాజికిక
రాజితసర్వసద్గుణ విరాజికే దిక్కున సోమయాజికిక ॥ 17.

చ॥ సదయ నరాజితస్థితులు సన్రుచులున్ విబుధాళు లౌననం
బొదలు మహాకృతుల్ దనరఁ బుణ్యజనుల్ గుఱు ననుగ్రహాత్మ స
త్పదముల నాశ్రయింప సమదర్శనసంతతపూర్ణసత్కళా
స్పదమగు చిత్రచర్యగల సత్కవిచంద్రుల సన్నుతించెదన్ ॥ 18.

మ॥ ప్రవరశ్లాఘ్యపదన్ మహాకృతిరమంబాటించి నెప్పించుచో
భువిలోక గాకవి లోకమొందినఫలంబుంబొందుటబ్రంబె కా
క విలోకం బనుకూల ధర్మ నసమగ్రవ్యాప్తిలేకున్నక
న్న విపన్నత్వములేదు కాకవులకెన్నన్ సర్వకాలంబులన్ ॥ 19.

వ॥ అని యిబ్బంగి నభంగుర గురు దేవతాచరణ వరిచరణ సమాచరణ సమా
దరణ రమాభరణ నిజాంతఃకరుణావధానంబును గృతిపతి మంగళ సంవిధా
నంబును గుకవి మహిమానుసంధానంబును గుకవిముఖ విధానంబునుం
బ్రధానంబుగాఁబచరించి విరించిప్రేరణంబు కారణంబుగా శ్రీ కృష్ణా
భ్యుదయాభిధానంబగునెక శృంగార కథావిధానంబునం గృతార్థతా
నిధానంబుగాఁదలంచి యొకనాఁడాత్మగతంబున॥ 20.

* గ్రంథరచనా నియమనము. *

సీ॥ శ్రీరాజగోపాలకృష్ణయాచేంద్ర రసానాయకుండు రసజ్ఞుడగుట
నస్మత్కృతార్పితంబైన “రాధాకృష్ణసంవాదకృతి”నంది సత్కరించి
నందింపఁజేసి యానందకందంబైన నందనందనుకథ నందమొందు
శృంగారకృతినెనరింపుండటంచు సగౌరవంబుగ మున్నెకోరియున్న
కతనఁ దనమునుగోరినకతన కృతినెనర్చినఁ దనర్చి నరపతి నన్నుధన్యుఁడు
జేయుననియెంచి తత్కృతినాయకాన్వయక్రమము సంగ్రహించి నేనభినుతిం

* కృతిపతి పంచానువర్ణనము. *

మ॥ కలఁడామ్నాయ నికాయగేయ ఘనగంగాతోయ మారంద స
ద్మ లసత్పద్మదళాక్ష దక్షపదపద్మ ప్రోద్భవత్యార్థవ
జ్జలజాతాక్ష కటాక్ష లబ్ధనిధిసంజ్ఞాప్యహసంజ్ఞా విభా
కలనామాన్యుండు పద్మనాయకసమాఖ్యన్ ధన్య మూర్ధన్యుడై॥ 22

చ॥ అతని కులంబునన్ వెలమలందుఁ బుట్టిరి వారు సత్తన

స్తతి విధశాఖలై మనిరి వారలలో వెలుగోటిరాజు లీ
ద్యతఁగని రిర్వదేడు పురుషాంతరముల్ గడచెన్ మహాన్నతిం
గృతివతిపూర్వులట్టిపుడు కీర్తివహింపుచునుండెనన్నిటన్ ॥

23.

శా॥ తద్వంశోన్నతిఁ దద్గుణోన్నతియు మద్వంశక్రమంబున్ సము
ద్య దైవశద్యమెలర్ప మద్రచిత “రాధాకృష్ణసంవాదమం”
దు ద్వేలంబుగఁజెప్పఁగాఁబడియె మున్నుర్వింబ్రజాద్యగ్వచో
హృద్వేద్యంబగుచుండఁగా నిపుడువేటే చాటఁగా నేటికిన్ ॥

24.

— ❦ కృతివతి వర్ణనము. ❦ —

సీ॥ మహితసర్వజ్ఞకుమారయాచేంద్రమహారాజమణి కుమారార్థియగుచు
రామేశ్వరాదియాత్రలకేగునప్పడు దక్షిణద్వారకాధ్యక్షుండైన
శ్రీరాజగోపాలకృష్ణుఁబొద్ధించి, తద్వత్తవరప్రసాదమునఁగన్న
తనయుఁడుగాన నీతనికదేవేరుంచె నితనివెన్గ ననేకసుతులఁగనియె
నెట్టిశ్రీరాజగోపాలకృష్ణవిభుని । జన్మసంశుద్ధి సద్బుద్ధి సత్త్వసిద్ధి
సుతసమృద్ధి విద్యావృద్ధి సుప్రసిద్ధి । వేటే వర్ణింపఁగానేల విపులలీల ॥ 25.

ఉ॥ డించు జనార్తిరిగ్గిరినిగడించు సుధీజనగోష్ఠిగల్గి క్రీ
డించు ముదంబుచే నినుమడించు వయోన్నతి నుగ్గడించు నూ
డించు నెదిర్చువారిఁ బురడించు జయంబున దిక్కులందుఁ బా
డించు యశంబుఁ గేల్లవ ముడించు బుధాళి కితం డతంద్రతన్ ॥ 26.

సీ॥ నిర్ణిమిత్తముగఁ గానియును వెచ్చమునేయఁ డర్హకాలముల నెంతైననిచ్చుఁ
దానెంత చనవరికైననుమనసీఁడు లోకుల మనసంతలోగ్రహించు
సైకరినినమ్మినట్లుండుటయే కాని నమ్మియేమరియుండఁడెవ్వనైన
నరసిపూనిన నిగ్రహనుగ్రహంబులు ఫలకాలమునఁగానిబైలుపలువఁ
డిట్టియీరాజగోపాలకృష్ణవిభుని । కిష్టుడై రాజగోపాలకృష్ణమూర్తి [గాత॥
పుత్రిపాత్రాయురారోగ్యములనెసంగి । యీయుగాన నజేయుగాఁ జేయుఁ

— ❦ పద్యంతములు. ❦ —

క॥ ఏతాదృశగుణజాతా । నీవుతునకు వినీతునకు బునీతునకు ధునీ
జాత సువిజ్ఞాత కవి । ఖ్యాత కృతిప్రీతునకు సయస్సీతునకున్ ॥ 1.

క॥ శ్రీరాధాకృష్ణవదాం । భోరుహ భృంగాయమాన పూతాత్మనకున్
గారుణ్యమయాత్మనకుం । పౌరాణిక గదిత విదిత పరమాత్మనకున్ ॥ 2.

క॥ పద్మావతి పదపద్మజ । పద్మజకులపద్మపద్మపతికతికృతిక
శ్చంద్రునకు విమలమానస । పద్మనకు సమగ్రసత్కృపాపద్మనకున్ ॥ 3.

- క॥ నవనీత మృదులహృదయున । కవనీతల భాగ్యదేవతాభ్యుదయనకుఁ
భువనాదర భవనాదర । కవనాదర సత్కవిప్రకర సదయునకుఁ ॥ 4.
- క॥ రేచెర్ల గోత్రభవునకు । భూచక్ర లసద్యశో విభూతి భవునకుఁ
స్వాచార ప్రభవునకుఁ । యాచకశరణార్థి హితదయా విభవునకుఁ ॥ 5.
- క॥ శ్రీసత్యవచనరాగో । ల్లాసోష్ఠునకు వెలుగోటిలక్షీనరసాం
బా సర్వజ్ఞకుమార । ష్ట్రసుత్రామసుత సప్తక జ్యేష్ఠునకుఁ ॥ 6.
- క॥ నిజవితరణాదిసుగుణ । వ్రజస్వతఃప్రీత హూణరాజ్ఞీమణి ద
త్త జగత్ప్రసిద్ధబిరుదున । కజస్రహిత సస్యహితదయా శరదునకుఁ ॥ 7.
- క॥ అకలంకద్యుతిఘృణికిఁ । సకలారికరీంద్రస్పృణికి సజ్జనబృందా
రకమణికి రాజగోపా । ల కృష్ణయాచేంద్ర నృప లలామాగ్రణికిఁ ॥ 8.

— ❦ కథాసంబంధము. ❦ —

- వ॥ శ్రేయస్కరంబుగా నేఁజేయఁబూనిన యశస్కర జగదభ్యుదయ నిబంధ
నంబగు శ్రీ కృష్ణాభ్యుదయ ప్రబంధంబునకుఁ గథా సంబంధం బనుసంధిం
చుచు॥ 1.
- కా॥ శ్రీమాంగల్యము దేవసేనవాగడం జెల్వొంది పల్కొములం
బామినుంగొన వెన్నుశక్తి సుకుమారస్వామి భావం బభి
ఖ్యామూలంబుగ శ్రీనివాసపద చిహ్నంబూను బ్రహ్మంబు స
త్యామోదాస్పదమై సలక్షణముగా నస్త్రుతక్రృతిం బోవుతఁ ॥ 2.
- కా॥ నేనెవ్వారలచే సుఖించినను నిన్నే సౌఖ్యసంధాయఁగా
నానాకారుండవంచు నెంచితిఁ గృతఘ్నత్వంబు రాకుండఁ బై
కేనెవ్వారల నెట్టులెన్నినను నిన్నే యెన్నినల్లెన్ని న
న్నానందిపఁగనిమ్ము పన్నగనగాధ్యక్ష జగద్రక్షకా॥ 3.
- కా॥ శ్రీయుక్ అక్షియు సర్వమంగళయు ధాత్రికవల్లభాదేవియుఁ
భాయాదేవియుఁ బంచశక్తులుగ నంచద్దేవతాపంచకం
పై యుద్యత్కవియై గురుండయి యుపాస్యంబై ఫలంబై ధృవం
పై యానందమయంబునైన మహిమఁ ధ్యానించి ధన్యుండనై॥ 4.
- వ॥ అనియిట్లు శ్రీనివాస పదగర్భిత తత్పద సంస్మరణా విరూఢత హరిహర
హిరణ్యగర్భ బ్రహ్మగర్భ జగద్గురు పరబ్రహ్మసాన్నిధ్య సందర్భ నిర్భరుండనై
విన్నవించు నవధరింపుము. 5.

క॥ శ్రీచిరభోగసురేంద్రా | రేచెల్లసగోత్రకులసరిత్వతచంద్రా
భూచరనుతగుణసాంద్రా | యాచేంద్రా సకలసత్త్రియా నిస్తంద్రా॥ 6.

❖ కథారంభము. ❖

శా॥ పుణ్యం బశ్రుతదృష్టపూర్వ మునినై పుణ్యంబు శ్రీనైమిశా
రణ్యం బార్కశరణ్యమట్టి సుపవిత్రక్షేత్రమందున్న బ్ర
హ్మణ్యుల్ శానకముఖ్యులచ్యుత చరిత్రాకర్ణ నాకీర్ణులై
గణ్యోత్కర్షుని రామహర్షణిని వేడ్కంగాంచి మన్నింపుచుక॥ 1.

ఉ॥ సూత పురాణజాత పరిశోధన బోధన పూతవాగను
స్యాత విచిత్రముల్ విజయ సూతచరిత్రము లెంతవిన్న సం
ప్రీతిని దృష్టదీర దలకృష్ణుని జన్మదినంబునేడు మా
కీతటి వాక్యచాతురి వహించి తదభ్యుదయంబు దెల్పుమా॥ 2.

చ॥ అనపుడు సూతుఁడిట్లనియె నార్యశిరోమణులార మీతలం
పును మఱినాతలంపు మనపుణ్యవశంబున నేకమయ్యెఁ గృ
ష్ణుని చరితం బనంత మది సూత్రవిధంబున సంగ్రహించి నే
వినుతు నవీనులట్టిపుడు వీనులకింపుగ నాలకింపుఁడీ॥ 3.

నీ॥ ఒకనాఁటి గోష్ఠిలో సకలపురాణ పరస్పర భేదకారణము నడుగ
బాదరాయణమౌని సాదరంబుగఁదెల్పె నదిపరమరహస్య మైనవినుఁడు
మనమనొవాసవల్ గనిమనముదరింపఁగోరి పురాణముల్ గూర్చినదియుఁ
గ్రమతనర్థప్రధానములు పామరులకు భావప్రధానముల్ పండితులకుఁ
గవులుధ్వని కావ్యము తమ కావ్యమండ్రు | దీనికి నిదర్శనమువా సుదేవచర్య
యిట్లనెసమ స్తచర్యలూహింపవలయు | నదియునిదియుఁదలంపముఖ్యములు మనకు
వ॥ తత్త్రమం బెట్టిదనిన॥ 5.

గీ॥ మురళిప్రణవంబు గోపికల్ముక్తజనము | గోగణంబు చిరంతన గోగణంబు
రాధమూలప్రకృతిలక్ష్మీబ్రహ్మవిద్య | కృష్ణుఁడానందమయతత్త్వమిదెనిజంబు॥ 6.

మ॥ పరమార్థజ్ఞులెఱింగి పొందఁదగు గుప్తంబైనవేదాంత త
త్త్వరహస్యంబిది వ్యావహారికదశం దత్తత్పురాణోక్తమీ
శ్వరరూపంబు తదేకభక్తిసులభోపాయంబు మోక్షార్థికి
ధర సిద్ధంబిది నేనిదే ప్రకృతమాధారంబుగాఁ దెల్పెదక॥ 7.

❖ దశావతార స్తవము. ❖

ఉ॥ ఎవ్వనిచే జగంబు భరియింపఁగనయ్యె యుగాంతకాలమం

- దెవ్వని కుక్షిలోనిలిచె నెవ్వఁడు వారిచరస్వరూపుఁడై
మవ్వపు వేదబృందము సమందకటాక్షముచేతఁ బోచెఁదా
నవ్వనజాయతేక్షణు ననంతుని నే శరణంబు నొందెదఁ ॥ 8
- చ॥విగతరజస్తమోనుతుఁడు విశ్వమయుండు ననాదిరూపుఁడై
నెగడినయెవ్వఁడీశ్రుతుల నేర్పుదలిర్పసృజించిమించె ని
జ్జగతి నజప్రముం గమతసత్తముఁడై ధరియించె నెవ్వఁ డ
య్యగ నిలయప్రియుఁ హరి ననంతుని నే శరణంబు నొందెదఁ ॥ 9.
- చ॥సురరిపుభీతిచే బెగడుచుఁ ఫణివాసము డాసియున్న యి
ద్ధరణి సముద్ధరింప నిశితక్షురనిష్ఠుర భీకరస్ఫుర
త్ఫుర నికరక్షతిఁ దనుజకోటులమీటి కిటీంద్రరూప మే
హరి ధరియించె నయ్యజు ననంతుని నే శరణంబు నొందెదఁ ॥ 10.
- ఉ॥ప్రోదిచెడఁ హిరణ్యకశిపు క్రతుభుగ్రిపురాట్చ తారథా
రాదృతవక్ష మగ్రనఖరప్రకరంబుల గ్రుచ్చివ్రచ్చి ప్ర
హ్లాదున కేదయానిధి హితావహుఁడయ్యె నృసింహమూర్తియై
యాదనుజవ్రజాంతకు ననంతుని నే శరణంబు నొందెదఁ ॥ 11.
- ఉ॥వేలుపుప్రోలునేలుట కవేలపులీల పాసంగ వామనుం
డై లఘురీతి నబ్బలిగృహంబునకేగి త్రిపాదమాత్రమీ
నేలవరించి యేఘనుఁడు నేర్పుదలిర్పఁగ మూఁడులోకముల్
హళిహరించె నాహరి ననంతుని నే శరణంబు నొందెదఁ ॥ 12.
- చ॥క్షీతిపతులం బరశ్వధముచే వధియింపుచుఁ దత్క్షీతీశ్వర
క్షతజ జలంబుచేతఁ బితృకర్మమొనర్చి తనర్చె నెవ్వఁ డ
వ్వితతపరాక్రమాకరు నవేల విభా విజితప్రభాకరుఁ
హత నతపాపసంతతి ననంతుని నే శరణంబు నొందెదఁ ॥ 13.
- ఉ॥వావిరి నేయవిక్రియుఁ డవక్రపరాక్రమ ధాముఁడై త్రిలో
కీ విపినాసలుం గలుషకృత్స్య నశేష విశేష ధర్మవి
ద్రావణు రావణుఁ సదమదంబొనరింపుచు రామనామకుం
డై విలసిల్లె నాఘను ననంతుని నే శరణంబు నొందెదఁ ॥ 14.
- చ॥అసురవిభీతి భంగురతరాత్తధరాస్థలినుద్ధరింప నే
బిసరుహపత్త్రిలోచనుఁడు ప్రేమ మెదంబొదలంగ లాంగలో
ల్లనీతకరాజ్ఞుఁడౌచు యమరాట్స్వస్థకర్షణ దర్శితోరు వీ

ర్యసహితుడయ్యె నయ్యజు ననంతుని నే శరణంబు నొందెదన్ || 15.

ఉ॥ హంస బకాఘ కంస నరకాది నృశంస వతంస వంశ వి
ధ్వంసనమాచరింప యదువంశమునం జనియించెగృహ్మండై
హంస నవచ్ఛవి ప్రవికచాజ్జరుచి ప్రచురాశ్శుండెవ్వఁడా
హంస సముల్లసద్యశు ననంతుని నే శరణంబు నొందెదన్ || 16.

ఉ॥ చండతరస్వరూపుడయి సర్వసుఖావహసత్క్రియాంగనా
షండ కలిప్రభావ కలుష స్వకులాశ్రమధర్మషండ పా
షండ విఖండనార్థము వెసం గొనునెవ్వఁడు కల్కిభావ మ
య్యండజరాజవాహను ననంతుని నే శరణంబు నొందెదన్ || 17.

సీ॥ మత్స్యమై బ్రహ్మకామ్నాయంబులనెసంగి కూర్మమై కుధరంబుఁగుదురుకొల్పి
భూదారరూపమై భూతలంబువహించి నృహరియై ప్రహ్లాదునెలమిఁగాచి
వామనాకారుడై వసుధయాచనచేసి భార్గవుడై ధరాపతులగెల్చి
రామభద్రుండయి రావణాదులఁద్రుంచి బలభద్రుడై షోణిభద్రవఱచి
బుద్ధుడై యెల్ల భక్తులనుద్ధరించి । కల్కియై మైచ్చులజయింపఁగల్గునట్టి
శ్రీరమానేత సేవకశ్రీవిధాత । మంచిదయచేత మనలరక్షించుఁగాత || 18.

శ్రీకృష్ణావతారప్రశంస.

శా॥ ఆ గోవైభవ పుష్ట దష్ట వహనాయాసంబునన్ గోవు గో
వై గోలోకముఁజెంది కుయ్యిడఁగ శయ్యన్ రాముగా రోహిణీ
స్త్రీ గర్భంబునఁబుట్టఁబంచి యటపై శ్రీరాజగోపాలుడే
ప్రాగుక్తక్రియ దేవకీతనయుడై ప్రాదుర్భవించెన్ భువిన్ || 19.

మ॥ దయితాజ్ఞన్ రమ ధైష్ఠ్యమై పాడమె రాధాసంజ్ఞయైపుట్టె రా
ధయు గోమాతలుగోవులైరి మునినేతల్ వ్రేతలై రద్దునుం
డయి జన్మించె హరిప్రియుండగునరుం డయ్యెసురల్ రాజులై
నియమింపంబడినట్లుపుట్టి రిలలో నిర్ణీత కాలంబులన్ || 20.

క॥ రామాకృతిఁ గామాకృతి । గా, ము న్నేమునులుగాంచి కడుమోహితులై
కామాతురతంజూపిరొ । యామునులే, గోవవనితలై పుట్టిరిలన్ || 21.

మ॥ లలి మీసంబయి సోమకుందునిమె కోలంబై హిరణ్యాక్షుమున్
బొలియించెన్ నరసింహుడై యతనితమ్ముంగ్రమ్మె గుడ్డై బలిం
గెలిచెన్ రామసమాఖ్యుడై నృప దశగ్రీవాదులంగూర్చె ని
క్కలికాదిన్ జనియించెగృహ్మండయి తత్కంసాది హింసాదృతిన్ || 22.

దేవకీవసుదేవుల కారాగృహప్రాప్తి.

సీ॥ అదితి దేవకియ్యై నల కశ్యపబ్రహ్మ వసుదేవుడైపుట్టె వారు సూత్ను
దంపతులై మేగుతఱిఁ గాలనేమియై క్రాలు కంఘుఁడు తేరుఁదోలునప్పు
డశరీరవాణి యాయమ యెన్నిదవచూలుదెగటార్చు నిన్నన బెగడి భగిని
సెంపరా బతిమాలి యుదయించుశిశువులనిచ్చునట్లుగ మాటయిచ్చిన విని
మఱలవారలఁదోడైచ్చిమధురయందు । శృంఖలలఁదార్చి చెఱసాలఁజేర్చి వారి
నిసుపులనుదు న్మ్రొక్కమతనెన్నిదవశిశువు | మాయగావునఁ జెయిజాఱిమాయమయ్యె
దేవకీపుత్రపట్కపూర్వ వృత్తాంతము.

సీ॥ ఊర్ణామరీచుల కుదయించిరాట్లురు సుతులు వారొకనాఁడు సుతయుఁబితయు
నగువాగజులు రమింపఁగఁజూచి నగుటచే నజుఁడు రక్కసులుగండని శపించి
కాలనేమికిఁబుట్టి ఘనతపమైనరింప వారికవధ్యత్వ వరముసంగఁ
దనుమాని యజుఁగొల్పిరని కినిని హిరణ్యకశిపుఁడు పాతాళగర్తమందు
నత్తమిలి దండ్రీచేఁజత్తురంతమీఁద । ననుచుశపియించెఁ గంఘుఁడైయవతరించి
కాలనేమివధించెఁ దత్కాలబాల । పట్కమే దేవకీగర్భపట్కమయ్యె॥ 24.

క॥ మునులారకీర్తిమంతుం । డనఁగ మఱియుభద్రసేనుఁడనఁగ సుషేణుం
డనఁగ సుదర్శనుఁడన బుజుఁ । డన భద్రుఁడనంగఁ గంసహతులార్చురొగి॥

యోగమాయా ప్రశంస.

క॥ వాసిచెడిన కంఘుని దు । ర్వాసనలకురోసి వేటువాసి చని శుభా
వాస సభోవాసునికి సు । వాసినియై మాయ వింధ్యవాసిని యయ్యె॥ 26.

బలరామ జన్మప్రశంస.

సీ॥ రోహిణి మదిరయు రోచన యిశ భద్ర బడబయు సుతనువు బాహ్లికసుత
లేఁడ్లు రిర్వురుకోసలేశ్వరపుత్రికల్ కౌసల్య పౌరవి కాశిరాజ
కన్యవైశాఖి సృగాలపుత్రిసునామ్ని దేవకసుతులు శ్రీదేవయు శ్రుత
దేవయు నుపదేవ దేవరక్షిత శాంతిదేవయు సహదేవ దేవకియును
వీరు వసుదేవు దేవులు వీరియందు । దేవకీగర్భముననున్న దివ్యపురుషు
నుంచెరోహిణి కడుపునయోగమాయ | దానసంకర్షణుండయ్యెఁదద్ధనుండు॥ 27.

శ్రీకృష్ణజాతకనిరూపణము.

సీ॥ ఏతద్యుగావ్యవహితమైన ద్వాపరాంతమున విశ్వావసునామవత్స
రమున శ్రావణమున రవిసింహముననున్న కృష్ణవక్షాష్టమి నిందుసుతుని
వారంబున నిశీధవరసమయంబున రోహిణీసహితచంద్రుండు లగ్న

మగు వృషభంబున నర్థోదితుండుగా మాంది కర్కటకంబునందువెలయ
శనియుశుక్రండుతులను గన్యనుబుధుండు | వృశ్చికంబునరాహువు విబుధగురుండు
మీనమున నక్రమునమహీసూనుండొండ । దేవదేవునిదేవకీదేవిగనియె॥ 28

క॥ కష్టమగు స్పష్టముగ నీ । కష్టమగర్భమునఁగంసయనుమినుమిస్కే
దృష్టాంతమయ్యెఁగృష్ణం । డష్టముండవతారపురుషులందని మనకుకా॥ 29.

నిజరూపప్రదర్శనాది ప్రశంస.

మ॥ హరి గర్భంబుననుండఁగా నలినగర్భాద్యాదితేయుల్మునీ
శ్వరులుకా నిర్భరభక్తిచేఁబొగడిరాపైఁ దల్లికిందండ్రితె
వ్వరికిం జూపనిరూప మబ్బురముదోఁపంజూపి పొపై తదా
తురతంబాపి విధేయముందెలిపి తోడ్తో నర్భకుండై తగెకా॥ 30.

భగవదాజ్ఞాచరణము.

మ॥ తన యాజ్ఞాకా వసుదేవుఁడర్కతనయం దాటించి నందాంగనా
తనయం గైకొని యందుఁదత్తనయఁగాఁ దన్నుంచఁగాఁ బంచి వీ
తనయుండై తనయున్నతిం గనమి విధ్వంసార్హుండౌ గంఘుచే
తనయత్నంబునఁ జిక్కకుండ హరిదాఁదప్పించె మాయాసుతకా॥ 31.

కంసప్రతినారదోపదేశము.

మ॥ శిఖిపింఛవ్యజనంబు శక్రధనువైచెన్నార వాతాహతికా
ముఖరంబైన విపంచి మించుటులుమైమోయికా జడల్మించులై
యఖిలాశ్చర్య కరంబుగా మెఱయ దీవ్యన్నారదవ్యక్తి స
మ్ముఖ మందవృటికప్పడుట్టి పడియెకా మోదాశ్రువుల్ వృష్టిగాకా॥ 32.

మ॥ ననలైసూక్తులు పాద్యమై ప్రవహదానందాశ్రుసంపత్తి సౌం
పానరకా శ్రీమధురేశుచేనపుడు ప్రత్యుత్థాన సాష్టాంగ వం
దనపూర్వంబుగ సత్కరింపఁబడి తద్దత్తాసనాసీనుండై
జనితానుగ్రహుండౌచుఁదత్ప్రియ చికిర్షందెల్పి తానేగినకా॥ 33.

కంసప్రార్థన.

మ॥ వసుదేవుకా విడిపించి రాఁబనిచి బావా ! దైవయోగంబునకా
నిసువుల్ గిట్టిరి నెట్టపంటగ వృథా నేనమ్మితికా నానుడికా
వినువంబాడియె నానుడికా వినుచు రీతికా దేవకీదేవితో
డ గుఱింబుండుమటంచు గంఘుండనె వ్రీడానమ్ముండై మ్రొక్కుచుకా॥ 34.

కంసదుర్జయము.

ఉ॥ నారదశూక్తి కుల్కిపడి నాడు మొదల్కాని పోతపాతన
 కూరుల పూతనాదులని కోరి నృశంసుడు కంసుడంపగా
 వారలు దన్నుఁగాంచుటకు వచ్చిరి చచ్చిరి తన్నుఁగాంచుట
 వారికిఁజిక్కునెట్లు తనవారికిఁజిక్కులఁ బాపఁబాపడై॥ 35.

పూతనాసంహారము.

క॥ ఆపోవఁగనుండనివగ । వాపోవఁగఁజన్నుఁగుడువవచ్చిన ననువుల్
 వే పోవఁగ నెగఁబీలిచి । పోపో వగలేలయనుచుఁ బూతన నడఁచెన్॥ 36.

పూతనా పూర్వవృత్తాంతము.

క॥ పూతనయులార పూతన । నూతనగాదు మును వామనునిదనయునిగా
 నీతనిఁగోరిన బలినుత । యీతనువున నిట్టులై తరించె వరమునన్॥ 37.

శకటాసురభంజనము.

క॥ అకటా వికటాకృతియై । నికటాగతుడై తనుంగొనిచనంగను నా
 శకటాసురుఁ డెగటార్చెను । బ్రకటార్భకుడై హరిం దరంబె నుతింపన్॥

తృణావర్తునికథ.

మ॥ ధునిఁగ్రీడాదరుడై త్రపా విధురుడై దుర్వాసు దుర్వార శా
 ప నిమిత్తంబునఁ బాండ్యరాజసురతాప్రాప్తిం దృణావర్తుడై
 పెనుగాడ్చెతను మింటికింగొనిచనన్ వ్రేగొచువ్రేలాడి యా
 చెనటింగ్రిందికిడించి కృష్ణుడు వధించెన్ వాడు ముక్తింగనెన్॥ 39.

వసుదేవరహస్యాగమనము.

మ॥ వసుదేవుండు రహిన్ రహస్యముగ వ్రేవల్లెంగనంబోయి నం
 ద సమక్షంబున మందలోనిలిచి కృష్ణ ప్రక్షణప్రీతుడై
 వసులున్ మీరును దూరదేశమున కీవైచోయి కంసార్తి లే
 క సుఖంబుండుండటంచు దెల్పి చనియెం గాలానుకూలంబుగాన్॥ 40.

గర్భాగమనము.

మహాప్రథమ॥ వసుదేవప్రేరితుండై వ్రజమునకువెసన్ వచ్చిగర్భుండు తత్వో
 క్తసమాచారంబులెల్లం గ్రమతఁదెలిపి యేకాంతమందాయశోదా
 భ్యసతీనందుల్ వినంగా గతభవమునవేడ్కం ధరాద్రోణులై వి
 ఘ్నసమీక్షంగోరశ్రీకృష్ణునిఁగనఁగలిగెన్ సూచ్యమాలింపుడింకన్॥

నామకరణాదిప్రశంస.

గీ॥ రాధ మూలప్రకృతి కృష్ణఁడీధరా భ । రం బుడుప నుప్పటిల్లిన బ్రహ్మచరుగున
టంచుఁదద్భావచర్య నూచించి నామ । కరణమొనరించి హరి నెంచి గర్జఁడరిగ ॥ 42

బాలక్రీడాప్రశంస.

కా॥ బాలక్రోడములెక్కి చొక్కు నెపుడుం బాలివటటంచుం బ్రనూ
మూలక్రోడము వీడఁడెన్నడును రూపుంజూపు నింటిటఁ ద
ద్బాల క్రీడలఁ జూడ నెన్నఁగలరే ప్రస్ఫారసంసార జం
బాల క్రీడలజూడఁ గ్రువతరెడు నసాతదృష్ట కుక్షింభరుల్ ॥

43

ఉల్బూఖలబంధనము.

కా॥ ప్రేతల్ వ్రాతములై యశోద వినఁగాఁ గృష్ణుండు గావించు బల్
నేతల్ నేతులుద్రిప్పికొంచుఁ బలుకంజిట్టాడుఁ దనబట్టరా
మాతక మాతరుణీవిభుండు గెలిపింపంజక్కఁగాఁ జిక్కఁగాఁ
బ్రీతిం బ్రాతిగ రోటఁగట్టు దిగదార్చెక మద్దులందన్దయుల్ ॥

44

చ॥ నయమున నెంతచెప్పిన గుణంబు గనంబడకుండె నింత ని
ర్భయు గుణహీనుఁ గాన మవురా గుణవంతునొనర్తునంచుఁ ద
ల్లి యొకగుణంబుచాలమి బలేయని యెన్నిగుణంబు లంటఁ గ
ట్టియు నవి చాలమిక వినుప సింభకుఁ డంబకుఁ జిక్కెనొక్కటక ॥

45

అగ్నునద్రుమభంజనము.

క॥ ముద్దుల కృష్ణుండు ధృష్ణుండు । మద్దిలవలెనున్నరోలు మధ్యమెనయరా
మిద్దెలకడ మొద్దులవలె । మద్దులువడఁగంచుఁ దల్లిమదిఁదల్లడిలెక ॥

46

నలకూబరమణిగ్రీవశాపవిమోచనము.

కా॥ కేళీచ్ఛక నలకూబరుంగును మణిగ్రీవుండు గ్రావాటవిక
ప్రీతాభగ్నులు నగ్నులై సురమునికీవీక్షించి తచ్ఛాప రూ
పాలాపంబుల మద్దులై యపుడు కృష్ణాకృష్ణులైగిట్టి యా
లీలాబాలకు నాజ్ఞఁగొంచుఁ జనిరోలిక దివ్యరూపంబులక ॥

47

నవనీతభక్షణకారణము.

కా॥ చోరుండై ప్రతియింటవెన్నఁది నెఁ గృష్ణుం డేటికోయందు నీ
సాగస్యంబు వినుం డలభ్యఫలదీక్షక భావ్యనర్థప్రతీ
కారంబాదిన చేయుటర్హమనుదీక్షక భావిదావార్చులక
క్షీరంబుంగొనుభంగి మ్రొంగ నుభయక్షేమాగ్ధమట్లైతగెక ॥

48

చిశ్వరూపప్రదర్శనప్రశంస.

ఉ॥ సక్షములేదు గృష్ణునకు భక్తశరణ్యుండు జాతమాత్రుండై

రూక్షులు గానలేని నిజరూపముఁజూపెను గన్నతల్లికి
రక్షణ లక్షణ శ్రమధురంధరతం బరికించిచూపె మృ
ద్భక్షణ బృంధణ క్రియలఁబాలకమౌతకు విశ్వరూపము ॥

49

బృందావనప్రవేశము.

క॥ నందనులకగు నుపద్రవ । ముందలఁచి భయం బమందముగ మందలతో
నందాదులు బృందావన । ముందాదులతోడనేగి ముదమొందురటే ॥

50

పురనిర్మాణప్రశంస.

సీ॥ నందనందనుఁడు వారందఱువినుచుండ నిందు నుందరదేవమందిరములు
గలవవి దేవతాకరుణచేఁగాని కన్నడ వివ్వనాధిదేవతను గొల్వఁ
డన వారు చండికనర్పించి నిదురింప విభుతలంపు నెఱింగి విశ్వకర్త
యక్షులు పదిలక్ష లాతత్తశిష్యులుమూఁడు కోట్లఁదానును రత్నకోట్లుదెచ్చి
పంచయోజనపరిమిత పట్టణంబు । సపరికరముగనిడితొంచిన వెనుక
మేలుకని చూచి కృష్ణునిమెచ్చివారు । దమకుఁదగునిండ్లలోదిగి తవిసిరపుడు ॥ 51

బృందావనప్రశంస.

సీ॥ నందీంద్రకలహంబునందు ముక్కంటి మిక్కిలికంటిమంట మున్నీవ్వులినులి
నంబుధిదరిఁజేర్చి నది జలంధరుండయి బృందనుబెండ్లాడి యింద్రుగలిచి
సురమునిపెరఁజేప గిరిజకైయాసింప హరునకాతనికై బోరాటమయ్యె
హరిసిద్ధుఁడై బృందదరికేగి గోష్ఠిలోఁ దత్పృష్టుఁడై జలంధర కబంధ
మాసతికైఁజూపి బ్రతికింపుండనఁగనందుఁ । జొచ్చిక్రిడించె బృందయాచొప్పుఁదెలిసి
యలిగిసాదఁజొచ్చె హరియందుఁదులసినాఁటె । నాటిబృందావనంబెబృందావనంబు ॥

సీ॥ మునురాధికాకాశపమున నుదామూఁడు శంఖచూడుఁడై ధర్మధ్వజానిశుతయగు
తులసియూఁదానుఁ జతురుత్తుఖపంపున దంపతులయి నుభయింపుచునొక
మన్వంతరంచేలె మహినప్పు డమరులు స్వాధికారభ్రష్టులగుట కలిగి
హరుఁడుబోరాడరా హరివిప్రుఁడై స్వదత్తకవచ మాదనుజా నడిగి
తొడిగి శంఖచూడుండయి తులసివెనయ । శంఖచూడుని హరుఁడొంచె కౌరితులసి
దుర్జయముల సారగ్రావ తులనులైరి । తద్వనబయ్యెనిపుడు బృందావనంబు ॥ 52

సీ॥ శ్రీదారభక్తుఁడై కేదారనృపతి భూదారులయందు నుదారుఁడగుచు
బహుయజ్ఞములొనర్చి భగవదర్పితములుచేసి జైగీషవ్య శిష్యుఁడగుచు
ఘోరతప మొనర్చి గోలోకమెనసెఁ దద్విభుపేరఁగేదార తీర్థమయ్యె
నందు మ్రుందినవారి కలవడుమోక్షమాతని పుత్రి) బృందయుఁ దపమొనర్చి

హరివివరునిగ వరియించి యతనితోడ । లాలయగుచుఁగ్రీడించి గోలోకమెనసి
రాధతోఁనుల్లయై యుండె రమణకరుణఁ । దత్తపోషసమయ్యె బృందావనంబు ॥ 54
కా॥ రాధా పోడక నామమధ్యగతమై రాజిల్లు బృందాఖ్య త
ద్రాధా కృష్ణవిహారయోగ్య వనమే తానయ్యె బృందావనం
బాధన్యుల్ ధర నుప్పతిల్ల నదియుం బ్రాదుర్భవించెక విచుం డీ
ధాత్రింబ్రతికల్పకుందు నిదియే బృందావనంబై తగక ॥ 55

వత్సాసురసంహారము.

క॥ వత్సాసురుఁడొకతటిగో । వత్సాకారమునఁదన్న వచ్చినఁ గని శ్రీ
వత్సాంకుడతనినైదవ । వత్సరమున వ్రచ్చె గోవవత్సలుఁడిగుచుక ॥ 56

బకాసురభంజనము.

గీ॥ మాధవునిఁ బ్రధానమల్లనిబర్హణ । న్యాయమెఱిగి మింగె నతఁడుపాంగె
నోర్వజాల కుమిసె నుమిసిన హరి బకా । నురునిఁజీల్చి కూల్చె నురలు వొగడ ॥ 57
అఘాసురసంహారము.

గీ॥ పేరుసార్థకముగఁ బెనుపాఁప రూపూని । మింగెగోపకులను గృష్ణు నఘుఁడు
పాపహరిశౌరి యూఁపిరి కడ్డమై । తునుమ వాని తేజమెనసె హరిని ॥ 58

శ్రీరాధాకల్యాణము.

సీ॥ నందుఁడానందంబున సనందసుండయి మందఁడాయఁగఁబోయి యందమంద
కందబృందంబు మిన్నంది గోబృందంబునెదర వల్లచులెల్లబెదర నులుమ
సురమునఁ గృష్ణఁజేత్పిరి రక్షనీక్షించునెడ రాధ రా మెచ్చి కృష్ణునిచ్చి
గర్గోక్తిఁగని రాధికకుమ్రమొక్కే తద్దత్తవరుఁడయ్యె రాధయునరునిఁగూడి
చనుచు సంకల్పజనిత రాసస్థలమునఁ । దమనిజస్థితిఁ దలఁచునంత విధివచ్చి
యుభయులకుమ్రమొక్కే కూకుడుఁడొజ్జయునుఁగ । రాధనప్పుడు పెండ్లాడెమాధ
(వుండు ॥ 59

రాధావతారకారణప్రశంస.

సీ॥ పితృకన్యలు కళావతి రత్నమాల మేనకయు నాఁ గలరు మేనకహిమాద్రి
సతియైయుమనుగాంచె జనకరాట్పత్నియై రామపత్నినిగాంచె రత్నమాల
మనుకులేంద్రుని నుచంద్రునిఁ గళావతిఁ బొడ్డియై మాధవాంశజా నతనిఁగూడి
వేయెండ్లుఁగ్రీడించె విధిఁగొల్చియథేఁడు ముక్తినిగోరసహము క్తి కనుమలిఁగొనె
నతఁడు వృషభానుఁడుగఁ గళావతిగఁదాను । బాడమ గోలోకమున రాధమును నుదామ
కాపమున వారికుదయించె సరవివారుఁ । దనుఁగని విముక్తులగుడుఁ గృష్ణునివరించె ॥ 60

సీ॥ కృష్ణుండు విరజయఁ గ్రీడించుటరసి నెచ్చెలు తెచ్చరింప నొచ్చి కనవచ్చు
రాధ సుదామఁకురానీమి నదలించుటెఱిగి శ్రీకృష్ణఁడదృశ్యఁడయ్యె
నదియయ్యెవిరజ యంతయఁ గాంచిచ నెరాధ యేటిబోటినొసర్చి కృష్ణఁడెనయ
నుతులనేడ్వరఁగాంచి పతిరాధనొంద నందనులబ్ధులగునట్లునది శపించె
మనుజుఁడవు గమత లెమాత పొమతరుచుఁ గృష్ణు | ననిచియు సుదామ నమర
(గమతనియెరాధ
కామినివిగమతరుచు రాధికనుశపించి శంఖచూడుఁ డతండయ్యెకాపమహిమ ॥ 61

పర్యుషితాన్నభక్షణము.

సీ॥ పిధుపరివేషంబు విధమునగోపకుల్ విధుఁబరివేష్టించి వివిధ పిధుల
గారవింపుచుఁగోరి కోరిగింపుచుఁజ్జు లారగింపుచునుండ శౌరిలేచి
క్రేపు లేపాలమున మేపులకేగినో కనివత్తుఁ దినుచుండుఁడనుచుఁ జనుచు
వానిఁగానకవచ్చి వారిఁగానకమెచ్చి వారిజాననుమాయ పమతసేయ
నిన్నిరూపులు దానయ్యెయింటనింట | గుట్టుఁబైఁ బెట్టకొక్కయేఁ డిట్టుగడపఁ
గడపట భయంపడుచునల్వవఁడకి కొల్వ | నగుచుమెప్పించి యెప్పటి పగిదినుండ ॥ 62

ఉ॥ పచ్చితె నెచ్చెలీయకుచు వత్సలు వత్సలఁగాంచి వచ్చుటక
మెచ్చుచునున్న యన్నములు మెక్కుచు నిక్కుచు నిండ్లకేగి త
ముతచ్చతరాహిమింగ నితఁ డున్నతుఁడై బ్రతికించెనంచుఁ దా
మచ్చట ముచ్చటింపఁ గరమచ్చెరువై హరిమచ్చి రందలుక ॥ 63

ధేనుకాసురసంహారము.

సీ॥ పలుగండములు దప్పెఁ బొగండదశయొప్పె నని యుత్సవమొనర్ప నారగించి
గోపాలకులఁగూడి గోగణంబులతోడఁ జని యాటలాడుచు వనటఁగూరి
తాళీవనముఁజేరి తత్ఫలంబులుగోరి యొకచెట్టు బిట్టఁప నున్నచెట్టు
లాండొంటితోఁదాఁకి పూదులు జలజల రాలుచప్పుడువిని రాసభమంబు
తన్నరా ధేనుకాసురుఁడటేమిపట్టి | తట్టి గిరగిరఁజుట్టి యాతాటిచెట్టు
విరిగిపడునట్లు విసరిచంపించె శౌరి | హలికిఁదాలాంకనామంబు గలుగునట్లు ॥ 64

కాళియమర్దనము.

సీ॥ జను లహిభీతులై మును నెలనెలప భక్ష్యములు భోజ్యములు నృక్షముల క్రింద
నిడ సర్పములువానినెల్ల నిజాంతకుండగు ఖగపతికిడ నవిహరించి
గరుడభయంబునఁ గాళియుండరుదంచి సౌభరిమత్స్య హింసకు సహింప
జరగాంతకుండు రాకుండకాసించిన యమువాహదంబున నడఁగియుండ
తద్విష విమిశ్రతోయంబుఁద్రావిపడిన | గోపగోపాలిబ్రతికించి యా పిసాళి
నడఁగఁద్రొక్కియఁదత్సతీప్రార్థనమున | విడిచెఁగృష్ణుండు రక్షగానడుగుఁబెట్టి ॥ 65

దవానలభక్షణము.

ఉ॥ కాలియసర్పముకావిడిచి కంచదళాక్షుఁడు నిర్గమింప గో
పాలురు నందముఖ్యులును బండుగులుం గడుసంతసించి రా
పై లలిఁ గాటుచిచ్చుఁ బొదువంగ ననంతుఁడు గ్రోలిరిలమైఁ
గేలి నెవంబునం దునిమెఁ గృష్ణుఁడు గాడ్చుబలెంబ్రలంబునిక॥

66

మ॥ నిలువుండీరముఁజొచ్చెఁజిచ్చుపనులకొ నిండారఁగొ సైగలం
చిలువుండీరమరం గనుంగొనకుఁ డీపీడందొలంగించుమీ
చెలువుండీటము గానుభింతమని యాచిచ్చుకొవడిక మ్రింగి తా
నలభాండీరముఁజేర్చెవారి హరి కన్వాక్షిప్త డిండీరముకొ
దళడిండీరము, కాననాల్లికి మధూద్యద్గండ పెండారముకొ॥

67

గోపీవస్త్రాపహరణము.

నీ॥ పల్లెవల్లులుల్లసిల్ల నల్లనిగొల్లపిల్ల పిల్లనగ్రోవి పెదవిఁబొదవి
మెల్లమెల్లననూఁది యల్లిబిల్లిగనూదిగోళ్లజేళ్లను బాఁడుకొలిపి మెలపి
త్తుల్లిమ్మోల్లిగురింపఁ జల్లచల్లఁగరాగమల్లనల్లనఁ బాడుననుచుఁజనుచుఁ
దల్లిపిల్లనుఁబిల్లితల్లిన్వొల్లకవిని గొల్లతల్లి మరుల్కానుచు ననుచు
నుల్లమునఁబొల్చినదినిల్చి మొల్లెలాల్చి | మొల్లముగఁబెట్టి నీరాడఁగొల్లఁగొట్టి
యుల్లసములాడిమెఱచి సిగ్గల్లఁజెఱచి | పల్లవుండయ్యరాధికావల్లభుండు॥

68

విప్రవనితాశాపవిమోచనము.

మ॥ పనులంగంచు నాఁకటంబడలు గోపశ్రేణినంపించి భా
త్రినురుల్ పొండన వారియాండ్రకడఁ గోరింపకొ సతుల్ భక్త్య భో
జ్యసమేతంబుగ వచ్చియిచ్చిరని మోక్షుబిచ్చితచ్చాయల
వ్వనుభాదిత్యులచేరఁబంచె హరి తత్పాగ్ధనతాపక్షుడై॥

69

విప్రవనితాశాపకారణము.

మ॥ ఇదియెట్లన్న నెటుంగుఁడాంగిరను లగ్నీచ్చకొవిమర్శింప కీ
ముదితల్ మోహితలైరటన్నభ్రమచే మున్నగ్రకాపంబాసం
గి యన్నిక్కమెటింగికృష్ణకృప ముక్తిగంఁగిమీచాయలకొ
నుదతీర్వంబువహించి మమేతనయుఁడంచుంబల్క విరైరిటుల్॥

70

గోవర్ధనోద్ధరణము.

నీ॥ ఏఁటేటఁబరుచునిండ్రయాగముమాన్సి తైలంద్రయాగనిశ్చయమొనర్చి
గోవులకును భూమిదేవులకును దీనదేవులకును దృష్టిఁజేయఁబనిచి

గిరిరూపధారియైకృష్ణుండు నందాదులూ సంగినవరదపాయ సముల్లెఁ
దానారగింపఁబంతమున నింద్రుఁడు సప్తవాసరంబులు తాళ్ల వానగురియ
గోవులను గోపికల నెల్లగోపకులను । గావ గోవర్ధనంబై త్రికదలకుండ
గొడుగుగాఁబట్టుటరసి శత్రుండు వేడ । నతనిరక్షించె సప్తమహాయనమున॥

71

ఇంద్రప్రార్థనాంగీకారము.

మ॥ వెరఁగై యింద్రుఁడు చిక్కి మ్రొక్కి నుతుఁడొ వివ్వచ్చుపై నిత్సల
త్వ రమం బాయక ప్రోవునుంచుఁబలుకం బ్రాణంబుల ప్పొండవుల్
ధరయేలింతును వారిచే రణములూ ధాత్రీభరంబెల్లఁ దీ
త్తు రహిం గంసముఖాదులందునిమి తోడ్తోనంచు గృష్ణుండ నెఁక॥

72

సర్వలోక ప్రదర్శనాదిప్రశంస.

చ॥ వ్రత మొనరింప నందుఁడొక వాసరమందనుర్వార్తవేళనా
పుతుఁడుగుచుండఁగా పరుణలోకముఁ జేర్చిరితద్భటుల్ మహా
ద్భుతముగఁగృష్ణుఁడేగి పితఁడోడ్కొనిరా వెఱగంజిరంద ర
చ్యుతుఁడును సర్వలోకములఁ జూపెఁదదర్శనసార్థకంబుగఁక॥

73

సాయంకాలాద్యభివర్ణనము.

ఉ॥ అంత దినాంతమయ్యో హరిదంతరదంతురకాంతికాభి కా
ఖాంతర నంతరాయతనిజాముత నాపతనాతనూద్యమా
చ్ఛాంతశకుంతమంతికదురంత వియోగభయాగతిక్షత
స్వాంతనితాంతతాంతమదనాకలనాకుల కోక కాంతమై॥

74

* మ॥ అపరాద్రీభవిభుండురాకతటి ఛాయానక్రసంగ్రస్తదే
హపరాఘండగుమఁక విరావయుతుఁడౌటాలించి మేలెంచి కా
లపయోజాక్షుఁడులీలఁదద్గ్రహముదూలక నూర్యచక్రంబువై
చి పడంగొట్టఁగఁజెనుతర క్తమనమించెక సాంధ్యరాగంబొగిక॥

75

క॥ ఇనశశులిరుమొగములు లంఘనమగ లలిగరిణి కిరణచాలముచాతై
తనరెడురోదసిమద్దల యనఁదగె ఖగరుతముగొనుకుడిగాదుగదా॥

76

చంద్రోదయవర్ణనము.

క॥ ఉదయాచలవలీతకా । భృవితసమయభోగిభోగమాయనఁ చంద్రుం
డు దన ర్చందత్కళంకము । మృదురుచియగు కృష్ణపాదమేకాదుగదా॥

77

* పద్యాంతరము॥క॥ అపరిగిరికరితనువనా । తపమకరిగ్రహించు పెటింగితటియను హరియుం
దపన సుదర్శనమునఁద । ద్రిపుఁ గ్రుమతఁగఁ గ్రమత నెత్తులే సంజగదా॥

క॥ చదల నెడు జమునమడువునఁ బాదలు సమయకాళియా హి భోగ ఫలక ము
ట్లుదిలిశశిబింబమలరెం । దదంత ము యమాద్యహునిపదముగాదుగదా॥ 78

క॥ మిన్ననియెడిమున్నీటకా । భిన్నబగుకు క్తి రడిచెం పెసలారెకా
వెన్నలదొర తాంకలుస । మున్నలిఁ బైబడినముత్యములుగావుగదా॥ 79

నీ॥ అలశరద్రావ్రియందలరుమఁ గృష్ణుండుమూరళి వాయంపఁగాముదితలెల్లఁ
దమపసుల్ విడిచి తత్సన్నిధికేగిరి వారానిసతులుతత్ప్రవణచిత్త
లైముక్తిఁగనిరున్నయన్ను మిన్నలఁగని వెన్నుఁడెన్నియోవిధులుదెల్పి
పామతన్నబోతున్న మురిసికన్నడకున్న వెదకియుఁగనరేకవిసికి కొసకు
తనత్రయతఁగాంచిజనాత్రుతచ్ఛరితలు । దామయొసరించి మధురగీతములఁబాడ
దమగలిఁగిత్తోచి బ్రతిమాలిదానవారి । దానువారిరాసక్రీడఁదనిసి తనిపె॥ 80

సరోవరవర్ణనము.

చ॥ పరిపరి కేళకూళియను పల్లెరమం దరమోడ్పుతమిత్రి
ల్పరిణలఁగ్రముత్రతుమెత్రన కొలముత్రలపేరిఁటి వేల్పుతాలఁ గొ
ల్పరిహివహించి గట్టుపయిఁజుట్టునుఁబుట్టినమాకు లాసిలుకా
విరులునుబువ్వుఁదేనియలు వెండియుఁబండులురాల్పుమెండుగక॥

ఉ॥ తముత్రల గుంపునందలి రుశముత్రలపెంపున శీతవాతపో
తముత్రల పంపున నత్రధుఘృతముత్రలనింపు ననంగునంపమొ
త్తముత్రల సొంపున న్నహుగతముత్రలముంపున నీదు హంసకా
తముత్రల లెంపునం బలుకతముత్రలనింపు నయింఁచుఁజూడ్కిక॥

నీ॥ జిగినాఁచుదీఁగలు చిగురుదర్శలుగాఁగ నలిననాళములింధనములుగాఁగ
పుల్లరక్తాంబుజంబులు నిప్పుకలుగాఁగ ఘనకేసరంబు లక్షతలుగాఁగ
మధుగసపూరంబుమధురాజ్యధారగా మధుకరగాజి ధూమంబుగాఁగఁ
దీరభూజములు ఋత్విగ్దనంబులుగాఁగఁ దత్తగిద్వసులు ముత్రములుగాఁగఁ
దమిత్రి మొగ్గలుబలుయూపదారువులుగ । మనత్రథాధ్వరిగావించుమానినీజ
నాతిమానాశ్వమేధమహాధ్వరంపు । నెలవసులేలంపు నింపు నక్కొలనిసాం

క॥ క్రమమత్యేమాగతచేఖో । ద్గమసంకుల కంకణోడితకాశ్రీకరమై
కమలాకరమోయనఁద । త్కమలాకరమొప్పు విమలకమలాకరమై॥

చ॥ భువనధురీణతామతసభాగమతస్థితియై కవీద్యశ
బ్ధవివృతిసాక్షవాకలసభాసిలి దృక్స్పృతిభావభావ్యమై
నువిశదమై రసాతలముతోభిలఃజేయుచుఁబడతలొచనా
నవరతళయ్యనా నది యనంతవిలాసముఁజూపు నెంతయుకా॥

85

సీ॥ సమ్యక్ప్రసాదవత్సరసభావంబున భువనధురీణనాకలనవలనఁ
బ్రబలగాంభీర్యధారంధర్యసంగతి మహనీయభువనసంభరణగరిమ
మత్స్యకూరాత్రదిసంభవహేతుకస్థితిఁ గువలయవిలసనామంతమహిమ
సంతాపమునడంచుచల్లఁదనంబున నాశ్రితనులభమై యద్యుతిమిడుట
నౌత్యమువహించియు నుదంచితద్విరేధ॥ కబ్జలక్షోతద్యదమితాబ్జసముదయాస్ప
దత్యగారవమున మీటుదానవారి॥ మానసమునేమనఁగవచ్చు దానిసౌఖ్యం॥

86

చ॥ అరుణకరోత్కరాదుగ నుమాంచల చంచల చంచరీక సం
చరణసమంచితామ్రతరు సంచయముల్ జలబింబితంబులై
పరఁగుఁదిదీయతీరమున వహ్నికిఁగఁటి ముపర్యధోముఖ
స్ఫురణమునేఁటికిందనుచుఁ జూపరులబ్బురమందిచూడఁగకా॥

87

ఉ॥ మీఁదుగఁబాదముల్ వఱపి మేదిని నాదలలూఁది మాధవై
కోదయ సాదరాతృక వనోదరమందు జపించువారిగా
నాదరినున్న యున్నతనురాగములం గమలాకరప్రస
న్నోదకమందుఁజూచి చెలియొక్కలైఁమొక్కఁగ నవ్వెరందలుకా॥

88

జలక్రీడాదిప్రసంగం.

కా॥ రాసక్రీడలఁజేడెలందనిపి యా రాజీవనేత్రులందు పే
రాసకవారివిహారముల్ సలిపి నిర్యచ్చందికాసాంద్రధా
రాసంపాతనుశీతనైకతములకా రాజాస్యలంగూడి యా
రాసంభాగమునర్చె నష్టలితుండై ప్రత్యేకరూపంబులకా॥

89

గోపీసంశయవిచ్ఛేదము.

సీ॥ తత్త్వజ్ఞులస్థలితబ్రహ్మచారిగా నిచ్చకంబాడుదు రింతెకాని
యిందటితోఁగృష్ణుఁడిట్లురమింపుచు నష్టలితుండెట్లుకానటంచు
నగుమగుముకెల్ల నమితకపుట్టుట కొకతేయిదుత్వాచుఁడుగ్రుఁడగుచు
నాకొంటినన్నముల్ దేవున్నకపియిగుసని యమునాపారమందుమెలయ
యమునదాఁటి రాఁగ నసమర్థలై వారు॥ పన్నినట్లుచేసి యన్నములిడి
కృష్ణుఁడష్టలితుఁడు ఋషికర్షణుపవాసి॥ యనుచునమితవేఁడుకొనిరివారి॥

90

గంధర్వ శాపవిమోచనము.

మ॥ సగమున్నాంగిరసుల్ గురూవులని గంధర్వుండు వారల్ శపిం
పగఁబా మైయుటనందు మ్రింగి హరియొంపదొంటి రూపంబుతో
గగనంబంటి నుదర్శనుండను భవత్కరుణ్య సంపత్తచే
దెగె మచ్చాపమటంచు మ్రొక్కిచనియెకా దేదీప్యమానాకృతికా ।

91

శంఖచూడచూడావణి హరణము.

కొనకొని శంఖచూడుడను గుహ్యకుఁ డొక్కఁడెలాసవేళ న
ల్లనచని వల్లవీజనములంగొని పాటఁగ శారి నీరితో
జెనుచని చీరి వారి విడిపించుచు వానివధించి తనకనిం
గొని చనుదెంచి యిచ్చెనిట గోపికలంగని కాచునీరికికా ।

92

కపిద్ధాసుర (కాలకవికుల) సంహారము.

సీ॥ బలియన్నయగు కాలకవియసురక్కసి వెక్కసముగనిక్కి వెలఁగయగుచు
వెలిఁగె నబ్బలియుని బలగముకటకతరువులై పెరివె నాతనిసహస్ర
సుతవతులగు సప్తసుతులు గోమూర్తులై ఘటతుల్య తత్ఫలచ్ఛటలఁదినుచు
బలిసిరిందఱును దత్ఫలవిషవాతంబు లాభీర గోనివహర్తిజేయ
శంభుఁగొల్చి తత్రేపితశంఖకర్ణ । భూతపరివళ విధివాక్యముల నెఱింగి
సింతోశారిచనివారిఁ జీల్చికాల్చి । మనిచెగోగోపకుల నిరామయులఁజేసి ।

93

వృషభాసుర సంహారము.

మ॥ వృషభంబౌచు నరివ్వునేమియను దైత్యేంద్రుండు దీండ్రించి గో
వృషముల్ గొందలమంద మందపయిఁబర్వెం బర్వెఁ బర్వేందుఁడు
నిత్రపితధ్యాంతమునట్లడంచె నవుడానీరేజ నేత్రుండు త
ద్విషమాకార విషణ్ణమూర్షి యదియే దివ్యాస్త్రమై తోడ్పడకా ।

94

కేశి సంహారము.

క॥ శైశవయనఁగేశవుండ । క్లేశంబున నీసడించి కేశియనెడు నా
కేశవిరోధిసడఁచిలూ । కేశవిసుతిఁగాంచె వశమయిది శిశువులకుకా ॥

95

కేశి ప్రలంబ వత్స బకాసురుల పూర్వవృత్తాంతము.

సీ॥ గంధమాదనమున గంధవాహాఖ్య గంధర్వతపస్వికి నందనులయి
తగు నుదర్శన నుహూత్ర నుదేవులును నుపాధ్యుఁడును దుర్వాస శిష్యులయి
యోగబలమున రాధేశ పార్వతులై పదతిపూజనిత్య వ్రతంబుగఁ దదర్శ
మునుకొనిరిఁదోయి కమలముల్ గోయుచు శివప్యమ్మ లెతమచెల్లుఁదెల్పఁ
జెత్రసరసికిమున్నన్న శివునియాన । దప్పదనికృష్ణుఁడెవారితలఁపుఁదీర్చి
శివుఁడు విడువంగవా రకేశి ప్రలంబ । వత్సబకదైత్యులై ముక్తిఁ బడసితివుడు ॥

96

వ్యోమాసుత సంహారము.

మ॥ ఇటులశ్వంబగుకేశిగొంచి యటుపైఁగృష్ణుండుగోపార్థివో
నటవిండాఁగిలిమూతలాడునెడ వ్యోమాఖ్యాయురుండర్చకుం
డటులె యాటమిషణ్ గభీరగుహలో నాభీయలకదాప న
క్కుటిలుం ద్రుంచి గుహగతార్చకుల దోడ్కొంచుఁజనెక మందకుక ॥ 97

మాతులాహ్వనము.

సీ॥ వినుఁడు నారదుఁడు కంసునకుఁ గృష్ణప్రశంసయునుఁ గృష్ణునకుఁగంస ప్రశంస
యును దెల్పవినికంసుఁ డుగ్రుండై వసుదేవు నఱకరా వారించె నారదుండు
పినుటట నక్రూరుఁబిలిచి పినుటటలచందములెల్లఁచెల్చి బృందావనమున
కిప్పుడనీవేగి యప్పనంబులఁగొని రామకృష్ణుల ధనుర్భాగమునకుఁ
దోడుకొనిరవటన నతండు గూడదనుచు! నెంతచెప్పిన వినకున్న నీశ్వరాజ్ఞఁ
ద్రోయరాదనియెఱిఁగి యక్రూరుఁడరిగి! రవటనఁగఁబోయి రాచరిత్రముల వినుఁడు

దివ్యరూప ప్రదర్శనము.

మ॥ యమునం బాఁటి రథాధిరూఢులయి వారక్రూరు నీక్షించు దో
యమునం బ్రుంగుచు నీటఁబైటనొక బాయంగాంచె శ్రీకృష్ణ కా
యమునంతకొ భ్రమదీరమున్గి యతఁడొయ్యం బాపరాశయ్యనె
య్యమునకొ వర్తిలుమూర్తిఁగన్గొను వెరంగైమొక్కి ధ్యానింపుచుకొ ॥ 99

సీ॥ మలనూని విలువోని నలువూని చెలువారు పులిగోరు వీరు కన్బాచులవాని
తొలిగుండు తలనుండు నలనిండు నెలమించుఁ గికురించు తెలిబొమిడికమువాని
కటితాల సరిగ్రాలు నెటిచాలు నెటిచాలు గదిరెడు కుదురైననుదురువాని
కొఱగాని మోటుఁగాని నెటిరూనికంబుల నందమా హేంబాబాబందువాని
తెలివూమాతేని మానికంబుల జగా ని । గారమొగిగేరి జగిదేరి మీఱునొసనల
వడకువిడినివ్వటిల్లుచువ్వంపుదివ్య! చొక్క మొకచక్కిఁ జేర్చుచేర్చుక్కవాని ॥ 100

దివ్యరూప వర్ణనము.

సీ॥ అంగద్రుంగదలంగదలంకించు చాలంగదముల నెసంగువాని
మరిపెంపు నీరిపెంపునరహింపు రతనంపు పేరు పేటురమున మీఱువాని
మురుగుల్ మెఱుంగుటంగరములుంగరములంగరమలంకృతులుగాఁ గలఁగువానిఁ
బెను మించులనుమించు పికిలిపించెపుఁగుచ్చు ప్రేలాగుమొలత్రాడు తెలయువాని
తకుకుమగతాలుఁ దొగతాలుఁదమ్మతాలుఁ । బుల్లదొరతాలుఁగటితాలుఁ బ్రొద్దు
త్రాలుఁ
దాయెరలచాలు నెలతాలుఁ దలుపుతాలుఁ గలఁగుమొల్కుందనపుటందెల

సీ॥ ఆలసాపఁగుల జొంపముల పెంపదలనొంపఁగల సొంపుగఁనాసె గలఁగువానిఁ
గురువిందములఁ గెంపుటరవిందములఁ బెంపుఁదొలఁగింపు మోదినవ్వొలయువానిఁ
గ్రమవృత్తసమ చిత్తజమహత్తరనిపంకకమనీయ జంఘాయుగంబువాని
వెలిదముతల మదముత వెలిజిముత చెలువముత గలనిడువాలకన్నొమలవాని
నిడుభుజంబులవాని నుందొడలవాని । నొగులడఁచువాని గూఢజానువులవాని
తేలిడెడువానిచక్కని మేనువాని । శ్రీరమాజానినపుడు దర్శించివచ్చి॥ 102

చ॥ నునువినుచూలిమేఁత పయినూల్కాని నీబృపులిబ్బి ప్రబ్బుబో
టి నెరులుమేలితూరపు కడిందియనుంగున గొప్పనొప్పఁ జా
లిసకొనగోటఁ జిక్కువెడలింపుచునింపుగఁ బాలవెల్లియం
దు నెగడుచున్ననిన్నుఁదలఁతుకొ మురమర్దన శ్రీజనార్దనా॥ 103

ఉ॥ ఈనదిలో మునింగి భవదీక్షణతృప్తుడనై భజించిలికొ
మానసికార్చనార్చితనుమంబులె నీవయినంటఁగంటి ని
క్షేనిపుడీ వెలుంగనటు లేమిగనంబడెనీట నంటివో
దీనకరణ్య కృష్ణ భవదీయమహత్వ మెలుంగ శక్యమే॥ 104

కా॥ దేవా కృష్ణుడు వానుదేవుఁడని మూర్తిస్ఫూర్తి వీక్షించి యీ
జీవుల్ గొల్లడవండ్రుగాని నిజమీక్షింపకొ జగత్కూక్షివే
కావే కావె భావవేశతమున నీకల్యాణరూపంబు స
ర్వావస్థావసరంబులన్నిలిపి మాయంబాయఁగాఁ జేయవే॥ 105

అకూరస్తవము.

శ్రీకంఠుండే నేవ్యుం డంచుంజెప్పుకొ వేదశ్రేణుల్ దొల్లకొ
వైకుంఠుండే వంద్యుండంచుంవాదించుందర్వారకొ దామే
యేకాకారంబేబ్రహ్మతంజొ నీమూర్తుల్ దానేయానంచుకొ
నాకుందోఁచుకొ నామాకారానందార్థం బీన్యాయంబౌటకొ॥ 106

సీ॥ అనుదినమును నినుచునమునఁగనుఁగొను మనుజుని వెనుకొని మనుతువనుచు
వినునెడఁ గనునెడఁ జనునెడఁ దినునెడ ననునెడ ననువిడ నెనయుచునుచుఁ
దెలిసియుఁదెలియక సలిపిన కలుషము లయితములయినను సేయిపుమనుచుఁ
బనుల కొలఁది పలుతనువులనొసఁగిన నలయక తలఁపున మెలఁగుమనుచు
బహుళనుఖముల నిహమునఁ బరమపదము చరమగతినిడుచుని నినుగరిమఁగొలుతుఁ
గరముఁగనికరమున మదిగరుగనభయ కరము శరముననిడుమిక పరమపురుష॥ 107

ల॥ ఇలయుజలమనలమును చలి నెలవుగగనమున గలశకలజగముల నుదలఁపున నెసల్పకొ
నిలువఁబురికొలువఁదరిఁ గలపమటియితరులకుఁ బలుమఱునుగనఁజడక ఫలముల
[నొసంగకొ॥
బలుడెగలయితరరణములనవనిఁగనఁబడియొ లలిఁదెలియఁబడదమహిమలను కెలు
[నొందకొ॥

- దొలుబులుకుకొవలగన సులభముగంగనబడెగ వలచెవయి వెల మొనినుగొలుతుఁ
[బరమాతాత్మ 108]
- ల|| జననియునుజనకుఁడును తనయులును సహజులును ధనముపరి జనముగురు జనము
[మణిసీతే
యను మిమడిగనుచునిను వితుచుననుమనుచునుని విసయమున నయమునను మనవి
[యొనగింతుకా
విసతులయివినుతులను ననుదనుపుననదలను మనుతుననుదినను నెదు ఘనమగు
[ప్రశిజ్ఞకా
గనికరముగనికరము మనముననుబెనఁగొనఁగఁ గనుఁగొనుముననుఁగొనుము వినుము
[పరమాతాత్మ 109]
- ల|| సురపతియుశుచియముఁడు నిర్మతియునువరుఁడుఁడును గరుణలియుధనదుఁడును
[హరుఁడును మొదల్గాఁ
బరఁగుసురవరులయినఁ గరముధవదఖిలగుణ గరిమలవమయినఁదెలి యరవిశ్రుతి
[సల్కకా
గరముదరభరణ మొక పరమగలి నునుచుభవశరధిఁబడిమునుగుచును దరిగనకనానా
దురితములు నిరతమును జరితములఁగనఁబడిదు నరులకదిదెలియుటకుఁ
[దర మెచరమాతాత్మ 110]

- ఉ|| అండజయాన కుండలిశయాన భయానకభండనారి రా
క్షండన రుక్మిణాండ నవ కొన్తుభయండన రక్షితాత్మితా
ఖండల గండలంబి శశిఖండ లసనక్షిణికుండలా ప్రస
న్నుండపుగముత చక్రధరనూత్నవిభావై రవీందుకుండలా || 111
- ఉ|| తావక సేవ కావలిఁదద్దయు నెద్దియునైన భావుకా
భావముగల్గునే వివిధభావములంగన నీదుపాదరా
జీవము లాశ్రయించె నిజచిత్తము గావున నిబ్బయంబు వే
వే విదళించి కావఁగదవే యవినశ్వర భార్గవీశ్వరా || 112
- క|| అవి యాగలివిసతుండై | వినుతింపుచు మధురఁజేరి వెన్నునిఁదనవోఁ
దనయింటికిప్పుడేర | ముతనఁగంనుని మొత్తి వత్తుచుని పుత్రైంచెక || 113

రజక సులహారము.

- ఉ|| అంతదినాంతమయ్యె నరకాంతకుఁడుం బురకాంతలెంతయుకా
వింతగఁజూచిసంతసిల వివ్రలుమెప్పులఁ బూజాసంగ న
స్సాంత నెవచ్చుచుక రజకుఁబుట్టములిడుతన నీమి నా మిమక
గొంతుకనొక్కొక్కొక్క తడుకుండగుబట్టలు గట్టఁజేకానెక || 114

కువింద రక్షణము.

- క|| ముంకులయొడుకై మున్నగుదిలకుఁడు మునిరితకరార విందుఁడగుదు గో
విందునకు మేనిపలువలుఁ | గుండనపుండొడపులిచ్చి కొనె నీప్పిరమోల్ || 115

సూదామసంరక్షణము.

క॥ దామోదరశన్నిధిలోఁ | దామోదరసంబునకు నుదామోదరమునో
దామముతలనిడికృష్ణున | తామముతలఁబోవుమనఁగ దయనవిగోనియె॥
కుట్టావనము.

క॥ ముయ్యాఱుదీవులం దన | యెయ్యారవునదలగఁవనోపు నయాశే
యియ్యగనాశిరోమణి | తియ్యరి విలుకానిజఁతరీకాడుగదా॥ 117

గీ॥ అనుచుఁజయ్యనఁ బౌరులయ్యంగనం గ | సుంగోవియభంగకౌతుకరందంత
రంగులై భక్తి నుచ్చొంగిమంగళకర | వచనరచనలఁబొగడునట్లు చిరముగను॥ 118

మ॥ అనుశేపంబులుగోరికై కొని త్రివక్త్రాకారయోగుబ్బనా
క్క- నిమేషంబునఁజక్క నైనవనితం గావింపఁగా విశ్వమో
హనమూర్తిం దనఁగాంచి నుచళరవీరార్తిక నివర్తింపఁజే
సి ననుబోవుమటన్న వత్తుననియే చేరక ధనుక్పాలకు॥ 119
కంసకార్ముకఖండనము.

ఉ॥ చేరి గజారికాయతః ముక్తీరఘరాముఁడు చీరుతీరునక
కారి నికారికాయతః ముఁజయ్యన వ్రయ్యలుజేసితానునా
స్తీరియు రెండుఖండములుచేకొనిదందులఁజెడి వల్లవా
గారమునందుభోజననుఖస్వపనంబులుదీర్చి వేకువక॥ 120

సూరశ్రీవయవర్ణనము.

మ॥ తొలిదాల్కట్టియఁబట్టి తూర్పుచెలి కందున్నట్టికాకాన్కఁగా
నెలపానేరీకులబుటిగాఁగొనిన పెన్నేచెంచితక మిఁటియం
దలిపోద్దుందొడవూడ్చు చొప్పుదుగఁజెంతందొడి నేరంబెఱిం
గిలి లలిజేఁకటి సంజకుట్టుగమిదాఁగంగానలం దెల్లడక॥ 121

కంససంహారము.

మ॥ బకవిద్వేషి ప్రభాతకృత్యముల నిర్వర్తించి కంసదువుం
బెకలింపంజన నడ్డమైకువలయాపీడంబుపీడింప నా
డక బల్వేదుకనోడఁబోరి శిరమూడంగొట్టి చాణూరము
ప్రీకులంజంపి నృశంసుఁగంసుఁదునిమెక శీర్షప్రహారంబులక॥ 122

కంసజన్మకారణవ్రశంస.

స్తీ॥ ఒకఋతు కాలమగుదుగ్ర సేనువిరాడి యామునతటిని నుయామునతటి
నిచ్చివిహారసంతుప్తయై వెలులతో పొలుగుమదొల్కరి మెఱపుటొలుపు

నరసి రతీచృచే నారేత్రకుమడిగోరఁ గాలగ్రేమిముఁదదాకారమూని
 వచ్చిరమింపఁ గా నచ్చెరువయిచూచి కలయికలో భర్తగామిఁదరిసి
 తనసతీత్వముఁ దెలుచినదనుటఁదగది । కంఠుదనుకాగఁబడసితత్థలవివాళ
 కరుఁదుదనకులమునఁబుట్టుఁగాకటంచుఁ । గోతెవాతంజెప్పింపఁజూరెన్మిట్లు ।
 బసదీజనకసంభావనాదిప్రశంస.

మ॥ కునుమందుల్ గురిపించిరత్తతీసురల్ గోవిందుడుకాదేవకికా
 వసుదేవుకా విడిపించివేడుకొనియాపై మగ్గినేనాఖ్యుఁడ
 ద్వసుధంబోవఁగ బంచి పితుట యకోపానందులంగొంత సంత
 తసిలంజేయుచు వీడుకొల్పినిలిపెకా రావించిభోజాదుఁకా । 124

జీవనయనము-పూర్వము.

చ॥ మహితముహూర్తమందు మహిమప్రతిభక్తుఁడుగగ్గఁ దొడ్డుగా
 రహి నుపసేతురై చనిరి రాముఁడుఁగృష్ణుడుఁ దొంటికన్నవి
 గ్రహములు బ్రహ్మరేజమునఁగన్నులకుకా మిటుమిట్లుగొల్పఁగా
 నహహ రవీందులో, వటికనార్చిన బంగరుబామటలో, యనకా । 125

విచారాశ్వాసము.

నీ॥ ఏవీటనివనించి యెల్లజీవులకు విశ్వకృతుండు విమక్తినియ్యుచుండు
 నేవీటబ్రహ్మాని దేవతలుతనలు యోగులును మోక్షార్థులై నిలిచియుండు
 శేవీటకుంత్రియై యిందిరావతిక్షేత్రపాలుఁడై భైరవుండేలుచుండు
 నేవీటకారసి నానావిశ్వపావని గంగాతరంగిణి పానిపారలు
 నట్టిమహిమాంబురాశియైనట్టి కాశి । కరిగివిజ్ఞానసంజీవుఁడైతనర్చు
 నట్టిసాందీపువలన విద్యలు గ్రహించి । పుత్రదక్షిణయిచ్చుటచిత్తమయ్యె ।
 గురుదక్షిణాప్రదానప్రశంస.

జీ॥ నైపుణిఁబాసి యొక్కొకనినంటున కొక్కొకవిద్యగాఁగ ని
 ధ్నేపున విద్యలన్నియు గ్రహించి రహించుటకప్రయోగిసాం
 దీపుఁడు నందనఁదనులఁ దేరిగనుంగొనవాఁడుఁగోరుచూ
 తావసవర్గ యార్గగురు దక్షిణామంతుఁడదీప్సిరక్షురై । 127

మ॥ ఒకనాఁడట్లి ప్రభాసతీర్థమున ముకుట నట్టియుండై తద
 ర్భకుఁడంతర్మకుఁడౌ పెరింగి కరళింపార్పించితక్కువ
 క్తికటంబు బంపకమన్వర్థింతుఁడుఁ దదన్ధికాటారగాఁగొంతునం
 తమణింది తదర్పిత ప్రసవదానప్రదీకావాత్మయై । 128

మధురాపుర ప్రవేశము. కృష్ణానునోరథపూరణము.

మ॥ తదశ్చక్షుఃగోవిందశ్చయతా మధురచింతిం బాంచకవ్యస్యవం
తాదవినందమరాకగాఁదలఁచి స్వీయః శయ్యాయందృష్టివా
త దృశానంద మొన్న కృష్ణుఁడు యశోదానంద గోపీవిద్య
క్ష దయంబెల్పఁగ నుద్ధవుంబనిచి కృష్ణాకాఁఛఁదీర్చిందమి॥

129

సృగాలసంహారము.

మ॥ కలకాక్షక్షరుఁడై తొలంగిన జరాసంధుకా విసర్జించి నే
వలతోడకా దనుషూషుడయ్యును నిశంతంజేరి ప్రేరేకుఁగా
హరితోనేగి సృగాలుఁగూలిచి తదీయ శ్రీలుపార్థింపఁగా
నిలిపెందక్కర వీరపట్టణమునకా వెళ్తుండు తన్నందనుక॥

130

జరాసంధయుద్ధము.

సీ॥ పిశ్యవియోగమునశుభితురైరిపాఁడవుల్లకరాగ్రివిభుఁడంఘఁడతనితనయుఁ
డతినుదాంధుఁడుకుంటి నుకులెట్టులై యొండిరోయని కకటకహృయఁబనిచి
జిగిమిషుఁడైయొండ జగమిషువులఁ జెండఁదగినంత సేనతోమగధనేత
దనకుఁబుత్రికలుకంఠునకుఁ బన్నులునైననస్తియుఁ బ్రాస్తియుఁగస్తివడఁగ
మిట్టిపడిమధురాపురిముట్టడిప । రామకృష్ణులు వారియిర్వదియొమ్మూఁడు
నైనయక్షోహిణులఁగొట్టివానిఁబట్టి । యొనువిడిచిపెట్టిరామిఁదిపనులఁబట్టి॥

కాలయవనహననము.

సీ॥ మఱియొకరాసంధుఁడెఱిగి యెఱిగియుఁ బదునేమి సాకులేపిదిఁగాఱి
పదు నెనిమిదివసారి బయలుదేరుటకు సన్నద్ధుడౌనంతలోనారమండు
హరిపల్పుకులఁ దెల్పిప్రరికొల్పఁగా దగ్ధమునఁ గాలయవనుండుమూఁడుకొట్ల
యవన సైనికులతో నవనియానినచందమానమధురాపురిముట్టడిపఁ

గృష్ణుఁడభిలక్షుఁడగుటచేఘృష్ణుఁడైని । రాయంధుంజయిరాఁగనియరేడుదలును
హరియుగిరిగుహఁజొరఁగవాఁడరిగిహరిగఁదలఁచియందున్న ముచికుండుఁడన్ని చచ్చె॥

కాలయవనజన్మవృత్తాంతము.

సీ॥ యాదవులమోక్షవగునన్ను నక్కఱు పరిహసించియతండు పడఁతిగాక
పురుషుఁడేయనితడుప్రాఁత్రేలఁగమించు మిన్నకుండిరటంచుమిగులఁబోగిరి
యదుకులభీకరుండగునుకుఁగోరి పండ్రిండేడులుక్కుపిండిడినుచుండి
ఘనతప మొనరింపఁగతునించిభల్లుఁడు గట్టండడిగిపట్టకలుగుననఁగ
నాతఁడచ్చరయండుఁగన్నట్టినుతుని । యవనపతి పెంచితనకాజ్యమవలనెసఁగ
నాతఁడే కాలయవనుడౌననిమకుండుఁ । డెంచియచింతించుచేతమృందించెనిట్లు॥

వాసు దేవ పభావప్రశంస.

చ॥ పారిగరిమంబెఱుంగఁ దరమా పరమాతుడతండు నేడు భూ
భరమహరింపఁ గృష్ణుడయి భక్తులబోధించుచు నావయొత్తులం
బారిఁగొనుచున్నవాఁడు వెఱుపుక మఱపుక గలవాఁడు గాదు భం
గురమతులెట్టులన్న ముదికుందరి క్షణనర్పిక్రియక॥

134

ముదికుందచరిత్రము.

సీ॥ ముదికుందునిచరిత్రము వినుఁవలెందు మాంధాతృపుత్రుఁడుజేసితాహితార్థి
వాసవప్రార్థితుడై సమరములందు నమరులకుజయంబునమరఁజేసి
సురలుప్రసన్నులై పరమోదలంచినఁ దనవాగులేమి నిద్రనువంచి
లేసినవానిఁగూర్చిద సంచుఁబున్నంట హరియెఱుంగును గాననతనినిపుడు
మేలుకొల్పుటకీరిఁగీలుకొల్పి॥ స్వాజ్ఞ చేవిశ్వక రత్నమున్న భిక్షుగ్య
మనస్సజించినద్వారకాపురికిఁజేర్చె॥ యోగమహిమనుమధురలోనున్న జనుల॥

క॥ ఏక్షించుచు ముదికుందుఁ డు॥ పేక్షింపక మోక్ష ముధన పేక్షింపఁగృహక
రక్షింపనున్న జలకా॥ తాకునిటల్ భాగడఁదొడఁగనతఁడానతుడై॥

136

ముదికుందస్తవము. బాలకృష్ణస్తవము.

కా॥ శ్రీనందప్రియనందమండవగు మకా వ్రేపల్లెఁబుట్టి నీ
వానందప్రియమూర్తివై తివిఁక నీయాకారమే కారణం
బైననూత్నముజేసి కన్పఱచి నన్నానందమొందింపుమీ
నానామంగళ సంఘసంఘటన తృప్త బాలకృష్ణహరీ॥

137

కా॥ నేనీవాఁడనటంటి వేడుకొనుచుంటిం బోవుచుంటిం గృహక
నానేరంబులు నెపుచుంటి భవసంతానంబు నేనోర్వఁగా
లేసంటిక నిశువంటివేల్పులెవరుక లేరంటి రక్షింపుమీ
నానామంగళ సంఘసంఘటన తృప్త బాలకృష్ణహరీ॥

138

కా॥ నేనేకార్యమఁ జేయుచున్న నది నీనిత్యార్పణఁజూచి నా
దీనత్వబెడఁ జొది కేవల కృపాదేదీప్యమామండవై
మానోజెందఁగనీక యేమరక విత్యాన్నదమొందింపుమీ
నానామంగళ సంఘసంఘటన తృప్త బాలకృష్ణహరీ॥

139

కా॥ జ్ఞానంబులయైన లేనికతనక సంసారసాక్షింబులక
మానంబాలఁగ నెరి వట్టులయినక మర్మార్గపుణ్యంబునక
నీనామసత్కరణంబు గల్గెనిఁక దానిక నిర్విరక్షింపుమీ
నానామంగళ సంఘసంఘటన తృప్త బాలకృష్ణహరీ॥

140

- శా॥ నీ నాభీకమలంబునంబాడమి వాణీభ త్త నీతత్త్వ మిం
త్రైనం గన్గనఁజాలఁడయ్యె ననఁగా శస్కాద్భూతాత్యంతమా
ధానీకంబు గనుంగొనంగలదె ప్రత్యక్షంబువై యేలుమీ
నానామంగళసంఘసంఘటనతృష్ణా బాలకృష్ణా హరీ॥ 141
- శా॥ సూనుం డెంతటి నేరపోతయిన సంక్షోభంబులేకుండుచం
దానం దండ్రీసహించిప్రోచుకరణిక నానేరముల్ నైచి నీ
యానం ద్రీప్రియైసంగు మైహికసుఖం బాముష్మికానందముకా
నానామంగళసంఘసంఘటనతృష్ణా బాలకృష్ణా హరీ॥ 142
- శా॥ విశ్వబంతయు నీవుగాఁగనుచు తీవన్నిన్ను సేవించువా
రైశ్వర్యంబిహమందునాంది పరమందైక్యంబుఁ బ్రాపింతుర
స్వశాస్త్వసంబునఁ దత్ఫలార్థినగుచు స్నిన్దాబుచుంటింజుమీ
శశ్వత్సంగళసంఘసంఘటనతృష్ణా బాలకృష్ణా హరీ॥ 143
- శా॥ అక్షుల్నిన్గచునట్లు హస్తములు నిన్నర్చించునట్లాత్మ ని
న్నక్షీణంబుగ నమ్మునట్లు చేవి నిన్నాలించునట్లాస్యముకా
చీక్షకానిన్దానియాడునట్లు కరుణస్వీతీంచి రక్షింపుమీ
సాక్షాన్యంగళసంఘసంఘటనతృష్ణా బాలకృష్ణా హరీ॥ 144
- మ॥ సుగతింగోరుదుఁగాని యేసుకృతమేచ్ఛానైనఁజేయంగ నై
తి గజేంద్రశ్ఛితి కింటి నిన్దాబుచుచుంటిం బారతంత్ర్యంబుచే
త గుడిందప్పించరించుచుంటి నయినం దాసుండ నైతిం జుమీ
జగతీమంగళసంఘసంఘటనతృష్ణా బాలకృష్ణా హరీ॥ 145
- మ॥ మును నీసన్నిధిఁ దక్కుఁ దక్కినఫలంబుల్ పుట్టుచుంగిట్టుచుం
గనుఁగొంటిం గనుఁగొంచునుంటి నిటవైఁగారుణ్యమేపారఁగా
ననునీసన్నిధిఁజేచ్చుకొమ్మి దెసుమీ నాప్రార్థనీయంబు స
జ్జనతామంగళసంఘసంఘటనతృష్ణా బాలకృష్ణా హరీ॥ 146
- క॥ చెనువుననింతియనా కోరినయది నీవంతమాత్రగృహసేయఁగదే
వినతాశ్రితవనచైత్రా వినతాసుతపత్ర వేదవినుతచరిత్రా॥ 147
- క॥ అని యీగతి వినయాగతిఁ దనరారఁగభ క్తియు క్తితత్పరుఁడగుచుకా
వనకాక్షుని వినుతింబినజనితానందమునసుప్రసన్నుండగుచుకా॥ 148

ముచికుంద వరప్రదానాదిప్రశంస-

ఉ॥ కోరి ముకుందుఁడట్లు ముచికుందునకు వరమిచ్చివచ్చి, కాం

తారములీలఁగాలయవనపుతనం జతనంబులేక దా
 సీరియు వేకమైతునిమి శ్రీమధురా ధనధాన్యసంపదక
 వారక ద్వారకాపురికిఁ బంప జనుల్గొనిపోవుచుండఁగాక॥

149

శ్రీద్వారకాపుర ప్రవేశము-

సీ॥ అంత జరాసంధుఁడంతక నిభసైన్యములతోడమధురనుముట్టడించి
 రామకృష్ణులు ప్రవర్ణగిరిశిఖరంబునకుఁ బోవుటరని వెక్కిరించివారి
 మతమెటుంగకభయంపడిమటుపడిరని బ్రమసేవారిదహించువాఁడుబోలే
 నగ్గిరి డగ్గరి యగ్గి రవుల్కొల్పి మ్రగ్గిరి వారని మరలి పోయెఁ
 బదునాకండామడలపొడవెఱిఁగియున్న । యున్నత్రగావశిఖరంబునుండిహరియు
 హరియునింతకుమున్నెసైన్యములవెలికి । దాఁటిద్వారకఁజేరి రత్యద్భుతముగ॥

శ్రీమధురాక్షేత్ర మాహాత్మ్యము-

శా॥ క్షీకృష్ణాభ్యుదయంబునక మధురయే క్షేత్రోత్తమంబౌచు నా
 రా కాశ్యాదులకన్న జన్మమరణ బ్రహ్మాపదేశాంగదా
 హాకారక్రియలంజతుర్విధముగా నైకప్రదంబౌచు ను
 ద్రదేకించెకామహిమంబునక జతురశీతిక్రోశమధ్యంబునక॥

151

శ్రీద్వారకాపుర వర్ణము-

శా॥ మున్నింద్రాదిపురంబులెల్లఁ దనకూర్పున్నేర్పురాజిల్ల నో
 జన్నిర్మించిన విశ్వకర్మ హరియాజ్ఞం బేర్చి నిర్మించె న
 మ్మున్నీ రంతరమిచ్చె లక్ష్మీకదియే పుట్టిల్లునట్టిల్లుఁజెం
 పెన్నక ద్వాదశయోజనంబులు తరంబే ద్వారకంబేర్పొనక॥

152

సీ॥ అకలంకనిత్యపూర్ణకలావిరాజిత ద్విజరాజరాజిప్రదీపితంబు
 సంతతక్రతువృద్ధిసంపాదనానుగ్రరాజావతంస విరాజితంబు
 మిత్రసంప్రీణనస్తోత్రపాత్ర నిధీశపుణ్యజనార్థవిస్ఫుగ్జితంబు
 సఫలహలక్రియా సంపూర్ణ బలభద్రశూద్రవర్ణబలాభిశోభితంబు
 విబుధకులవృద్ధి కైతల్యవృద్ధి శుభసమృద్ధి పుణ్యాభివృద్ధి జడేతరర్థి
 శుద్ధి ధనవృద్ధి బహుముఖసిద్ధి విజిత । సురవరపురంబు ద్వారకాపురవరంబు॥
 చ॥ లలనలు తత్పురీ దయితులం దమిఁగొఁగిటఁజేర్చిచంద్రశా
 లల నలువొంద ముకా రతివిలాసి జయించుటకేఁగి వారి లీ
 లల నలలోచనప్రతిఁ జెలంగఁగనుంగొని భీతినిండ్లగో

లలనలు దిక్కులకావిడుచు లక్షణముందెలుపుక పెడల్విరుల్।

154

చ॥ తనరు హరిన్నభంబులను ద్వార వితానములొంది చిల్వతేఁ
డను నెలతొల కంబమున నందము నొంచుచునున్న భూతలం
బనియెడు మేడలో నిడిన యాతత దర్పణదీపయంత్రమొ
యన ఘన భర్తహర్మ్యసహితాచ్చమణీకృతవప్రమప్పురిక॥

155

చ॥ తరమె నుతింపఁగ్గొమణివితాన వితాన తతానపాయముం
దిరయచి కాముదీ ముదిత దివ్యచకోర ముదత్రుపూర సా
గర సురదీర్ఘికా వలన ఖండితపత్రిసరోరుహస్థ బం
భరపణిభోగశాయి హరి పశ్యదశేషసురికామహాపురిక॥

156

మ॥ పురమాశాంతరవ ర్తికీర్తికలశాంభోరాశిరాడంతర
స్ఫురదత్యున్నతవప్రశృంగదళవిస్ఫుర్జత్సుపశేషలో
త్కరబద్ధాలయకాంతిరేణువిలసత్పద్మాక్షభృంగోజ్జ్వల
ద్ధరిదుర్గాంబుజనాళలీలఁదగు నుద్యతేకతనంబప్పురిక॥

157

క॥ ఆపుర మున్నతగోపుర॥ మై పరఁగి పయోరుహసనాండోర్ధ్వపుటం
జేపున భేదించియ కా॥ దే పుటభేదనసమాఖ్యఁదెచ్చెఁబురులకు॥

158

మ॥ వినతానందన విశ్రుతిందనరుచుక వేదాత్మకత్వంబుముక
గనుటకావ్యాకరణప్రవీణత ననంతఖ్యాతీసంపత్తిచే
మనుటకాముప్పదిరెండునాఁ దనరుసమ్యగప్రహ్లాదిద్యుత్గనుం
గొనుటకానామము సార్థకంబగుచు వెల్లుం దద్విజశ్రేణికిక॥

159

మ॥ నరమాత్రుల్సొరరానిదౌటవలనకా నానాస్పరోయతు కి
న్నర విద్యాధర సిద్ధకింపురుష గంధర్వాదులయ్యెపనుల్
పురిఁగావించి గడించుచున్న విభవంపుంబెంపునీక్షించుచుక
హరికర్పింపనినాటికల్పిగనియత్కౌఢ్యక్షుండొంతుండ్రపక॥

160

శా॥ అన్నాళికదళాక్షుండన్నిటికి నధ్యక్షుండునుంగారణం
చిన్నానావిధ విష్టప ప్రతతి తత్సృష్టంబుతత్సృష్టముం
దన్నిష్టంబును దద్విసష్టమగుఁ గ్రీడామాత్రమాప్రోడకే
తన్నిర్మాణభృతి ప్రభృత్యఖిల కృత్యంబెన్న నత్యంతమాక॥

161

ఇంద్రాద్యమరసమర్పిత తత్తద్వైభవ ప్రశంస-

సీ॥ సారిజాతంబుతోఁ బరమాద్భుతంబగు తగుసుధర్మనుబురఁదరుఁడొసంగె

శ్రవణైక దేశమేచకమనోజవశుక్లవర్ణతురంగముల్వరుణఁడౌసఁగె
 వరనామకంబైనవరనిధినొక్కటి దక్కఁదక్కిన నిధుల్దనదుఁడౌసఁగెఁ
 దక్కినదిక్పతుల్దమకుమన్నీశ్వరుండిచ్చిన సంపదలెల్లనొసఁగి
 రిట్టిసంపదలకు నెల్లఁబుట్టిసిల్లు | నైవరఁగుద్వారకాపురి నధివసించి
 హలధరుఁడు రేవతిఁబెండ్లియాడెఁ గృష్ణుఁడప్తమహిషులఁబెండ్లాడెనద్భుతముగ |

రేవతీ పరిణయము.

సీ॥ కృతయుగమందు కైవతుఁడనురాజురేవతియనఁడగుతనసుతకుఁబెండ్లి
 సేయఁదలంచియేషితిపతినొల్లక కన్యతో సత్యతోకమనకరుగ
 నృపుతలంపువిరించియెఱిఁగి యిర్వదియెన్నిదిమహాయుగములుగతించెద్వాప
 రయుగాంతమిపుడయ్యెరాముఁడు కృష్ణాగ్రజుఁడు గొన నర్జుఁడీసుతనొసంగు
 మనఁగనాతఁడు ద్వారకకరిగియెరగి | తనతలంపునునల్వపంపునెఱిఁగింప
 లాంగలంబునఁ గ్రిందికిలాగికుటుచ | జేసి రేవతిఁబెండ్లాడె సీరధరుఁడు ||

అప్తమహిషీకల్యాణ ప్రశంస.

౧- శ్రీరుక్మిణీ కల్యాణము.

సీ॥ శ్రీశాద్భతి విదర్భదేశాధిపతిభీష్ముకుందు కుండినపురి నుండునాత
 నికి రమాంశమునజనించిన రుక్మిణియందుఁగృష్ణుఁడుఁ గృష్ణునందురుక్మి
 ణియుఁబరస్పరమోహనిర్మగు తొచుండరుక్మిణినన్నయా రుక్మిపూని
 శిశుపాలునకొనంగసిద్ధమైయుండుట ద్విజునంపిరుక్మిణిదెల్పకృష్ణుఁ
 డరిగిపురశక్తిఁగనఁబోవుటరసియామె | నరదమెక్కించుకొనిపోవనడ్డుపడినఁ
 దలగొఱిగిరుక్మినజలించితరలివచ్చి | యింటరుక్మిణిఁబెండ్లాడెఁగృష్ణమూర్తి ||

ద్రౌపదీ స్వయంవర ప్రశంస.

సీ॥ ద్విజవేషమునద్రౌపదీ స్వయం వరరంగమునఁ బొల్చుపాండునందనులఁబోల్చి
 శౌరి సీరికిఁజూపి జయమొందునేడిందు విజయుండనుచుఁదెల్పి స్వజనములను
 గదలకుండఁగనిల్చికనుచుండఁ దమకసాధ్యంబైనయంత్రమత్స్యంబునెసే
 యాజ్ఞసేని వరింప నరుగు నరుం గని యెదిరించి యోడిర య్యినసుతాదు
 లంతపైఁగొంతిఁకొడుకులయంతికమున | కనిగి లాక్షాగృహవిముక్తులైనమిమ్ముఁ
 గంటిమిదిపుణ్యదినము మేల్గుల్గుమీకటంచువీడ్కొనివచ్చిరిహరియుహలియు ||

౨- జాంబవతీ పరిగ్రహణము.

సీ॥ రవి నిత్యమష్టభారసువర్ణమిడు శమంతకమునత్రాజునకునొసంగెఁ

దదమజుండుప్రసేనుఁ డదిచాల్చివేటకుఁజన వానిసంగంబుదుమిదానిఁ
గొవె దానిఁదునుమాడి కొనె బాంబవంతుఁడీకృత్యమెల్లనుదనదేయటన్న
నింద చతుర్థినాఁడిందునిఁదాఁగన్నఫలమని కృష్ణుండుదలఁచిపెలుచ
నడుగుజాడనుగుహఁజొచ్చియచటబాంబ|వంతుతోఁబోరియాతనివరమువీర్చి
మణిని బాంబవతింగొనిమరలివచ్చి| మణినతనికిచ్చితననింజమాన్నికొనియె|
క॥ వాపోపడఁ బాపోపని| పాపోప నిబద్ధులకటపటుకటుచటుల
వ్యాపారంబేపారఁగ| లాపనలం బన్నచుంబ్రలాపించిరిగా॥

167

3. సాత్రాజిత్తి వివాహము.

సీ॥ హరిగోరినప్పడీనైతి నూరకనిందమోపితి నతనిపైఁబాపివైతి
ననుచుఁబశ్చాత్తప్తుఁడగుచు సత్రాజిత్తుమణితోడసత్యభామనుసమర్ప
ణముచేయహరియుఁ గన్యామణిఁ బెండ్లాడిమరలనాతనిక యమ్మణినొసంగెఁ
దనకిచ్చెద నటన్నతనయ నన్యనకిచ్చెనని శతధన్వఁడౌతనివధించి
మణినిగొనివచ్చి కృతవర్కమరుఁగుఁజొరఁగ| నతఁడునిరసించెనక్రూరుఁడట్లయనఁగ
నతనికడఁగిడిచనుచుండహరివధించి| మణికినక్రూరురాఁచిమరలనొసఁగె

ప॥ అదిమొట్టవిన.

సీ॥ ననునిల్పిశతధన్వఁడునిమిశమంతక మపహరించితివి లేదఁటివడుగ
శపథముల్కుపథముల్చాలుఁ జాలునునమ్మఁజాల నిన్ననిసీరిశొరివదలి
మిథిలలోమూఁడేండ్లుమెదలి దుర్యోధనునకుఁ దా గదా కదనంబుఁగఱపె
సవనదీక్షాకవచసురక్షితుండౌచుఁ గాకికాపురినుండెఁగాందినేయుఁ
డపుడవగ్రహశాంతికైయతనినితనిఁ| చిలిచిమణిఁగొనికలుఁద్రాపుహలధరుండు
నేచుశ్రీలోలుఁడను నీవునియమశాలి| విందమనిగాందినేయునికే యుసంగె॥

౪. కాళిందీ కల్యాణము.

సీ॥ పాండుగూనులఁ జూడఁ బుండరీకాక్షుఁ డింద్రప్రస్థపురికేగితానునింద్ర
నందనుండును యమునాతటంబునపేటలాడుచునాకకన్యనంబుఁగాంచి
తన్వరింపఁగనీటఁదన్వితపించుట కాళిందియాదిత్యకన్యయగుట
విజయదౌత్యంబున వినిసంతసిలితదన్వితముగాఁ బోతెంచివిశ్వకర్మ
వీరిపురిఁ జిత్రతరముగావింపఁబంచి| ఖండవముఁద్రాఁచునెడఁగాచిగాండివాదు
లన్నిసభమయుండిడఁ గ్రీడికబ్బఁజేసి| ద్వారకకువచ్చియామె సుద్వాహమయ్యె॥

౫. మిత్రవిందా పరిణయము.

సీ॥ అల నవంతదేశాధీశులైన ఓందానువిందులు కారవాధిపత్య
 ధీనులైకృష్ణునిమీనతయైన రాజాధిదేవికిగడుననుగుపట్టి
 తమకుఁజెల్లెలునయితగుమిత్రవింద కుద్వాహంబనుచు స్వయంవరముసాటఁ
 బనిచినవినిచనివనరుహనయినుండు రాజామొదలైనరాజులరయ
 నయన విజితారవింద దంతజితకుండఁ బికురజితనీలకండ దృగ్జితమిళింద
 మిత్రబృందావనానంద మిత్రవిందఁ నపుడుచేకొనెనృపులంద అళుకుఁజెంద॥

౬. నాగ్నజితీ పరిణయము.

సీ॥ నగ్నజితీతనియెడునామధేయమునఁ గోసలచేశమునకధీశ్వరుఁడుగలఁడు
 నాగ్నజితీయసందనర్చనాతనికన్య యామెనురాజమృలదుగరాఁగ
 సప్తగోవృషముల సమ్ముఖమ్ముననిల్చి వీనిఁబట్టినవానికేనానంగు
 వాఁడఁగన్య ననంగ వశముగాకందలు విముఖులైపోవుటవిని చని హరి
 సప్తరూపమ్ములైగోవృషములఁబట్టి గట్టిగాఁగొట్టియూడ్చిపొగడ్డకెక్కి
 నాగ్నజితీనపుపెండ్లాడి నగరికరిగె నడ్డచుగవచ్చి వివ్వచ్చుఁడరులఁడునుమ॥

౭. భద్రోద్వాహము.

సీ॥ సౌందర్య సౌశీల్య సౌభాగ్య సౌముఖ్యముఖ్య సద్గుణగణాద్భుతసముద్ర
 బంధుమిత్రాతిథిపండితకవి భృత్యసాధుదీవార్థిపోషణ వినిద్ర
 పతితపాపండ్ దుర్వ్యాపారపిశునాదిహీనసంభాషణమౌనముద్ర
 భర్తృశుక్రూపాదిపరమధర్మాభ్యాసపాటవతులితశుంభత్సుభద్ర
 మందగమనవినిర్జితమహితభద్ర పరమపావనచారిత్ర భద్ర భద్ర
 మేనమఱుదలుగావున మేరసెడక కేకయుఁడొసంగఁబెండ్లాడెఁగృష్ణుఁడెలమి॥

౮. లక్షణా కల్యాణము.

సీ॥ మద్రాధిపతులకుసద్రాజధానియై పాలుపొందుశాకల్యపురమునందుఁ
 దగుబృహత్సేనభూధవశిరోమణికిఁ దులస్యంశమునఁబుట్టెలక్షణాఖ్య
 నొకకన్య-యామాన్య కుద్వాహమొనరింపఁ దొడఁగునప్పుడునారదుండువోయి
 కృష్ణచర్యలుసంగ్రహించితెల్పుచుఁ గృష్ణునికిఁ గన్యనిచ్చువానిగనొనర్చి
 కృష్ణుకడకేగి లక్షణాకృతినుతింపఁ గృష్ణుఁడుస్వయంవరోదంతమెఱిగియరిగి
 యంత్రమత్స్యమునేనీకన్యనుగ్రహించి వైరులనుగెంటియింట నుద్వాహమయ్యె॥

క॥ కల్యాణ్యుండప్తమహిషీ। కల్యాణకథాభరంబుకర్ణరసజ్ఞా
కుల్యల జాల్మొల్పుచుసా। కల్యమునంగాంచునిష్ఠకల్యాణములక॥ 175

తీర్థస్నానాభిగమనము.

సీ॥ శౌరిశమంతపంచకతీర్థమునకు సాప్తముగసూర్యగ్రహణమునకరిగి
స్నానదావాదులుసలిపినపై యశోదానందపాండునందనముఖాత్త
జనులనువేర్వేరి సముచితరీతిగా సల్లాపములనుల్లసిల్లజేసి
కుంతియువసుదేవుండెంతయుస్వప్రశంసనొనర్చికొనుటకుసంతసించి
కృష్ణుండును గృష్ణముఖులొకకెలననుండఁ । గృష్ణయునుగృష్ణసతులొకకెలననుండి
సరిససల్లాపములొనర్చునమయమందు। నిందతనిజూచి ద్రౌపదియిట్టులనియె॥

శా॥ రాకాచంద్రనిభాస్యలార కనులారంభాడకున్నకామనః
ప్రసాదామ్యంబుఫలించునట్లు చెవులారకావిందుసానందనై
మీకల్యాణచరిత్రఁ దెల్పుండనఁజెల్పిందెల్పి రాచెల్వలా
జోకకలక్షణదెల్పెఁ దెల్పినటుల్ సూక్ష్మప్రకారంబులక॥ 177

నరకాసుర సంహారము.

సీ॥ నరకాసురుండ్రొవ్వసురమాతృ కర్ణకుండలములువరుణఛత్రంబుసురల
మణిపర్వతముహరింప నిలింపపడిదీనుండై విన్నవింపఁగా హరియు సత్య
భామతోరథమెక్కిప్రాగ్జ్యోతిషముజేరిదుర్గసప్తకముండుత్తుమరుంజేసి
మునునైదుశిరములుధరఁ గూల్చితత్సప్తనందనులవధించి నరకుండ్రుంచి
వానిసుతుభగదత్తుసంపన్నుంజేసి। ఛత్రకుండలమాలికాచిత్రరత్న
దాత్రియైభాత్రివేడఁ దద్వశగసశత। షోడశసహస్రకన్యలఁదోడితెచ్చె॥

సశతషోడశసహస్ర స్త్రీ ప్రశంస.

శా॥ ఆప్టావక్రుండు నీటనిల్చి సురకన్యాసృతగీతాదులక
హృష్టుండైహరిపత్నులొనటు వరంబిచ్చెందనుకనవ్వఁగా
రుష్టాత్కుండయిముక్తిలేక శబరుల్ రోధింపమీవిష్టపం
బిష్టప్రక్రియఁ జేరువారనియె వారే వీరు నిక్కంబుగాక॥ 179

క॥ మురపాశపరివృతం। బాశరగిరిశస్త్రాగ్నివాయుజలదుర్గంబై
కరమరుదగుప్రాగ్జ్యోతిష। పురమొరులుజయింపఁగలరె భువిహరిదక్క॥

పారిజాతాపహరణము.

క॥ కుండలములుదిరికిచ్చెక॥ కుండలము లభించినట్లు మాతయుమెచ్చెక॥

భండనమునఁబురివిచ్చెకా | హిండనమునఁబారిజాతపింటికెదెచ్చెకా || 181

శా. పాలోమీరిత రీతిఁగా నదిలికికా భక్తప్రయుక్తాంకము

త్పైలోమీఱఁగ సత్యభామ వినతుల్లావించిసేవించుపెం

పాలోమీటినపేడ్కచేఁ గనుచు నిత్యాగణ్యతారుణ్యముకా

మీలో మీ రనురక్తినొందుడనుచుకా దీక్షించెదేవాంబయుకా ||

182

మ. హరికే చెల్లెనుగాక పాకరిపు నుద్యానఁబుఁగాల్పింపఁగాఁ

దరమెచ్చారికిఁ బారిజాతమిల కేధన్యండుగా కన్యలె

వ్వరు దేజాలిరి కేలికేలములఁద్రావకా గోవులంబ్రోవ భూ

ధరమెత్తం గరినొత్త మత్తులను మొత్తకా గొల్లకుంజెల్లునే ||

183

సాత్రాజితి గౌరవాభివర్ణనము.

మ. ఓతి ప్రార్థింపఁ దదర్థమై యవతరించెకా గృష్ణుడై శిష్ణుఁడా

ఓతి సాత్రాజితిరూపమూని జనియించెంగాన సర్వోన్నతా

దృతి పాత్రంబయి సత్యభామదనరాచెం గానిచోఁ బారిజా

త తరుప్రాపణమే నిదగ్ధనము సొందర్యాదు లట్లుండఁగా ||

184

శ్రీ రుక్మిణీప్రణయకలహ నివారణము.

శా. ఓహూ రుక్మిణి లక్ష్మీయయ్యుఁ దనపెంపూహింప నట్లుండెఁ ద

న్మోహూద్రేకముఁ దీర్తు నంచు విరసంబుల్ వల్కి యుల్కించి పూ

ర్వాహూపూరుషకంబెకల్చి సదయుండై శత్రుయంబెట్లుటల్

న్నే హూత్సాహము తేర్పడంగ నలరించెం గృష్ణుఁ డారుక్మిణికా ||

185

నారదసందేహ నివారణము.

చ. లలిఁ బదియాలువేల సతులం బలియుం బదియాలువేల రూ

పులగుచుఁ బెండ్లియాడెనట, పోయి కనఁగొనివత్తునిప్పుడే

చెలుపుననుండునోయనుచుఁ జిత్తమునందలపోసి నారదుం

డెలమిని ద్వారకా నగరకేగి సవిస్మయఁడయ్యెదత్కృతికా ||

186

అతిథిసత్కార ప్రశంస.

సీ. కృష్ణస్వభావపరీక్షకై మార్వాసుడరుదెంచి వికటచర్యల నటించి

పాయసవాంఛఁ దీర్చవె కృష్ణయననట్లూర్చితెచ్చినవానిఁ గొంతగుడిచి

తనమేన నలఁదించుకొని కొంతరుక్మిణీకాంత కలంద్వియయ్యితిరభ్య

రూపిణిగా రథారూఢుడై కొట్టుచునల్లటపెట్టియూరెల్లజుట్టి

యగ్గరితమైగ్గరిలనల్లి డిగ్గనుటికి! బగ్గిపైజల్లి పాయసంబునాడలేల్లఁ
బూసితివికృష్ణయదుగునఁబూయవైతి! వఁడుఁడక్కమతెందుఁగీడొందవనుచు॥
మ॥ కరుణింపందలపోసి రుక్మిణిసటుల్ గాగిల్లఁగాఁజేసి యా
తరుణింజూచి వెలందులందు నజహత్సందర్యసాభాగ్య వి
స్ఫురణన్నిస్తులవాడు వీవనిచ నెక శోభావిభూత్యన్నలిం
బురణించెం దమ దేహ గేహములు విప్రుక మెచ్చిరాదంపతుల్॥

188

దూర్వాసుని జన్మ వృత్తాంతము.

సీ॥ శ్రుతులశ్వములు చంద్రసూర్యులండలు భూమిరథము విభాతసారథి సురాద్రి
ధను వసంతుఁడునారి దారథికుండునై, యమపుంఖ శుచిశల్య హరిశరమున
రుద్రుండుత్రిపురాసురులసంహరించి మన్మథ్యుష్ట్రము నిజాంకమందుఁజేర్చి
కూర్చుండెఁబంచకిఖుండగు సంయమియయ్యెనట్యమ్ము నెయ్యమ్ముహత్తి
కృత్తివాసుండుదుర్వాసుఁడీతఁడనియె॥ నత్రిత్రైలోక్తింపఁదత్పత్త్రుఁడయ్యెనతఁడు
నిగ్రహనుగ్రహసమర్థుఁడుగ్రుఁడాగ్ర॥ కొంచిబ్రహ్మాండముదహించుఁబెంచుదయను॥

సుభద్రా పరిణయము.

సీ॥ శపథభంగంబు బీజముగాఁగ విజయుండుతీర్థయాత్రకువైలుదేరునపు డు
లూచి చిత్రాంగదనేచి వివాహమై యతివేషమునద్వారవతికిరాఁగ
నతనిచిత్తమెటింగిహరియంతిపురిఁజేర్చి పరిచరించుటకు సుభద్రనునిచి
పశుపతిపూజనెపంబుగా రామాదిభునుల నంతర్ద్వీపమునకుఁజేర్చి
తానునింపుఁడుస్మరణమాత్రమునఁగూడి॥ కెండ్లిచేసి సుభద్రనువిజయననిచి
హలి కినుకమాన్నివారికిహరణమొసఁగి॥ పాండవావృతుఁడైవచ్చెద్వారవతికి॥

కైలాసయాత్రా ప్రశంస.

సీ॥ రుక్మిణిచాఁఛఁదీర్చుటకుఁబుత్రార్థియై వాసుదేవుండు కైలాసయాత్ర
కై వెలువడిబదరివనంబున ఘోరతపమొనర్చుచునున్నతటిఁ బిశాచ
నాయకుండైన ఘంటాకర్ణుఁ డలకృష్ణుఁ డెంబొప్పఁ గని తరియింతునెప్పు
డనుచు వేటాడుచు నాత్మసన్నిధికిరాఁ బ్రశోత్తరములఁ దద్భక్తిసరసి
లోను వెలి నేకరీతిఁగాఁదానతోఁచి॥ ద్విజశవముపావనము దీనిఁదినుషన నగి
హితమెఱిఁగిసాయజ్యహేతువైన॥ దివ్యరూపమొసంగెభక్తికెనగలదె॥

ప్రద్యుమ్నాపాఖ్యానము.

సీ॥ ప్రద్యుమ్నుఁడైపుట్టెరతిపతి రుక్మిణీకృష్ణులకగిని కీడుమూడు

నని శంబరుఁడు సప్తమనిశీధ మనమాయవలనదొంగిలివాని వార్ధివైవ
నాకమీనుమ్రుంగె జాలికుఁడు దానింబట్టి యిత్తుమతీపురికేగిశంబ
రావరోధమగుమాయావతికొసంగెఁ దద్గర్భముఁజించి యందర్భకుఁగని
పెంచిమాయలు నేర్చి మోహించితాను। రతియగుటఁదెల్పి పురికొల్పరక్కసునివ
ధించియతఁడునమ్మాయావతియును రాఁగ। యదుకులము సంతసితెనార దా భినుతిని॥

రామకృష్ణుల సంతాన ప్రశంస.

క॥ శతుఁ డుల్కుకుండురణ। కర్మతులగుపుత్రులుగఁబడసిరాముఁడుపుత్రిం
గతిసతుచం గనకాంగిం। బరసీయగుణక సుభద్రపట్టికొసంగె॥ 193

సీ॥ సరవిఁబ్రహ్మమ్మందుచారుచంద్రుండును జారుధేష్ఠ్యుండునుజారుబాహు
జారుదేహసుచారుచారులక్షణులగు భద్రచారుసుధేష్ఠ్యులద్రినిభులు
పదుగురుతనయులొప్పెఁ జారుమతియను తనయరుక్మిణియందుజననమైరి
సాంబసహస్రజిచ్ఛతజిత్సుమిత్రమిత్రక్రతువిజయులుద్రవిడచిత్ర
కేతుపురజిత్తులనఁగఁ బ్రఖ్యాతిగన్న। సుతులఁబదుగురఁగనిమిత్రవతియనంగ
వినుతికెక్కినచక్కనితనయనాకతెఁ । గనియెజాంబవతీదేవిమనముదనియ॥

సీ॥ భానుఁ బ్రభాను స్వభాను స్వర్భాను శ్రీభాను బృహదాను భానుమంతు
నతిభానుఁ బ్రతిభాను శలచంద్రభానునిఁ జారుభ్రమరికనుసత్యగనియె
త్రుతకవివృషవీరసోమకశాంతి భద్రులుపూర్ణిమాసదర్శులుసుజాహుఁ
డనుపదుగురుపుత్రులను గాత్రవతియనుతనయ వికర్తనతనయగనియెఁ
బవనవృషనారగృధ్రాంకవహ్నివర్ధ। నానిలమహాసనతుధు లనెడుసుతులఁ
బదుపురనుభద్రవతియనఁబరఁగుసుతను। వేడ్కలిగురొత్తగా మిత్రవిందగనియె

సీ॥ చీరచంద్రవృషాశ్వసేనవేగవదామవసుకుంతి శంకువీరశదభిఖ్యు
లగుపదుగురుపుత్రుల నలన్వేతయనంగఁజెలఁగుపుత్రినినాగ్నజితియగనియె
శరవిశూరసుభద్రసంగ్రామజిద్వామసత్యకప్రహరణజయులుహరిచి
రాయుర్బృహత్సేనులనుపుత్రులనుదాత్రు పక్షికయనుసుత భద్రగనియె
బలుఁబ్రహ్మఘనిసీంహునిబ్రబలునూర్ధ్వ। సహజనపరాజితునిమహాశక్తి నజని
గాత్రవంతునిసుతదశకంబుగా జ। లందమనుపుత్రిగాఁగవె లతుణయును॥

సీ॥ వినుఁడింకఁబధియాలువేల నూర్గురియందుఁ బ్రత్యేకముగసుతుల్ బదుగురేసి
పుట్టిరివారును బుత్రిలఁ గాంచుచుయదువృష్టిభోజాంధకాదులనఁగ
జగతి నేకోతరశతశాఖతైరిన్లు ప్రబలినహరిపుత్రప్రౌఢము

నకుమూఁడుకోట్లయొన్నదియొనిమిదివేల సూర్యుగురువులావర్గసంఖ్య
భర్గుఁడైననుగృతజగత్సర్గుఁడైన నింతయనిచెప్ప లేగన్ననితరులెన్నఁ
గలచెవలతేనితండ్రిజగత్కుటుంబి తత్కుటుంబముగానిదిద్వరణిఁ గలదె॥

కా॥ కృష్ణాకృష్ణులకుద్భవించి సువివేకుండై యుపశ్లోకుఁడ
య్యజ్ఞతాసనుపుత్రుశిష్యుఁడయిదివ్యజ్ఞానియైతా సను
ష్టుజ్ఞాలంబునఁగూర్చిసాత్వతమనంజూపట్టుతంత్రంబదే
న్యజ్ఞాస్త్రీపరిచారికాపదజమోక్షోపాయమంత్రంబుగ॥

198

అనిరుద్ధవివాహ మహూత్సవము.

సీ॥ స్వస్వవత్సలుఁడు రుక్మిస్వసుతయై తగురుక్మవతినిశ్రీరుక్మిణీసుతులయందుఁ
బ్రద్యుమ్న నకొసంగిప్రద్యుమ్న సుతుఁడైన యనిరుద్ధునకుఁడనమనుమరాలి
రుక్మతోచనయను రుచికాంగివాసఁగెఁడత్పరిణయాగతులైనధరణిపతులు
పెరరేపఁగా దురోదరమునదబ్బరలాడిన రుక్మిణి హలివధించె
బరిణయానంతరమునదంపతులఁదోడు॥ కొనుచుద్వారక కేతెంచిరనుపమాన
మాననీయోత్సవంబుతోమాధవాడు॥ లవల బాణాసురునిగర్వమడఁచిపడిచె॥

ఉషా పరిణయము.

సీ॥ హరద తవరమత్తుఁడగుచుబాణాసురుండతఁడుగావలియొండ నతిశయించి
యుండెఁడత్పుత్రికయుషయొక్కచక్కనిపురుషుతోస్వప్నసంభోగమొంది
ముందటివలెనుండమిందెలిసి తదాప్రసభిచిత్రరేఖ తత్స్వంతమెఱిగి
రాజరూపములెల్లవాసిచూపఁగ ననిరుద్ధునిఁజూపితత్పిత్థిఁగోర
యోగబలమునఁబ్రయుఁడనకొసఁగనతనివలననుషగర్భవతియౌటఁదెలిసిబాణుఁ
డతనిభణిపాశమునఁగట్టె నని విని హరి॥ శోణపురికేగిచేసినచొప్పువినుఁడు॥

బాణాసురగర్వ పరిహారము.

సీ॥ వాసుదేవుండుకైలాసయాత్రకుఁబోయి యుపమన్యునుపదేశమొందిఘోర
తపమొనరింపఁ బ్రత్యక్షమైత్ర్యక్షుండుమున్నవరంచిచ్చి యున్నదియును
బ్రహ్మనునకువధింపఁ ద్వదీయులనటంచుమున్ను వరంచిచ్చియున్నదియును
గారణంబులుగరక్షకుఁడైయెదిర్చిన ఫాలాక్షునంతలోపలవిదిర్చి

సమవివాదవివాహముల్ స్థాభ్యుములని॥ పట్టిబాణాసురునిఁజతుర్భావంబుఁజేసి
విడిచియుషతోడ ననిరుద్ధువేడ్కగాఁగఁగొనోడ్కొనుచువచ్చెద్వారకాదుర్దమునకు॥

కరిపురోత్పాటనాది ప్రశంస.

సీ॥ ఆలసు యోధనుకూతురగులక్షణనువివాహమునసాంబుఁడు సాహసమునకెత్తు
కొనిచనఁ గనుఁగొని మునుకొను కినుకను వెనఁగొనుమనమున వెనుచనిచని
రాధేయశల్యసుయోధనప్రభృతులుగవియఁగా నిభృతుఁడైకవియుటరసి
యందఱుఁబొదివినిరాయుధుఁజేసి సుందరినాతనింగరిపురికిఁదెచ్చు
టమరమునిదెల్పవనికేగుహరినినిల్పి హరియచటికేగివిభలప్రయత్నుఁడగుచు
నమరనదిఁగల్పఁగరిగరముఁబెకల్పి వినతులైవారిహాసఁగఁదోడ్కొనుచువచ్చె॥

పౌండ్రకవాసుదేవ సంహారము.

మ॥ ఆహహ పౌండ్రకవాసుదేవుఁ డెనువాఁ డత్యుద్ధతికా మాత నం
చి హరి న్నిందయొనర్చఁగా హరియుఁ గాగింజెరి వానికావధిం
చె హరుంగొల్చెఁదదాత్మజుం డనబుఁడిచ్చెంగృత్రిఁ బుత్రుఁచెదా
ని హరిప్రేరితమై సుదర్శనముదానికావానిఁ గాల్చెం బురిక॥

203

కాళిందీ భేదనము.

మ॥ ప్రియులక బంధువులకాగనకా హరి లలికా వ్రేపల్లెకంబోయి త
త్ప్రియగోష్ఠికావిహరించుచుకా నరుణనిర్దేశాగతకామద్యభా
వయుతకావారుణినాదరించి సొలపై వాఃకేళికించిల్వ ను
ల్కయిరామిక విదళింప నయ్యమున యేఱైదీర్చెఁ దత్కామనక॥

204

యమునానదీ వర్ణనము.

సీ॥ ఆవర్తనాభి దీప్యత్యైకతశ్రోణి చక్రవాకస్తని సరసహృదయ
వీచీభుజాక్షేప విస్ఫురన్మీనాః భృంగరోమావళి ఘనహాస
కలహంస కలదాఢ్య కల్హారకర్ణిక శైవాలకచ ధాతుచందనయుత
ప్రక్వణత్కంకణ భాస్వద్విజశ్రేణి ఘనపుష్పమయపేణి కంబుకంతె
వికసితాంబుజవదనయై విభునినదన మనకుంజను నెలజవ్వని ననుకరించి
తనరెనొరవికర్తనతనయ పేరు సార్థకముగాఁగవాఁకయైయరుగునపుడు॥

చ॥ ఒకయెడ మందమందగలి నొక్కొకచో నతిశీఘ్రయాన మిం
కొకదరి సంకుచత్వ మొకయొర వికాసము ప్రత్యగార్ద్రత
త్వకలననొక్కచోట నొకవంకఁ బరాఙ్ముఖతం గభీరిమం
బొకదెస నొక్కచోనిలుపు నొక్కకడం గుటిలత్వ మొందుచుక॥

206

సీ॥ స్ఫటికయోగాత్ ప్రసాదయై హరిభక్త్యుదాత్త సాంశయికచిత్తంబువోలి
 గిరిమూలఘట్టనోత్క్లిష్టాంబుకణికయై శరదభ్ర కనదభ్రభరణివోలి
 దగ్ధాటవీసంగ దిగ్ధకాలుష్యయై మలినాపిమద్యోగి మనసువోలి
 కఠినమాళప్రతిఘాతనివృత్తయై దుష్కర్మవిముఖసాధుమతివోలి
 యున్నతానున్నతోద్గతానుద్గతాప్రసారయై సంపదాపత్ప్రసాదసాద
 సహితస్సామాన్యజనమానసంబువోలి తనరె నివ్వీక నవ్వాక తగ్గులేక॥ 207

వరుణాగమనాది ప్రశంస.

మ॥ జలధీశుండు హలిం గనం జని సుభాషణభూషలర్పించి యు
 జ్వల వారుణ్యనుభావము తరముగా వర్ణించుచుంబంపం ద
 త్కలితామోదము మోదముంబెనుప వీకంగ్రోలికాళిందిలొ
 జలకేళికావిహరించి నిల్చె నిటులిచ్చంగొన్ని నాళ్ళచ్చటకా॥ 208

ద్వీవిదాసుర సంహారము.

మ॥ ఆల సుగ్రీవునిమంత్రి మైందుండు తదీయభ్రాతయైభౌమవి
 త్రులలొమేటియైన యాద్వివిదుం డెంతోమిత్రవైరంబుం దీ
 ర్పలలికా రామునితోఁ బెనంగుటకు రా శూకాగ్రణుల్ మెచ్చ న
 బృలితోఁ బోరివధించె నబ్బలుం డనిం బాణిప్రహారంబులకా॥ 209

మాతృమనోరథ పూరణము.

చ॥ జయ దయివారం దల్లి గురుదక్షిణగా మృతుండైనతత్పుత్రకా
 రయమానం దెచ్చియిచ్చిన పరాక్రమమిప్పుడుచూపి కంస దు
 ర్ణయమృతపుత్రప్రవృత్తముం గనంబడం జేయుం డనంగ నట్ల చే
 సీ యశమనాంది శౌరియును సీరియుం బాపిరి వారికాపముల్॥ 210

గీ॥ ఆఖిలయజ్ఞభోక్తయాద్యంతరహితుండుం బరమపురుషుడైనపద్మనాభుం
 డార్యవర్యులెన్నభార్యాన్వితుండయి యజ్ఞదీక్షునున్న నవసరమున॥ 211

చిప్రశిశుప్రదానాది ప్రశంస.

సీ॥ షిరిసురుండేఁటేట మృతపుత్రకుండౌచువగచుచుం గృష్ణునిం దెగడుటవిని
 బ్రతికింతునని క్రీడిప్రసనచే శరపంజరముగట్టి కాచియుండమృతుం డయ్యె
 సుతుండని నిందింపం జూడంగం దగినచోల్లెల్లనుజూపి నిస్సృహతగలిగి

సాదఁజొరఁబోవఁ గృష్ణుండువారించి తత్సహితుఁడై రథమెక్కిజామువేళ
కుత్తరనగాబ్ధితమములనుత్తరించి జ్వాలలొఁ జొచ్చిపరమేశ వశగ శిశు గ
ణమ్మఁ దోడైచ్చిద్విజునకు నెమ్మినిచ్చి వచ్చిక్రతుశేషమునొనర్చె నచ్చెరువుగఁ

జరాసంధ సంహారము.

సీ॥ దృఢజరాసంధబందీ కృతరాజులు విప్రముఖంబునపేడుటయును
రాజసూయమునధర్మజరక్షణ మపేక్ష్యమంచునారదుఁడు విధించుటయును
మగధేకుఁ దెగటాచ్చుమార్గంబు సూచించి ప్రీతినుద్ధవుఁడు ప్రార్థించుటయును
స్వమతంబునకు నుపప్టంభకంబులుగ నింద్రప్రస్థపురికి సాప్రముగ నరిగి
ధర్మజానుమతంబునఁ దదనుజన్మ సహితముగ విప్రతనుజరాసంధుఁ జేరి
పోరుఁగోరిత మ్మెఱిగించిచీరీవైరి భీముచేతఁజంపించిభూవిభులఁ దనిపె॥ 213

శిశుపాలశిరచ్ఛేదము.

మ॥ కృశశీలుండు యుధిష్ఠిరుండిచట ఛాత్రచేవులుంచుండఁగా
దిశలేలుండనిధాతనిల్పినధరిత్రీ పాలురుంచుండఁగాఁ
బకుపాలుఁడు ప్రపూజ్యుఁడయ్యెననుచుంబల్కాటు దూషించుటఁ
శిశుపాలుం దులిచెకనుదర్శనముసొచ్చెం గృష్ణుఁడతైజముఁ॥ 214

వరసన్మానము.

సీ॥ దమఘోషనృపతి సాత్వతియింపు శిశుపాలుఁగాంచి చేతులునాల్గుకనులుమాఁడు
గార్ధభస్వరమునుగాంచి బెగ్గిలుచుండ నశరీరభూతమత్యద్భుతముగ
నెతఁడెత్తికొనునప్పు డీవికృతులడంగునతనిచేత నడంగు నితఁ డనవిని
యొకనాఁడు కృష్ణుచేతికొసంగునంత నే వికృతులన్నియుఁ బాయపెరిచి కృష్ణ
నూలుతప్పులుచేసిన నొచ్చికొనక నీకుమేనత్తకొడుకు మన్నింపుమితని
ననుచుఁ బ్రార్థించుటాతంకమయ్యెఁగాని పెంటనేత్రంపఁడేయనిభీష్ముఁడనియె॥

దంతవక్త్రదృశుర సంహారము.

సీ॥ సాల్వుండుమాగధచైద్యాది భూపరాగంబున భూపరాగంబుఁదినుచు
హరుఁ గొల్చితద్దత్తమై కామచారమైనడచు సాంభకవిమానంబునెక్కి
హ్వారకకేగి యుపద్రవంబులొనర్చి ప్రద్యుమ్నముఖులతోరణమొనర్చు
హరియునింద్రప్రస్థపురినుండివచ్చి యామాయావితో విక్రమమునఁబోరి

కృతకవసుదేవహతికుల్కికృతమెటింగిచక్రమునసౌంభకంబుతో సాల్వఁద్రుంచి
దంతవక్త్రవధించితత్పహజుఁడగువిదూనుఁ గ్రమముగనొంచె నద్భుతముగాఁగ॥

శిశుపాల దంతవక్త్రుల పూర్వ వృత్తాంతము.

సీ॥ మున్ను శ్రీపైకుంఠమున ద్వారపాలకులై సనకసనంజనావరోధ
మొనరించి పోనీమి నుగ్రితై ఘోర కాటుసులు గండని చారు శాపమొసఁగఁ
నొలుఁదొల్ల జయవిజయులు హిరణ్యాక్ష హిరణ్య కశిపులై వరాహ నార
సింహసంహతులైరి శ్రీరామ హతులైరి రావణ కుంభకర్ణతజనించి
యిపుడు శిశుపాలదంత వక్త్ర పదవాచ్యులైపొడమి కృష్ణు చేమ్రొందిరందు వలన
శాపశాంతియొవారి తేజంబు కృష్ణుఁజేరెవారు వైకుంఠంబుఁ జేరిరపుడు॥ 217

ద్రౌపదీ మాసరక్షణము.

మ॥ కపట ద్యూతముఁ బన్ని పాండుసుతులం గౌరవ్యులొడించి త
ద్వ్రపదేంద్రాత్మజనీడ్చి తెచ్చి కినుకం దుర్వాక్యముల్ బల్కి ని
స్ర్రపులై వల్వలనొల్వ ద్రౌపది దనుం బ్రార్థింపఁ గృష్ణుం డనే
క పటంబుల్ గృహనూఱఁజేసి సభలోఁ గాపాడెఁ దస్మానము॥ 218

కుచేల సంరక్షణము.

మ॥ అభిధాసూచిత దుర్దశుండగు కుచేలాఖ్యుక్ సృబాలప్రియుక్
శుభుఁ డాకృష్ణుఁడు గారవించి యడుకుల్ శోధించి భక్షించి త
త్సభవా రబ్బురమంద వీడ్కొలిపె నాతం డిట్టికింబోయి స
ద్విభవోపేత గృహంబు గాంచి వెరగొందెం దద్దయాసిద్ధికి॥ 219

నృగశాప విమోచనము.

మ॥ నృగుఁ డిత్వోకుని భ్రాత ముందిడినగోవేమందఁ జేరక గణిం
పఁగలే కన్యసకిచ్చి పూర్వుఁడు శపింపక దొండయై నూత నం
డఁగఁ గృష్ణుండు సముద్ధరింపఁ దన చందంబంతయుకా దెల్పి ది
వ్యగతింజెందె నెటింగి భూమిసురులకా వంచించి యేమాదురో॥ 220

కామ్యక వనాభిగనము.

సీ॥ పాండవు లడవిలోపలనుండఁ బుండరీకాక్షుండు సత్యభామాన్వితముగఁ
గనఁజనియుండ మార్కండేయ మునిరాఁగఁ బూజించి యతనిచే భూసురప్ర

భావాది ధర్మముల్ బావకు దెల్పించి వనవాస దుఃఖశాంతిని ఘటించె
 భర్తృకాల్లభ్య సాధాగ్య సంప ధర్మ శాంతి యానట్లు పాంచాలినగుచు
 దనప్రవృత్తి పతి వ్రతాధర్మవృత్తి సత్యభామకెఱింగించె సత్యఫణి
 సంతపయిఁ గొంతి కొడుకులయనుమతిఁ గొని ద్వారకకుఁ జేరె శౌరి సత్యాన్వితముగ

సంపద్దిదృక్షుక్షోణీశ్వరాగమనము-

సీ॥ క్రతువొనరిచి కురుపతియు భూపతులుక్రీపతికల్కిఁ గనద్వారవతికిఁ బోయి
 హరిదరినుండనిర్జరమానివచ్చి ధన్యుండవీవనఁగ వెన్నుండునగుచు
 నట్లొడుసత్కృతినననీరహస్యమెట్లని రాజులడుగ నిట్లనియెమునియు
 కచ్చపమొకకొండగతినుండమెచ్చితి నదిగంగ నదివార్ధి నదిధరిత్రి
 నదికులాద్రులనవిధాతనతఁడు శ్రుతుఁ! నవియుఁగ్రతువులనవికృష్ణునధికుఁడనఁగ
 నితఁడుసంపూర్ణదక్షిణాన్వితములైన క్రతువులే నేననెనితోధికంబుగలదె॥ 222

చ॥ అనియిటులానతిచ్చి ముని యందఱిపీడ్మొని వేగవేగఁ గృ
 ష్ణుని విభవంబు నేత్రముల శ్రోత్రములకా మహిమంబు నిందలుం
 గని విని విస్మేతాత్ములయి కంజదళాక్షుననుజ్ఞ నొంది యొ
 య్యనఁ జనిరందుఁ గొందలు దురాత్ము లసూయవహించి రాత్మలకొ॥ 22. 3

కౌరవ పాండవ సమత్వ సూచనాది ప్రశంస.

మ॥ అభిమన్యుపయమోత్సవంబరసి పద్మాక్షుండు బంధూజ్జ్వల
 త్సభలోఁ జేరి పృథాసుత ప్రథితసంచారంబు దుర్యోధన
 వ్యభిచారంబును దెల్పి జన్యులకు జన్యంబింతపైఁ దప్పదం
 చు భవత్సహ్యాము దప్పదంచు సమతక సూచించుచుకా వీడ్మొనెకా॥ 224

దుర్యోధనార్జున ప్రార్థనాప్రశంస.

సీ॥ పార్థుండు కృష్ణ సంప్రార్థనార్థంబుగా ద్వారకాపురిఁజేరెఁ గౌరవాధి
 పతియు సంతకుమున్నె ప్రార్థింపఁజేరెవా రిరువురు హరిదరికరిగియతఁడు
 శయనించియుండ మస్తకభాగముననున్న గద్దెపైఁ గూర్చుండెఁ గౌరవపతి
 పాదసన్నిధిఁ జేరి పార్థుండునిలుచుండె హరియుమెల్కనిచూచె నరునిముందు
 పిదపదుర్యోధనునిఁ జూచెనదియుమిషగఁ! బిన్ను వరింపుమీవమున్నున్నయనుడు
 నరుఁడుదనుఁగోరఁ బదివేలవరరథికుల! వేఁడెదుర్యోధనుండిచ్చి వీడుకొల్పె॥ 225

పార్థ ప్రార్థనాంగీకారము.

పంచచామరము॥ నిరాయుధుండవైననన్ను నీవుగోరితేల నా
నగుండుమొక్కి దేవ నిన్ను నాకుఁబోద్పడంగనే
వరింపలేదు నిన్నదిర్చువాఁడఁగానుక్షత్రవై
యరిచ్చిదా యశం బొసంగుమన్న మెచ్చెశౌరియుకా॥

226

జలరామతీర్థయాత్రాభిగమనము.

ఉ॥ కౌరవపాండవప్రథన కారణకంబుగ జైలుదేరియా
నీరిమునీంద్రులక్లు దనుఁజేరిభజింపమికల్గి చంపి మా
నీరితరీతి వీని నవుడేబ్రతికించి మహాగ్రుఁ బల్వలుం
జేవమఖంబుఁ గాచి మునిసేవితుఁడైచనెఁ దీర్థయాత్రకుకా॥

227

శ్రీకృష్ణరాయ భారము.

సీ॥ సంజయదౌత్యంబు సఖలంబుగామిచేఁ దనుపాండవులుగోరఁ దన్నతములు
వినిహరి కరిపురంబునకేగునప్పుడు మునులనచ్చటికి రండనుచుఁ గోరి
కౌరవసభఁ జేరి “పోరునష్టం”బని “పొందులాభం”బని పూనితెల్పి
దుర్యోధనుఁ డొనర్చుదుస్తంత్రముల కల్గి పాండవజయము తప్పదనిచెప్పి
విశ్వరూపంబుఁ జూపినద్వినుతిఁ గాంచి॥ కోరి విదురునియింటవిందారగించి
కుంతిమతమును గడ్డునిపంతమరసి॥ భండనమునకుఁ బురికొల్పెఁ బాండవులను॥

యౌద్ధాభిగమనము.

శా॥ భృష్టద్యుమ్నువరూధీనీకునిగ నిర్దేశించి తత్తద్బలా
వష్టంభంబుగ దృష్టకేతుముఖులకా వర్ణించి ధర్మాత్మజ
శృష్టప్రార్థితపార్థసారథిత కిష్టంబౌటచేఁ గృష్ణుఁ డ
క్షిప్తప్రక్రియవిక్రమింప నడపెంగృష్ణుండు దేరాజికికా॥

229

గీతోపదేశ ప్రశంస.

సీ॥ యద్ధసన్నద్ధుఁడైయుభయసేనలకు మధ్యంబునఁ దనయరదంబునిల్పి
వివ్వచ్చుఁ డవ్వచ్చువివిధగురుప్రియసద్బంధువులఁ గాంచినదయహృదయుఁ
డై నిరాయుధుఁడయి యరదంబుపై నిల్చుటరసి కృష్ణుండు దరహాసమొదవి
తాదాత్మికస్థితి దయ నుపదేశించి తాదాత్మికస్థితిఁ దనమహిమను

గుప్తపటచి కిరీటి సంతృప్తికపుడు । విశ్వరూపంబుఁ జూపించి విశ్వసీంపఁ
జేసి టైగులఁ బాలియింపఁ జేసెనాటి । వారిసంవాదమే గీతతైరహించె॥ 230

భగవద్గీతాసంగ్రహము.

సీ॥ సాంఖ్యంబుకర్కంబు జ్ఞానంబుకర్క సన్న్యాసంబు నాత్మసంయమవిధంబు
విజ్ఞానయోగంబు విస్ఫుటాక్షరపర బ్రహ్మయోగంబును రాజవిద్య
యనియెడు రాజగుప్యాంబు విభూతివిస్తర విశ్వరూపసందర్శనములు
ప్రకటభక్తియును తేత్రతేత్ర విద్విభాగము గుణత్రయ విభాగంబును బురు
షోత్తమప్రాప్తి దైవాసుకారు సంపదలవిభాగంబు మఱియు శ్రద్ధాత్రయంబు
మోక్షసన్న్యాసమును దెల్పెమునుముకుందుఁడర్జునువిషాదయోగంబునపనయించె॥ 231

గీతాసారసంగ్రహము.

సీ॥ ఆత్మకులేపుబాధ్యతయు బాధకతయు పనితెల్పుచు విషాదమునకు దయకుఁ
గరణంబులగు నహంకారంబు మమకార ముడిగించి సంగరోవ్యోగమునకుఁ
గారణంబైన స్వకర్కంబువిడువక ఫలకాంక్ష విడిచి నిచ్చలునొనర్చి
క్రమముగా సర్వధర్మములను విడిచి నన్నేయాశ్రయింపుము నే నశేష
దోషములఁబాపి యుద్ధరింతు నినువంత! వలదటంచు వదించి విశ్వాసమునకు
విశ్వరూపంబుఁజూపి యవిశ్వభర్త! పార్థుఁడునిమిత్తముగ మహాభారముడిపె॥ 232

అమానుష మహిమానుసంధానము.

ఉ॥ తా రఘురాముఁడైనపుడు తత్త్వరహస్యములకా గ్రహించె గౌ
రీ రమణోపదేశమున క్షీణివగీతలటండ్రు వానిఁ ద
త్సారతరోక్తులొక్క నిమిషంబు మహాదివసంబుజేసి త
చ్చారి కిరీటికిందెలిపెఁ దన్మహిమంబు నుతింపశక్యమే॥ 233

హనుమచ్ఛాప విమోచనము.

మ॥ భగవద్గీతలు బాదరాయణకృపక భక్తికా విసేక సంజయుం
డు గుణజ్ఞుండగు నాజనేయుఁడవతీర్ణుండై కృతార్థుండనై
తిఁ గడుంగీతలచే నటన్న హరినీతిందాఁటితీపైఁ చిశా
చ గతింజెందుమటన్న భాష్యకృతిచే శాపప్రముక్తింగనెక॥ 234

శాపకారణము.

క॥ అనంగ మునిగణమువెరంగై । యనఘ వినంగలేడు మున్ను హనుమంతుని మం
తనమున శపియించుటయు భాష్యనిర్మితియుఁ దెల్పుమనుడు నతఁడిట్లనియె॥ 235

మ॥ దినకృద్దీప్తికిఁ గ్రీడికట్లు భగవద్గీతోప దేశంబుఁ జే
సినపై నాతని కేతనాగ్రమున వాసింజి న్నయ్యెయన్న యా
హనుమంతుండు దనంతవే వినుచు ధన్యత్వంబు సూచింప వ
చ్చినవాఁడన్న నెపంబునకా హరిశపించెకా భాష్యనిష్పత్తికి॥ 236

బ్రహ్మవిద్యోపదేశ సంప్రదాయము.

ఉ॥ పాత్రములంగనుఁగొనియుఁ బోవుచుఁ బోవుచు నాలకించియుం
జితము తృప్తమయ్యెననఁ జెల్లదు చెల్ల గురూపదేశ సం
పత్తి వినాకరించి పెఱభంగి నెఱింగినవిద్య విద్యగా
దుత్తమసంప్రదాయ విమలాప్సర తప్పది బ్రహ్మవిద్యకు॥ 237

పైశాచభాష్యనిర్మాణము.

మ॥ భగవద్గీతలకింతమీఁద మదభిప్రాయానుసారంబుగాఁ
దగుభాష్యఁబాసరింపు మట్లునునచోఁ దప్పం విశాచత్వమం
చుఁ గృపంగృష్ణుఁడు వల్కుఁగా నల మరుత్సానుండు దోడ్తోఁ విశా
చ గతింజెందియొనర్చె భాష్యమదియే పైశాచంబనకా భాసితె॥ 238

క॥ శపియించితి గపి యించుక । తపియించిన భాష్యరచన తడఁబడుననుచుం
గృప నించునిల్లుతండ్రి । జపియింపంగఁ జేసెఁదద్విజయమంత్రమిటుల్॥ 239

హనుమన్మహిమాభివర్ణనము.

సీ॥ మున్ను దాశరథినై మునులజన్మముఁగాచి జానకిఁజెండ్లాడి జనకునాజ్ఞ
వనికేగి ఖరముఖ్యులనుగూర్చి రావణువలన సీతనుగోలుపడినయపుడు
సుగ్రీవుఁగూర్చి దశగ్రీవుపురిఁగాల్చి ధరణిజగనివార్ధి దాఁటివచ్చి
సేతువేర్పఱచి యాజనివాహనంబవై యవలీలద్రోణాద్రి నటకుఁదెచ్చి
లక్ష్మణునిబ్రతికించి పౌలస్త్యుఁడునిమిఁసీతఁగొని కాతుకమునసాకేతనగరి
కరిగిపట్టాభిషిక్తుండ నగుట కీవ । కాదె కారణమైతిని కపివరేణ్య॥ 240

ఉ॥ పుష్పక మెక్కివచ్చు నడఁ బుష్కరవీధిని నిల్వశాంతికై
పుష్పమునట్ల తెచ్చితిని ము న్నుచుగొల్చిన శంభులింగముగా
గోష్పదలీల నంబునిధి గొట్టునదాఁటిన నీకుఁగాకవా
స్తోష్పతికైన శక్యమె సుదుస్తర కార్యము నిర్వహింపఁగఁక॥ 241

క॥ సీతానైకతలింగము । సేతుముఖంబునఁ బ్రతిష్ఠఁజేసి మనులకుఁ
భూతపతికి మాకుమనః । ప్రీతిగఁ గామేశ్వరాఖ్యుఁ డెట్టినత్రుటిలోక॥ 242

శా॥ ఈర్షక లింగముఁదెచ్చి దానిఁగిని నన్నెంతెని నోనాడఁగా
నే చాత్సల్యము న్నహించి తొలి దానిఁద్రోయు మీలింగమే
తీవిన్నిల్పుదునన్నఁ దాఁగదలకుండెఁక విన్నవైతీపు నే
నావెస్కొ వరమిచ్చి నిర్మితిగదా యీలింగమాచెంగటక॥ 243

మ॥ ఉదయందైఫలమంచు సూర్యుఁగొనఁగా ముంకించె నేవీరుఁడ
య్యుదయాస్తాచల మస్తకస్థపదుండై యుష్ణాంశునిగొల్చి పెం
పొదవక విద్యులగైల్ల నేర్చిన బలాఘ్యుండెవ్వఁడా నీకు నె
య్యదియో దుష్కరమాంజనేయ జనగేయా కాసలేయాశ్రయా॥ 244

సీ॥ ఉర్వరైశ్చైశ్చర్య యుతయువధ్యాయకాశిష్ఠ ద్రధిష్ఠ బలిష్ఠమాను
షానందమూదియై యవలమనుష్య గంధర్వులు దేవగంధర్వులు పితృ
దేవతాజానజ దేవక్రియా దేవ దేవశక్ర బృహస్పతి ప్రజాప
తులునాండు నానందములు శతగుణితరులైన బ్రహ్మనందమగునటండ్రు
గాన బ్రహ్మశతానందుండౌ నతండ్రువగుట కర్హుండవై యుంటివప్రమేయ
నీధనుతకామరూప ప్రసిద్ధకాయ । న్యాయధౌరేయ జనగేయ యాంజనేయ॥ 245

క॥ ఏతాదృశుండవయ్యును । గీతలు నేఁ దెలుపకుండఁ గృతకృత్యుండ నే
నైతి ననుట విధివశమ । ప్సాతకము నడంచుఁ జేయు భావ్యమటంచుక॥ 246

క॥ దయ దయవారఁగ నిట్లును । నయనయములుమీఱ సాభినయ నయన కుశే
శయ శయఁడై పలికె విలే । శయశయనుండాశయమున సంశయమెడలక॥ 247

క॥ ఇదిభగవద్గీతలకుక । మొదట నె ప్రేశాచభావ్యము హనూమంతుం
డొదవించిన కథవినుండిక । హృదయంగమమైనమీది వృత్తాంతంబుక॥ 248

అక్షోహీణీసంఖ్యానిర్ణయము.

సీ॥ ఇరువదియొక్కవే యెనిమిదిసూర్ల డెబ్బదియనౌ నరదము ల్బొదలునెందుఁ
దత్సమసంఖ్యచేఁ దనరారుమత్తమాతంగంబులును బెంపెసఁగునెందు

నలువదియైదువే లార్ములు బదియై యశ్వంబు నెచ్చట నలరుచుండు
 నలువాండు శతశతనవశత త్రిశతార్థశతపత్తి సంపత్తిసరనినాండు
 నట్టి చతురంగబలములు మట్టుమీటి నట్టిసేన యక్షోహిణియనఁగఁబరఁగు
 నదిగదిని రెండులక్షల పను నెనిమిది జేలపై నేడునూలుతై వెలయునంద్రు॥ 249

కౌరవ పాండవ యుద్ధప్రశంస.

సీ॥ ఏకాదశా యక్షోహిణీశుతై కౌరవుల్ గాంగేయ కలశజ కర్ణమద్ర
 పతులు వరూధినీ పతులైక్రమంబునఁ బదియు నైదును రెండు వాసరములు
 రెండు యామంబులు భండనం బొనరింపఁ బాండుసూనులు ధర్మపదులెదిర్చి
 యిరి విజిగీషణేడక్షోహిణులఁ గూర్చి వేర్చి వైరలనేర్చి యార్చి మోర్చి
 యోధుల జయింపఁ నొలఁగి దుర్యోధనుండు మడుఁగుఁ జొచ్చిననూటల వెడలఁబుచ్చి
 భీముగదచేత నూరువుల్ విలుగునట్టులతనిఁ గొట్టింది హరి కోపమడఁచె హలికి॥

క॥ పను నెనిమిది దినసముల్పదనునఁ బాండవులు దాయభాగంబునకై
 కదన మొనరించుతటి హరి మదమునఁ జేసిన చరిత్రములు చిత్రంబుల్॥ 251

సీ॥ భూరిశ్రవుని కయ్యమున సాత్యకికిఁ గల్గు నచమాన మెదనెంచి యదిఘటిల్ల
 మికి నైస్య సుగ్రీవ మేఘపుష్ప వలాహకంబులఁ బూనిచి గరుడకేత
 నము నమర్చిన శతానందాఖ్య మత్స్యందనము పాంచజన్య స్వనంబు వినిన
 తోడనే సాయుధస్తోమంబుగాఁ దోడితె మ్మెల్లి మద్విక్రమమ్మఁ గనుము
 తగని ప్రతినఁ బట్టెఁ దప్పింపవలెఁ గీడు క్రీడితోడిదకద కృష్ణు బ్రతుకు
 దారుకా యటంచుఁ దనకౌపుపైఁ గల్గుకరుణఁ దెల్పి రాత్రిఁ గడపె శౌరి॥ 252

మ॥ నటచే నర్చికుండై తదీయమగు శ్వప్నంబందుఁ దద్యుక్తుండై
 హరు దర్శింపఁగఁ బోయి పాశుపతముం బ్రార్థింపఁగాఁ జేసి యీ
 శ్వరుండుం దానాకటౌటకుం గుటుతుగాఁ బ్రాకృజలం జూపి ప్రా
 గ్వరదార్థ్యం బొనరింపఁ జేసి మనిచెం బహ్లాతుం డప్పార్థునిక॥ 253

మ॥ ఆనియందే మఱి నైంధవుండు హతుఁడొనంచుక నభోవాణి గు
 ల్కినపైఁ దజ్జనకుండు బల్కినది శ్రీకృష్ణుండు మున్నే యెటుం
 గును గానం దల వాని తఁడ్రితోడతైఁ గూలించి తప్పించె ఘ
 ల్గును ముప్పందలఁ ద్రోచి తజ్జనకుండే కూలెక న్వశాపంబునక॥ 254

క॥ సర్పముఖ శిలము మూత్పర్వంపంగ నరదమదిమి సంరక్షించెక
స్వర్పతి తనయుం గృష్ణుడహర్పతి తనయుండు విన్ననై కనుచుండక॥ 255

శా॥ ఇంద్రుండిచ్చిన శక్తిచే విజయు శేడేత్రుంతు నేనంచు ని
స్త్రుండై రథమెక్కివచ్చినను రాధాసూతికాధారణక
సాంద్రంబై తగు నాత్మ మాయవలనక శాంతింపఁగాఁజేసి క్రీ
డిం ద్రోహాకృ విధుండుగాంచె నది చెందెం దోడ హైడింబునిక॥ 256

మ॥ దురమందొక్క మరుత్సుతుండె సుతులం మన్నాడెనంచున్నదిక
దురభిప్రాయము గల్గియుండె నిపుడంఘండంచు లోహాకృతిక
హరిదెప్పించి తదగ్రమం మనుపఁగా నాలింగనం బాచరిం
చె రుషక భీముడు గామిఁ దెల్పి నిరసించెం దన్మహా దుఃఖముక॥ 257

ధర్మరాజ పట్టాభిషేకాదిప్రశంస.

శా॥ ఈరీతిక ధరణీభరంబుడిపి శ్రీకృష్ణుండు ధర్మాత్మజుం
బారుల్ వృద్ధులు గాంచుచుండ సభలోఁ బట్టాభిషిక్తుండుగాఁ
గారుణ్యంబునఁ జేసి మెప్పుగని గంగాపుత్ర మాహాత్మ్య మెం
తో రూఢంబుగఁ దెల్పి పాడలల సంతోషింపఁగాఁ జేయుచుక॥ 258

భీష్మసంరక్షణము.

మ॥ స్థవిరుండయ్య యువోపమానముగ యుద్ధంబుద్ధతిం జేసి రా
జవరుల్ మెచ్చఁగ సంపన్నెజ్జపయి నిచ్చక భీష్ముండుండంగ స
ర్వవిధాయాసము లంటకుండ నతనిక రక్షించి కృష్ణుండు ధ
ర్మవిధుల్ ధర్మజుఁ డర్పిలిక వినునటుల్ మైకొల్పెఁ దత్సన్నిధిక॥ 259

పరీక్షద్రక్షణము.

శా॥ ఆశ్వత్థా మనశించెనంచు నన్యతం బాడింది కుంభోద్భవుక
శశ్వద్ధామునిఁ ద్రుంపఁ బంచె నతిసాక్షాదంతకాకారుండై
యశ్వత్థామ కులం బపాండవము నేయంబూని వృద్ధాదిగా
శిశ్వంతంబుగఁ జెందుచుండ హరిరక్షించెం బరీక్షితునిక॥ 260

విద్యారహస్యోపదేశాది ప్రశంస.

సీ॥ హరిధర్మరాజ పట్టాభిషేకానంతరమ్మునఁ గొన్ని దినమ్ములుండి

తదనుజ్ఞ సుంది యింద్రప్రస్థపురమున కింద్రనందనుఁడు దా నేగి యచట
నిష్ఠురహార సంతప్తులు భండన హిండన కథన ప్రహృష్టులునయి
మయ వినిర్మిత రత్నమయ నిర్మల భర్తమయ విచిత్రిత సభామంటమునఁ
గూరుచుండినపుడు ద్వారకాజిగమిష 1ననిమిషేంద్ర సుతున కచ్యుతుండు
దెలిపి యతఁడు గోరఁ దెలిపె విద్యారహ|స్యంబువినుఁడు తద్రహస్య మిపుడు 261

సీ॥ జ్ఞాన స్థిరత్వ బీజంబైన శ్లేష్మాది రోగస్వరూప నిరూపణంబుఁ
దత్తవజ్రతా విశేషతోప దేశమంతర్యాగ మింద్రియాత్మ ప్రసంగ
మోపి జీవాత్మ స్వరూప నిరూపక గురుశిష్య జనక భూసుర కథా యు
గము మనోబుధ్యహంకారాది తత్త్వప్రకార మవ్యక్త ప్రకార మవల
సత్వగుణ మవస్యం బనుష్ఠానయోగ్యమగుటయు సవిస్తరంబుగా నర్జునునకుఁ
దెలిపి శ్రీకృష్ణుఁ డతని హస్తీపురిఁ జేర్చి మరలివచ్చి యదంకాశ్రమంబుఁజొచ్చె 262

శ్రీకృష్ణోదంక సంవాదము.

ఉ॥ చొచ్చిన నయ్యుదంకముని గూతులు గన్నడ సత్కరించుచుకొ
• మెచ్చినయట్ల భారత సమిచ్చరితం బపు డుచ్చరింపగాఁ
దచ్చతురోక్తికిం దగువిధంబున నుత్తరమిచ్చి యచ్యుతం
డుచ్చతరంబుగా మరల నున్న తెఱంగెఱిగింప నిట్లనె॥ 263

ఉ॥ ఏను గురుంకు భీష్ముఁడు ననేక మునీంద్రులు నొక్కి చెప్పినకా
వీనులఁ బెట్టఁ డయ్యె గురువీరుఁడు వీఱఁడియై సబాంధవుం
డై నశియించె ధర్మపరులై జయమొందిరి ధర్మజాదులౌ
నా నెటువంటి వారలకు నట్లతిలోభము లాభ కారియే॥ 264

చ॥ ఆనపుడు నయ్యుదంకుఁడు క్రుధంకుర రూక్షతరాక్షుఁడై శపిం
తునని తదంకముల్లనక దోషిని నీపతి పక్షపాదివై
తనుచును సంతిఁగూర్చవయితంచును దానికిఁ బాచితంబిదే
యనుచును నల్కఁ బల్క విని యచ్యుతుఁ డుల్కక పత్కె నీక్రియక॥ 265

చ॥ తపమున కంతరాయమును దాపసహాయమునైన తామసం
విప్రుడిటు సూపి తేటి కిహిహి కుపితాత్మ లొనర్చునట్టి డు
స్తపముల వీరువోదునె నిజస్థితిఁ దెల్పెద నాలకించి యం
తపము మదిం దలంచిన విధం బొనరింతువుగాక భార్గవా॥ 266

సీ॥ దేవాంశ భవులఁ గాంతేయులఁ గల్యంశభవులు దుర్యోధన ప్రభృతు లహహ
 సహజ నైరముగల్గి శైశవం బాదిగాఁ బడరానిబాధల పాలుఁజేసి
 రసధికారికి రాజ్యమర్పించి తనభుజా బలమున ఒహురాజ్యముల గడించె
 నట్టి తమ్మునిపుత్రుఁడని ధర్మమున ధర్మ సూనుని యువరాజుగా నొనర్చె
 జనకుఁడని వారికల్కికి సైఁపలేక కైతవ ద్యూతమున వారి కలిమి బలిమి
 నొడిసి పాతైన నిడెనె దుర్యోధనుండు వానికంటెను దులువ లెందైనఁ గలరె॥ 267

మ॥ సభకుకా ద్రౌపది నీడ్చితెచ్చి యకటా సభ్యుల్ వినకా దుర్వచో
 విభవం బేర్పడ మానభంగమునకై విప్పించె దద్వస్త్రముల్
 శుభవృత్తంబు సతీత్వ మత్తరుణిఁ దచ్చోకాబ్ధి దాఁటించె నా
 టి భృశాఘాగ్నియె ధార్తరాష్ట్ర వనవాటిం గల్పఁగాఁ జాలదే॥ 268

మ॥ కపటద్యూతమునం జలుంపఁబడి తత్కౌంతేయు లెంతేనియుం
 గృపణత్వంబున నున్నవారనుచు వారికా నవ్వ రారాజు మి
 త్ర పరీతుండయి ఘోషయాత్రజని గంధర్వు ల్దనుం గట్టఁగాఁ
 గృపచే మున్విడిపించులైనఁ గననే హీనుల్ గృతఘ్నుల్ గదా॥ 269

శా॥ గాంగేయాదు లెఱిగించెప్పినను శంకాపంక నిర్మగ్నుడై
 యంగీకారములేక కారవవిభుం డజ్ఞాత వాసంబునకా
 భంగం బింతయులేమి ధర్మసుతుడై పల్కంగ నాలించియుకా
 భంగం బాహవ రంగమందెననియుం బైకొన్నఁ జేటప్పదే॥ 270

సీ॥ పాండవుల్గున్ను బండ్రెండు వత్సరములు వనవాస మజ్ఞాత వాసమొక్క
 యేడునుగావించు నెడఁ బొడమినవారి యిడుమలు గడువులు నుడువనేల
 ధర్మపరుల్ వారు ధర్మంబెచటనుండు నచట జయించుండు నట్టిధర్మ
 మే నేను భూభార మెడలింప నవతరించినవాడనని మునువినఁగలేదె
 నేనులేనిది నేనుగానిదియుఁ గలదె ధర్మపరులు జయించి రధర్మపరులు
 చచ్చి స్వర్గస్థులైరిది సత్యమింక నే మనఁగలవదియను మీ వ్రదఁక॥ 271

ఉదంకప్రార్థనము.

ఉ॥ నావుదు వాసుదేవుఁడు వినంగ ననంగ పితా పితామహ
 గ్రావభిదాదికామరపరంపర కైన నెటుంగరాదు నీ
 భావము నీప్రభావమింకఁ బామరు లెట్లు లెటుంగనేర్తురో
 దేవ యెటుంగ కాడిలి మదీయ దురుక్షులు నైదికావవే॥ 272

ఉదంక ప్రార్థనాంగీకారము, (విశ్వరూప ప్రదర్శనము.)

చ॥ అనుచు నమస్కరించుచుఁ గృతాంజలియై ఖలభంజనా, జనా
ర్దన శరణార్థినై యిపుడు ప్రార్థనసేయుదు నీయుదగ్రతం
దనరిన విశ్వరూపముఁగనంబడఁజేసి కృతార్థుఁ జేయవే
యిన నటులై కనఁబడిన నచ్యుత నాతఁడు మెచ్చె నీశ్రియః॥

273

గోపాలకృష్ణలీలావతార రూపస్తవము.

సీ॥ చిత్రజాతునిఁగన్న మత్తకాశిని బత్తి జొత్తిలి యొకయడుగొత్తుచుండ
వితనతీ యశోవితయా చిత్రరీపాతుమై వాకపదంబొత్తుచుండ
నుత్తుంగ రుచు లిగురొత్తహస్తములు కట్టుత్తమాంగస్థుల్ హత్తివెలయఁ
దత్తత్పుమర్థసంపత్తికై ప్రజలుప్రపత్తిమైఁ గేల్గనలెత్తిమొక్క
మెత్తనగుపాపరామెత్తనొత్తగిలఁగఁ నత్తమిలిబత్తులకు నెల్లబుత్తియత్తు
లిత్తువఁటక్రొత్తయే గుట్టిసృత్తిసీకుఁ భక్తపాలనతృప్తిగోపాలకృష్ణ॥

274

సీ॥ రంగుమెలుంగు హూరంగుదుఱంగలింపఁ గుఱంగటమెలంగి తగఁజెలంగు
నల యనంగుని తుంగమగుతురంగముతెఱంగు నెఱుంగఁజేయు భంగులుతరంగ
ములనంగముప్పొంగ ముంగటఁ జెంగటఁ జెంగుచెంగునదాఁటుచుం గరంబు
నంతరంగంబునంతంతఁ గరఁగించు మాయా కురంగంబుచాయఁజూచి
జాయసూరింపయాచింపసాయకమునఁ నేయఁజూనినతొంటి నీచాయఁగంటి
సూటిగానిచ్చమీఱ నిచ్చోటనొరఁ భక్తపాలనతృప్తిగోపాలకృష్ణ॥

275

సీ॥ పలువన్నియలతిన్నియలచిన్నియలచెన్నుఁ గన్నతిన్నని పిన్నపొన్నగున్న
కొన నున్న నిన్నన్నుకొన్నప్రీడను వేడుచున్న ప్రేయన్నులమిన్నలజిగి
నున్న నున్నని చిన్ని చన్నులుమాన్నగు గొన్నికొన్ననవిల్లు పెన్నిధాన
ములపొన్నికలు కన్నులలరఁ గన్గూచున్న నీయల్లగొల్లకన్నియలవల్వ
లన్నియును గొల్లఁ గొన్నతెన్నున్నయట్లమన్నువిన్నది నేఁడిందుఁగన్నయదియు న
భిన్నగతినున్నవిట్టి నిన్నెన్నఁదరమి భక్తపాలన తృప్తిగోపాలకృష్ణ॥

276

సీ॥ పట్టిసత్రాజితుపట్టి రట్టునకొడిగట్టి గట్టిగఁ బుట్టిసట్టికినక
రెట్టింపఁ దలగట్టియిట్టిటనఁగరాని చిట్టుగ సలపాదిబట్టినట్టి
పట్టున నెట్టనఁ దొట్టినదట్టంపువలరాచవెట్టచూపట్టివలపు

రేపెట్టుఁ జేపట్టి రాపెట్టు వాపెట్టినట్టివేట్టులఁ గొట్టిజేట్టితనము
దిట్టతనముట్టిపడ విట్టుఁ జేట్టుఁబట్టి చెచ్చెరఁగఁ దెచ్చియిచ్చ నచ్చెల్వకిచ్చి
నట్టినిలినేడు గన్నట్టెనార భక్తపాలన తృప్తి గోపాలకృష్ణ॥

277

మక్షణమాత్రంబున వత్సలుండగు రమాకాంతుండు వత్ససుర

క్షణనవ్యాప్తయశస్కుఁడై వెలయు టాశ్వర్యంబె వత్ససుర

క్షణనవ్యాప్తయశస్కుఁ డస్తబకవృత్తుంబైన కాంతారము

క్షణమాత్రీయ యశంబుచే ననఘపుష్పంబౌనటుల్ నేను ॥

278

సీ॥ గజరక్షణక్రియా కలితమానసుఁ డయ్యు గజరక్షణక్రియాః కతుఁ డయ్యె

నర్జునరంజనాయత్రచిత్తుండయ్య నర్జునభంజనాయత్తుండయ్యె

బూతనామగుణాభిపూజితుండయ్యనుఁ బూతనా మరణాభిపూజ్యుండయ్యె

ధేనుకామిత వస్తుదాన దీక్షుండయ్యు ధేనుకాపితకృత దీక్షుండయ్యె

నఘవిదారణచాతురి నమరువాని కఘవిదారణచాతురినమరుటెంత

యజగరగళాధికారియై యలరువాని కజగరగళాధికారిత్వమరిదియగునె॥ 279

క॥ ఆచరంబగుడెందంబునఁ బ్రచురంబగు చందమున సభక్తిశ్రద్ధో

పచితముగ నుచితచేతో వచనముల నుతించిమఱియుఁ బ్రార్థించెహరిక॥ 280

దండకము.

శ్రీమజ్జగజ్జాల జేగీయమానాగ్రజ గ్రామణిగ్రామజిహ్వగ్రజాగ్రతనమగ్రశ్రుతిశ్రేణి
కారూప నిశ్రేణికామూల కీలాయమానక్రియోపాస్తిబోధక్రమ ప్రాప్యదేదీప్యమాన
స్వతస్సిద్ధతత్త్వప్రతీకాతురాకార లీలాలసచ్చంద్రశాలాసమావిష్టసృష్ట్యాదియుష్యం
త మాత్రాకలాపాగ్రపర్వాయిత బ్రహ్మతారాంత సంచారధీరా సుధీ రాజిర
తా మహాత్మ్య కష్టా కృపాలంకరిష్టుండవై విశ్వరూపంబుఁ జూపింపఁ గన్నారఁగ
న్గాంటి నేనేకదా ధన్యమూర్ధన్యుఁ డంగానిచోఁ బూని చోద్యంబు హృద్యంబు నిత్యా
నవద్యంబు వాగీశ యోగీశ భోగీశ ముఖ్యాత్మ తత్త్వజ్ఞ శశ్వదురాపంబు నీ విశ్వరూ
పంబు దాని న్నిదానించి వర్షించు భాగ్యంబు భోగ్యంబుగా నిందునాకబ్బునే ద్రబ్బు
నే, యిట్టి నేత్రోత్సవంబేరికిం గోరి కించిన్నిమిత్రంబుగా నంబకుం దండ్రీ కాపై
యశోదామహాదేవికిఁ జేవతామాని కంధావనీజానికిం గ్రీడికిఁ విశ్వరూపంబు
వేర్వేరుఁ జూపించితి విన్నిరూపంబులంజూపినా విప్పుడిచొప్పునకా నాకిదిట్లుండ
గోలోకమందుండి ధూలోకముంజెంది బాల్యాదిగా నేటివర్యంతముం బర్వసీసర్వ

చర్యల్ మహాశ్చర్యము ల్వానినెల్లం దయంజూపినావత్తటికా మోహవారాశి నేను
తరించుం బ్రసాదింపు మీ దివ్యచిద్రూప శందర్శనంచెన్నడువ వెన్నుఁ దుందుం
బ్రసన్నప్రపన్నాంతరంగంబులందండ్రు, తండ్రి తదంకం బుదంకుందు నానుందు
నాపట్ల శందీపితంబై సపంచాయుధంబై సపీతాంబరంబై సభూషా విశేషంబునై భ
వ్యమైనట్టి నీదివ్యరూపంబుఁ జూపట్టుఁగా నన్నుఁజేపట్టి ప్రాప్తకటాక్షింపు మీపై
సమీప్తకదేశంబునం జేర్చుమాటై మహాదేవకృష్ణా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః॥

దివ్యరూప ప్రదర్శనము.

సీ॥ మంచార కుందారవిందారి సందీప్త సుందరామంద కుజ్జుందిరభణ
మణిగణఘృణ్యాస్తరణ విస్తృతాహిశయ్యాశయానుండు నానాశమీన
సంస్తూయమానుండు శంఖచక్ర గదౌజమానుఁ డబ్జవిభాసమానభాస
మానుఁ డబ్జవిరాజమాన కరత్రక్షమా మానినీసేవ్య మానుఁ డనుప
మానమానాతిగానుకంపా రస లసా మానుఁడస్వప్న జేగీయమానుఁడుయజ
మానధాత్రిజ్య మానుండుమానిపూజ్యమానుఁడును నాచునత్తార్కయానుఁడవుడు॥
సీ॥ పరమహర్షోత్కర్ష పరిపుల్లనేత్రు లవ్యాహతస్నేహ పూర్ణాంతరంగు
లగుసనకాది మహాసిద్ధజనులచే మాటిమాటికి వీక్ష్యమానుఁ డగుచు
నత్యనురక్తు లనన్యచిత్తులు నిత్యులు ననాతురులు దివ్యలోకవాసు
తైనమానులచేత నభివర్ణ్యమానుండు ఘనకనత్కనక శోభనవిభా వి
భాసమానస్వపార్శ్వస్థ పద్మవాసి॥ నీనిరంతరపరిసేవ్యమానుఁడగుచు
నీలజేమూతమధ్యస్థ నిభృతవిద్యుఁ దుపమితద్యుతి హృద్యతరోర్వరాప
రీతుఁడై ప్రీతిసాక్షాత్కరించెనపుడు॥

283

గీ॥ శరసిజాతాక్షుఁడిట్లు సాక్షాత్కరింపఁ బూనదివినుండి పువ్వలవానగురిసెఁ
దాళ కాహళదోహలీలనాఁది॥ దివ్యదుండుభిబృందంబు దివినిమొరసె॥

284

గీ॥ తత్తణ తదీక్షణప్రధూత ప్రధూత॥ ముద్రనసముద్రమునబిట్టుమున్గిమాని
భవ్యతరనవ్య కర్తవ్యపదవితేక॥ చాథతరమూఢతాలీఢభావుఁడౌచు॥

285

ఆనందోన్మాదము.

ధాత్రీవృత్తము॥ మరలఁగూరుచుండు నుండి మానమొందు నొంది త

త్పరత నాడు నాడి పాడు పాడి వేడు వేడి వి

స్ఫురణమ్రోయు మ్రోసిచూచుఁ జూచిలేచు లేచి య

స్థిరగతిం బ్రదక్షిణంబుఁజేయుఁ జేసి కుయ్యిడుక॥

286

ఉ॥ కురియ్యడి నల్వ నల్వ మఱి గొబ్బనమారముఁ బాటుఁ బాటి తాఁ
జయ్యన వచ్చు వచ్చి కటిసామిని వేమలుముట్టు ముట్టి మే
నాయ్యనఁబట్టుఁ బట్టికడునుక్కున నక్కునఁ జేర్చుఁ జేర్చి బత్
నెయ్యము నించు నింది కరుణింపు మటంచు వచించి మూర్కొనుకా॥ 287

సీ॥ మూర్కొని పేర్కొనుఁ బేర్కొని వలఁగొను వలగొని తత్పాదములకు మ్రొక్కు
మ్రొక్కిఁ చెక్కిలి నొక్కు నొక్కి ముద్దాడు ముద్దాడి యాస్వాదించు నాస్వదించి
మురిపెంపు విరిజొంపముల నింపుమెయిని పు నింపి కంపితవృత్తినిల్చు నిల్చి
ప్రలపించుఁ బ్రలపించి రహి విహ్వలతఁ జెందుఁ జెంది చిట్టరవంబుఁ జేయునిట్లు
చపలచేష్టలఁ గ్రీడించి సందడించి పనులఁజ్ఞించి ముదమెదనినుమడించి
తద్గుణము లుగ్గడించి మాంద్యంబుడించి కరముమదిఁ శ్రేముడించి కేల్గవముడించి॥

గీ॥ చి త్తమాయ త్తముగఁజేసి చిద్విలాసి యైన వైకుంఠపురవాసి నపుడుదాసి
తమమునెడఁబాసి క్షేర పాశములఁ గోసి నిజముఁ దలపోసి నిజమనోరుజకురోసి
క॥ అక్షీణంబగు భక్తిను పేక్షింపక నమృత రస మక్షేపించి కృపకా
రక్షింపనున్న జలజా । తాము నిటుల్బొగడఁ దొడఁగె నతఁడానతుఁ డై॥ 290

చ॥ కరముఁబ్రసన్నచితుఁ డపుగమ్ము జగమ్ముల చిత్త వాగగో
చరుఁడగునీవ యీవరుస జాగ్రదనుగ్రహ విగ్రహుండపై
యరుదుగ దృష్టిగోచరుఁడవైతివిగానఁ బ్రభావతుండనై
పరఁగినవాఁడ నేడఖిలభక్త జనార్తిహరారమేశ్వరా॥ 291

చ॥ అణువునకన్న నత్యణువనంతుఁ డచింత్యుఁడు కారణైక కా
రణము మహత్తరుఁడును బరాత్పరుఁ డతురుఁడు నిరీశుఁడు
బ్రణవమయుఁ డనామయుఁడు భవ్యుఁడపవ్యయుఁ డీశుఁ డిమ్మహా
ఘృణుఁడని సూపె నిన్నెడల నెన్నెద రెన్నఁడు నెల్లకోవిదుల్॥ 292

గీ॥ అగ్నిసంతప్తమైన లోహంబువలన విస్ఫులింగోత్కరంబెట్లు విస్ఫురించు
నట్లు సత్వరజస్తమో వ్యాప్తమగుచు నీవలనజీవవర్గంబు నిర్గమించు॥ 293

గీ॥ కనఁగ వినఁగఁ జనఁగఁ గడువఁగ నుడువఁగఁ గైకొనంగమదిని మైకొనంగఁ
దరముగాదు నీదు తత్త్వంబు నీమహా త్వంబుజగదతీత మంబుజాతు॥ 294

మ॥ అంబుజనాభ యీ భవ దనాగ్రహ విగ్రహ మూర్తులూడఁ జూ

డం బరమర్షి బృందము దృఢంబుగ హర్షముఁ గ్రమ్మ బ్రహ్మచ
ర్యంబునొనర్చు మాని నికరంబు కరంబుఁ దపంబొనర్చు జ
న్నంబు లొనర్చు సద్వృత్తిజనంబు కృతంబుఁ ద్వదర్పితంబుగఁ॥

295

చ॥ ఆనశనుతై మహీ శయనుతై మునుతై వసుధాసుధాశనుల్
నినుఁ గనుఁ గొంట కొంటిమయి నిల్చుచు వేల్చుచు రర్థిరీర్థసే
వనమొసరింతు రెంతయు సువాసిత గంధ సుమాదులంబ్రమో
ద నిలయుతై భజింతు సతతంబు వ్రతంబు లతంద్రితంబుగఁ॥

296

క॥ సతులపయిఁ సుతులపయిఁ హితులపయిఁ రతులువీడి యీడితమతుతై
యతులుభజింతురు నిన్నా॥ సతుల నుతుల సతుల గతుల నయ విసయములఁ॥

297

ఉ॥ నీరుషుతై మహాబుషు లనిస్సృహతాది హితాత్ములౌచు గం
భీరు షడూర్గి దూరు షడభిజ్ఞముఖాజ్ఞను దస్సనోజ్ఞ సం
చారుషడాననాది గురసన్నతు నిన్ను మహా మహుఁ మహా
పూరుషుఁ గొల్తురుగ్రతపము ల్జపము ల్కొదలైన చైపులఁ॥

298

శా॥ మధ్యేదుగ్ధ మహాబ్ధిశాయి రవివింబస్థాయి నారాధ్య శు
ద్ధధ్యానప్రతి బాహ్యుని న్గొలుతు రిద్ధశ్రద్ధఁ బృథ్వీసురుల్
స్వాధ్యాయాధ్యగ సాధ్వగారగ సపర్యాధ్యాత్మ చర్యాయథా
విధ్యాగ్ధ మహాధ్వర ప్రపదనావిచ్ఛావ భావంబులఁ॥

299

క॥ క్రమతను దయామయాత్యయ॥ సమదయ సమదగ్ర దుఃఖ సమదాయముదాఁ
టి మహావిచక్షణుఁడు మోక్ష ముఁజేడున పేతు నిన్నెశరణంబొందుఁ॥

300

చ॥ బహువిధ పూర్వజన్మ కృతపాప కలాప విలేప వాసనా
మహదవిలేపమ త్తము ప్రమత్తము చిత్తమదెన్నఁ దైన స
న్నిహితముగాదు నీదరినణిష్ఠ దురిష్ఠ నికృష్టముఁ ముహు
ద్భూ విషయాపకృష్టమును దృష్టము హృష్టమునొచుఁ గ్రమ్మరుఁ॥

301

ఉ॥ నేర్చుదలిర్చనూర్చుగమి నెమ్మి నెదం గుదియించి హృత్సము
త్సర్పితదర్పకావి రిపుదర్పలుయోగ సమర్పితాత్మసం
తర్పకుతైన వారికిఁ గనంబడకుండియు నాపయింబ్రియం
బేర్పడఁగాఁ గనంబడితి వీ వతివేగము భక్తవత్సలా॥

302

ఉ॥ పుల్లసమల్ల సత్కమల భూతి విమోచన లోచనా జగ

ద్వల్లభ దుర్లభంబయిన దావక సన్నిధికన్న నన్య మే
నెల్లపుడొల్ల నుల్లమున నితఱిఁ ద్వత్కరుణా రసాపగం
జల్లఁగఁ జల్ల నాసుకృతసన్య మవశ్యము పండె మెందుగఁ.

303

ఉ॥ నీవ గురుండ వీవ జననీ జనకాప్త జనంబుగావునం
దావకపాద భక్తియును దావకదివ్యకథానురక్తియు
దావక దర్శనైక రసతాభృతిఁ దావకనామ కీర్తనా

చ్చావచ వాక్చమత్కృతిఁ బ్రసన్నమతిం గలిగింపు మీశ్వరా॥
మ॥ అతిమాయావృతి మోహితుండనయి కృత్యా కృత్య క్తికహితా

304

హితసంప్రాప్తి నెటుంగఁ దావక దయాదృష్టి ప్రసారప్రణ

వృతమో తృప్తమో విమోహవృత్తినై నత్యంబుగా నీవ మ
ద్గతివంచుక మతినెంచి నీశరణ మాత్మం గాంతు నత్యంతముక॥

305

చ॥ మునుపచరించి నాడ నఘముల్ బహుశంబుగఁ బూని వానిఁ బే
ర్కొనఁగఁ దరంబుగాదు యుగకోటులనైన విహంగమేంద్ర వా
హన జగదంతరాత్మకుఁ డవౌట నెటుంగుదు వీవ కావునక
మనమునఁ దావకీన చరణంబుల నే శరణంబు నొందెదక॥

306

చ॥ అని యిటువిన్నవించి వినయంబున నొదలసోక సోకుమూఁ
క నడచుతేని యంఘ్రులకు గ్రక్కున సాఁగిలిమొక్కి తజ్జనా
ర్థనుపదపద్మముల్ దనకరంబులఁ బట్టుచు మిన్న కున్న ని
ట్లనె సదసజ్జగత్ప్రభవుడైన రమాధవుఁ డాచరంబునక॥

307

భగవ ద్వాక్యావళి.

మత్తకోకిలము॥ అంబుపాశమొనర్చుచుక వినయంబుచే ననయంబుఁ బం
తంబునం జిరకాల మెంతయు నన్నుఁ దన్నితివీవు ధ్యా
నంబులక యజనంబులక భజనంబులక సుజనంబు లె
న్నం బరిక్రమణంబులక గమనంబులక నమనంబులక॥

308

మ॥ పరికింపంబడె నాపయింగలుగు శుంభదృక్తిఁ గావించితౌ
చిరకాలంబు మడర్చ ముగ్రతప మీక్షేత్రంబునం దుష్టిచే
కురె నీచేనీనయిష్టి నాకతన నీకుక దర్శితంబయ్యె న
క్షరముక దుర్లభమా మదీయ సగుణాకారంబు ధీరాగ్రణీ॥

309

గీ॥ జపతపోహోమదాన యజ్ఞములనైన॥ జడమతులకేను దృష్టిగోచరుడఁగాను

బ్రహ్మరాదుల జిహ్వయా భక్తిచేత నన్నదర్శింపఁ గలరు ప్రపన్నులగుచు॥ 310

క॥ కలుగవు నాకొక్కపుడు న్దలఁచినచోఁ గార్యకారణములు జగములం
గలిగించుట వెలిఁగించుట గలఁగించుట కాతుకంటెగాదె యెపుడు॥ 311

శా॥ ప్రజ్ఞావిగ్రహుండం బ్రపంచమయుండం బ్రాజ్ఞప్రియుండం బ్రహ్మ
ర్థజ్ఞానాత్ముండ యజ్ఞరూపకుండ సర్వజ్ఞుండ గీర్వాణుడు
ర్విజ్ఞేయుండ నమేయ వైభవుండనై వెల్లొంది రామానుజా
భిజ్ఞుబానితి నజ్ఞులం దునిమితిం విజ్ఞుల్ మనఁబ్రోచితి॥ 312

క॥ ఘనము రహస్యము విస్మయం బనకమునగు నస్మదీయ సచ్చరితము బ్రా
సిన వినినఁ గనినఁ జదివిన జనుఁడు మదీయుండు భస్యజనమూర్ఖవ్యా॥ 313

శ్రీ ద్వారకాపుర ప్రవేశము.

వ॥ అని యిట్లుత్యంతాగణ్య కారణ్య సద్గు స్వాంతుండగు నప్పద్మా కాంతుం
డచ్చద్మాత్మరంగుండై ముఖపద్మాంతరంబునం జేటునగ వెనంగఁ బ్రసంగవశంబు
న మృదుమధుర వచనరచనల నానతిచ్చిన వానతోచ్చయావన ప్రవణ భాషణం
బులు శ్రవణ భూషణంబులుగావిని వినిర్మల గుణగణాంకుండగు నయ్యదఁకుండు
హృదంతర దంతుర సంతోష రసాక్రాంతుండై యభివదించి యుదంచిత భక్తిం
బ్రయుక్తాంజలి బంధుండై యాదీనబంధుండు విన సవినయాను బంధంబుగ విను
తించుచు నెడసేయరాని ప్రేముడి నుడుశిరోమణి రామణీయక తుపణధురంధర పు
రందర శిలాకలాప కలాప లపన నిశ్రుణ లపన వపుః ప్రభావరంపరా పరాజిత
రాజిత శరదబ్జ శరదుండగు నవ్వరదుని వదనారవిందం బానంద బిందు బృందం
బమందంబుగాఁ గనుంగొనలఁ జెనంగొనం గనుంగొనుచు మనంబునం బునః పునః
ప్రదక్షిణంబులఁ గ్రమంబుగా నానరించుచు నమస్కరించుచున్న యవసరంబునం
బ్రభవిష్టుండగు విష్ణుండు నిష్కళంక నిరాతంక దయాలంకరిష్టుండై శ్రీకృష్ణుండు
తదిష్టవరంబులొసంగి తదనుమతిం బయనంబై నైన్య సుగ్రీవ మేఘపుష్ప వలాహకం
బులను వాహనంబులంబూన్చి గరుడధ్వజంబమర్చి చారకుండు శతానంద రథంబా
యితంబుచేసిన నధిరోహించి సపరివారంబుగాఁ జనిచని పశ్చిమ సముద్రంబును
దర్శణంబునం బ్రతిబింబించినపుణివీమండలంబునుంబోలె వెలయుచు ద్వాదశయో
జన విస్తీర్ణ పుణ్యస్థానంబై సర్వర్తుసమయ పల్లవిత పుష్పిత ఫలిత లలిత కుండ మం
చార చందన పిచుమంద సాల రసాల తాల తమాల కృతమాల మాలతీ పససఘన
సార కదళీ నారికేర పూగ పుష్పాగ నాగవల్లి ప్రముఖ నిఖిలతరు కుంజ రంజిత

లతా వితానైక తానంబులగు నుపవన ప్రతానంబులును శుకపికళారికా మయూర
 పారావతాది ద్విజకుల కలరవ సంకులంబులగు మణిమయశ్రీదాచలంబులును;
 ఒక మరాళ కారండవ కైరవ నీరజ కోకనద కష్టర హల్లక తల్లజ చంచరీక సంచ
 య సంచారంబులగు కాసారంబులును; శచీప చాప రూప దీపితకారణంబులగు
 తోరణంబులును; సప్త సప్తిసంగార నిరోధక శిఖరసుందరంబులగు సప్తధూమికా
 మందిరంబులును, నిరంతర యాతాయాత గో గోపికా గోపాలకాది సమృద్ధ
 నిసర్గంబులగు రాజమార్గంబులును; నిస్తుల ప్రశస్త సమస్తసమస్త సంపత్సంపూర్ణ గౌ
 రవాధికలగు పణ్యవీధికలును; రంగచ్ఛళాంగ మాతంగ తురంగ భటమృంగవ
 నిరంతర సంచార చమత్కార సందర్శన సానంద గతాగత పౌర జానపద సమా
 కీర్ణంబులగు పురాభ్యర్థంబులును గలిగివెలుఁ గొందుచు నిష్కంప సంపద్వారవ
 తియనం బ్రసిద్ధిగన్న ద్వారవతిం బ్రవేశించి పురజనచకోరానీకంబులకు సాంద్రత
 ర చంద్రికోదయ సదనరాకయగు దనరాకకెదురు చూచుచుఁ దనుంబొడగని యు
 డుగని తలంపున నైగదుచుఁ బొగడుచు; జనులెల్ల మెల్లనఁ దనవెంబడి నడువ
 నగరనివాసినులగు సువాసినులు గొండలు సుందరతరచంద్రశిలా సాంద్ర చంద్ర
 శాలా విశాల వాతాయన వ్రాతంబుల ననుసరించి ముక్తాభల కుసుమ లాజ విస
 రంబులు సరఃమై సరసంబుగ విసరుచున్నయవసరంబున శుంభద్గంభీర భూరి పరి
 ఖాంబుధి ప్రతిబింబిత స్వర్గంబుగు దుర్గంబు సేరంజని సంజనిత కుతూహలంబునఁ గా
 హళషణవ పటహ దుందుభి ప్రముఖ నిఖిల హృద్యమంగళ వాద్యముఖరిత దిగంతం
 బులగు ననేక కల్యాంతరంబులుగడచి యేనుంగుమొగసాలంగని యరదంబు దిగి
 జననీజనకపుత్ర మిత్ర కళత్రాది జనంబులు ముదంబున నెదుర్కొనినం బేర్కొను
 చు వారల నందఱు నయ్యైతెలుంగుల సంభావించుచుఁ బ్రహ్మహ్మనిరుద్ధుల కరంబు
 లుగొని కరంబుఁదనరాక కలంకృతంబై గురు బుధ కవి మిత్ర జైవాత్మక సూర్యా
 త్మజాది నానామర్త్య కదంబ సంభాసమానంబై సుధర్మంబోలియు నిత్యముక్తా
 లంకృతంబై వైకుంఠపురింబోలియు సర్వమంగళాస్పద రాజశేఖర విరాజమానంబై
 రాజతాచలంబునుంబోలియు మిగులఁ జెల్వొందుచున్న కొల్వకూటంబునకుంజని
 తిరీటకుండల హారకేయూర నిస్తులకామ్రభ వనమాలికా వలయాంగుళీయకాది ది
 వ్యాభరణ భూషితుండై పీఠాంబరధరుండై తద్దయు నుద్దియిడగాని సంగపుగద్దయ
 పై ముద్దయలునేయు నూడిగంబు లంగీకరించుచు సొంపుపై నింపొందుచు భక్తపరి
 పాలనం బొనరించుచుఁ గృతకృత్యుండై క్రికృష్ణుండు సుఖంబున సుండెనని క్రి కృ
 ష్ణాభ్యుదయంబు సవిస్తరంబుగా సంగ్రహించి ప్రసంగించి మఱియును॥

క॥ దక్షిణ లరిక్షణులు వి॥ చక్షణులు సువీక్షణులు రసక్షణులు జగ
ద్రక్షణులు తుణతుణకుభృ॥ లక్షణులగురామకృష్ణులను సేవింతు॥

315

స॥ జయ జలజాతాక్ష జయ దాసజనరక్ష జయ జగదధ్యక్ష సత్యదక్ష
జయ రాధికానాథ జయ శజ్జన సనాథ జయ రక్షితానాథ సరసగాథ
జయ సకలాధార జయ ధరాధరధీర జయకారణకార కాస్త్రసార
జయ చిత్రచారిత్ర జయ జలధరగాత్ర జయ నలాలికనేత్ర సదరిజైత్ర
జయ జనార్దన సదయనశరధిశయన॥ శంఖచక్రగదాఖడ్గశార్ంగహస్త
జయనిరీశ గిరీశశంజాతజాత॥ కాయజాద్యాదితేయ నికాయ గేయ॥

316

మ॥ జయలక్ష్మీక విజయప్రియండు నిఖితైశ్వర్యంబు లయ్యాశ్వర
ప్రియంఁ డత్యాయువు నబ్జహూజనకుండుం బ్రేయోగుణోద్యక్కుటుం
బ యశోవృద్ధి జగత్కుటుంచి కరుణక మన్నించి మీకిచ్చు న
వ్యయభక్తిక భజియించి దివ్యకథ విట్లావించి మేలొందుఁడీ॥

317

ఉ॥ నానిని యా వినిర్మల మనస్కు లనంతు ననంతచర్య లీ
తీనిని సంగ్రహించి ప్రకటించితి వెంతయు వింతయయ్యె భ
వ్యావహ మీదినంబనుచు హర్షమునాందుచు రామహర్షణిక
వేదిధులక నుతించి ప్రభవిష్ణునిఁ గృష్ణునిఁ గొల్చిరందలుక॥

318

ఆశ్వాసాంతము.

మ॥ వరధీరాధికరాధికారమణ భాస్వత్పాద పద్మద్వయీ
నిరతారాధక రాధకప్రతిమ సందీప్తప్రతాపప్రభా
పరవారాధికరాధికారసమయప్రాంచ తటాకచ్చటా
భరతా గాధక గాధక ప్రణత శుంభచ్చీయశస్సాధకా॥

319

క॥ జీవనయకృత్తరిపు రా॥ జీవనయను జీవి జీవ జీవం జీవో
జ్జీవనజైతాత్మక రా॥ జీవనయన బంధుజీవన వనదా॥

320

భుజంగప్రయాతము॥ ధృతిలాభ్యుదించదా కుధీపద్మచంద్రా
ప్రతీపప్రథోపేంద్ర పద్భక్తిసాంద్రా
కృతీద్యార్థనిస్తంద్ర కీర్త్యర్థిరుంద్రా
కృతీరాజగోపాల కృష్ణావసీంద్రా॥

321

ఏకాశ్వాసము.

అశ్వాసాంతగద్యస్థానీయ పద్యము.

ఇది శ్రీవేంకటగిర్వరకళాభృద్రాజ గోపాలకృ. వృద్ధయామండన
మండపాకకుల భాస్వత్పార్వతీశాఖ్యమదవదనావిష్కృ

తగద్యపద్య విలసత్తత్కథా సంగ్ర

హాస్పదకృష్ణాభ్యుదయంబు సర్వ

మొక యాశ్వా సంబుగా

భాసిలుకా.

*

త్రికకుత్స్యం

ఒక భక్తియొక్కతురశీతి

గ్రంథకృష్ణమండపాక కులప్రోద్భ

వపార్వతీశ్వరసమాఖ్యక్షాసురాగ్రేసరాగ్భ

కుండై భాసిలుచున్న కామకవితత్పదాబ్జముల్గొల్పివా.

రక కృష్ణాభ్యుదయంబువ్రాసెదదభిప్రాయానుసారంబుగాక॥

స్వస్యస్య

సంపూర్ణము.

10229